

TETPAMHNA

ΒΓΑΙΝΟΥΝΕ ΤΡΕΙΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΜΟΝΟ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΗ
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ - ΑΜΦΙΣΣΑ

- ΡΕΝΟΣ : *Καλοκαιρινό σημειωματάριο* : 1009-15
- 'Αθλιότητα τῆς «λογιότητας», τῆς «παιδείας», τῆς «πολιτικῆς», τῆς «κριτικῆς», τοῦ «τύπου» ὄλου, τῶν νέων καὶ παλιῶν «λογοτεχνῶν μας» : 1009-11
- 'Ο τοπάρχης τῆς Κύπρου καὶ ὁ ἥλιος τῆς Βαρεκλώνης : 1011-2
- 'Ἡ Εὐρώπη στὸ ἔμπα τοῦ νέου μεσαιῶνα κ' ἡ «ἀθάνατη» Ἐλλάδα στὴ χιλιοπατημένη αὐτῆ πατούσα τοῦ Βαλκάνιου : 1012-5
- : 'Ετοιμάζεται ὁ 4ος τόμος τῆς *'Ανθολογίας Διηγήματος* : 1015
- : *'Ἡ Δύμη καὶ ἡ Μύτη*. (Διήγημα.) : 1016-24
- : *Πέθανε ἓνας φίλος*: Σ. Μαράντος, ὁ ἐκδότης τοῦ πρώτου ἐντύπου τεύχους τοῦ *Κριτηρίου* : 1025-6
- : Γραφτὰ στὸ *Κριτήριο I* (σὲ ἀριθμούς τοῦ *Κριτηρίου*) : 1-30
- Τὸ «*Κριτήριο*» εἰν' ἓνας κουρσάρος : 2
- Τὸ «*Κριτήριο*» εἰν' ἓνας προπολιτῆς : 2-3
- Τὸ «*Κριτήριο*» εἰν' ἓνας πολυβολητῆς : 3
- Τὸ «*Κριτήριο*» εἰν' ἓνας τίτλος : 3
- 'Ἐτσι, τὸ «*Κριτήριο*», ἂν εἰστε νέοι... : 4
- 'Ο κουρσάρος, λοιπόν, δέ θάν' ἓνας : 4
- Τὸ ἱστορικό : 5-6
- Τὰ ἐρωτήματα τῆς ἐρεῖνης κατὰ τῶν «12» : 6
- Καὶ μετὰ τὰς ὑπογραφάς : Ν. Καραγάλιος (8-9, 24-7), Φ. Διαλεισμᾶς (12-3), Ἄλκης Ράμφος (: Ρ.Η.Α., 13-4, 19-23).
- Τὸ συμπέρασμα : 30
- Κι ἔλ' οἱ τίτλοι, κεφαλίδες, σημειώσεις κ' ὑποσημειώσεις τοῦ *Κριτηρίου* : 1-30
- : *La 'Legitime'*. (Nouvelle. Trad.: Spyros Georgantas.): 1073-88
- : *'Ανθολογία*. Ἀνέκδοτα ποιήματα τῶν : Ν. Ἀδαμαντιάδη, Μ. Κοντολέοντος, Ἡλ. Κουτσούκου, Εὐθ. Κυριακή, Ζώη Μάναρη, Κ. Πανάγου. 1063-4
- : Σημείωση γιὰ τὸ ἄρθρο τοῦ Ἡρακλῆ Ν. Ἀποστολίδη «Ὁδηγίες παλιοῦ νέγρου...»: 1059-60
- : Τίτλοι, κεφαλίδες καὶ γενικὴ φροντίδα τοῦ τεύχους, σὲ συνεργασία μετὰ τοὺς : Δρόσο Κραβαρτόγιαννο, Ἄγγελο καὶ Φ. Δοῦρο, Ἡρκο καὶ Στάντη Ρ. Ἀποστολίδη.
- ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ : Ὁδηγίες παλιοῦ νέγρου γιὰ τὴν ἐπιμέλεια ὄλης : 1057-60
- ΝΙΚΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΗΣ : Πέτρος στὴ θάλασσα. (Ποίημα.) : 1062
- ΣΠΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ : Μετάφραση στὰ Γαλλικὰ τοῦ διηγήματος τοῦ Ρένου : Ἡ «*Νόμιμη*» : 1073-88

→

Σελ.: 1009-88
Δραχμές: 100

14

Φθινόπωρο καὶ
Χειμῶνας 1977

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΙΩΓΑΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	12
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	6-7
Μ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ: " <i>Ἠμμάθεια. Σημεῖο καὶ κύκλος</i> . (Ποιήματα.):	1063
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	9
ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ: " <i>Αγάπη - Σὰν ἐσᾶς!</i> (Ποιήματα.):	1063
ΤΑΚΗΣ ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	7-8
ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: " <i>Ἀμφισσαϊκὸ εἶδημα φραγ- μικῶν πορνεσίων (γ' - ιδ' αἰ.)</i> :"	1066-72
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ: " <i>Ἑλληνικὸ καὶ προαιώνιο</i> . (Στίχος.)	1063
ΖΩΗΣ ΜΑΝΑΡΗΣ: " <i>Ἀνάμεσα - Ἐρωτας - Ἀλφαβητικὰ ἀποσπά- σματα</i> . (Ποιήματα καὶ στίχοι.):	1063-4
Σ. ΜΑΡΑΝΤΟΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	6
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΟΥ: " <i>Συντρίμμα τὸ καράβι τῶν οὐνείρων - Προ- κινδυνεύων</i> . (Ποιήματα.):	1064-5
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: " <i>Ὁ Ἡρακλῆς Ἀποστο- λίδης</i> . ("Άρθρο.):	1061-2
ΠΑΡΙΣ ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	10-2
<i>ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ</i> . Φωτοτύπωση τοῦ ἀπὸ χρόνια ἐξαντλημένου πρῶ- του τεύχους τοῦ ἐντύπου <i>Κριτηρίων</i> :	1-30
ΗΛΙΑΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	27-9
ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ: "Άρθρο στὸ <i>Κριτήριο</i> :	9-10

ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
Ἔκδοση δεκάτη - Τόμοι 6 - Σελίδες 3400

Τὸ καλύτερο δῶρο σὲ φίλο γιὰ τὶς γιορτές. Δωρίστε τὸ πιδ νεοε-
λληνικὸ πνευματικὸ ἔργο πού θὰ μείνῃ καὶ θὰ διδάσκῃ πολλές γενιές.

Ποιητικὴ

Τόμοι 3, σελίδες 1800. Ἀπὸ τὸ
Μεσαίωνα ὡς τὶς μέρες μας,
ἀνθολογημένη ὅλη ἡ λόγια καὶ
δημοτικὴ ποίηση τριῶν αἰώνων.

Διηγήματος

Τόμοι 3, σελίδες 1600. Διηγήμα-
τα 107, διηγηματογράφων 79, τὰ
ἄριστα ἐνὸς αἰῶνα Διηγηματο-
γραφίας μας, ὡς τὶς μέρες μας.

Ἡ πιδ ἀντικειμενικὴ κάτοψη τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, τέλεια ἀνεπη-
ρέαστη ἀπὸ ιδέες, πολιτικὲς θέσεις καὶ παρατάξεις. Ὁ τόμος: δρχ 600/500.
Τὸ ἑξάτομο Corpus: δρχ 3600/3000. Ὅλοι οἱ τόμοι λινόδετοι στάνταρ. (Στὶς
δεύτερες τιμές τὸ παίρνετε, ἀν στείλετε ἐπιταγὴ στὴν κ. Βία Ρ. Ἀποστολίδη,
Μηθύμνης 43, Ἀθῆναι 823, τηλ. 846-977, μὲ ταχυδρομικὰ 24 δρχ τὸν τόμο.)

Καλοκαιρινό σημειωματάριο

...“Άλλος βαστάει έναν χάρτινο ή πλαστικό σταυρό κ' έπικαλείται την ‘Ορθοδοξία — την ‘ένδοξή μας», λέει, τή βυζαντινή ‘Ορθοδοξία, που «θα μās σώσει», τάχα, «μόνο αυτή», «άπό τους Τούρκους» πάλι! (είναι να σου στρίβη, μά τό θεό, που τά σκαρφίζονται τέτοια «βιολιά», τέτοια προελλά ό καθένας τους!) — και πάει (ποιητής αυτός, άπό τό Ψυχικό, σνομπάκιος κι άθεος de facto μιά ζωή) στόν ‘Ορθο, κάθε Χριστούγεννα χαράμματα, στά πέντε σκοτάδια· κι άλλος βαστάει άλλο ένα χάρτινο, ψηφοδέλτιο, και στό προτείνει και σου λέει «ψηφα και μās σώσεις! είς' ό κυρίαρχος!»), κ' έσύ φουσκώνεις, νιώθεις — γιατί όχι; — ως και κυρίαρχος — άκου λέει! — και «ψηφάς» και «σώζεις» τόν κακό σου τόν καιρό και τό μαύρο σου σκοτάδι· ενώ άλλοι παραδίπλα, «σωτήρες του έθνους», στά κελλά, «περιμένουν την ώρα τους ξανά, οι «κλητοί», να σέ ξανασώσουν, οι παλιομασκαράδες, με τό ζόρι, θές δέ θές!.. “Ω ρε μύλος, κι άτέλειωτο τό «θέατρο ποικιλιών» σου, άστέρωτε Κύριε, μή μου βασιαθής και μείνουμε χωρίς χαμόγελο σ' αυτό τόν «κόσμο» σου!

Νά τον, νά τον παρέχει, ό άρχοντοτσόγλανος του χιταριού (άπό Κατοχής, άναντάμ-παπαντάμ, κι άπ' τό μπαμπάκα του), άγράμματος με καπούλια κι άνεπίδεκτος όποιας μαθήσεως (περίπου τυπικός ιδιώτης άλλωστε, καταβούμενος άπό χρόνια), νάναι λέει άρχιδερβέναγας τής «νέας μάθησης», τής «νέας έχπαιδεψης», διωρισμένος στή νέα ματοβγαλσία τούτη άπ' άλλον άρχιαγράμματο κι άξεστο κι άκατέργαστο στούρνο ξεκαπίστρωτο — «‘Ιγώ, ή άφιντιά μ', δέν ίεμαθα τίπουτας, ντίπ άπ' ‘Αρχαία άπου μι λέτι, στού σχολειό! Τάμαθ' όλ' άγαλά, φαρσί, νιράκ», στού Παρίσ', ου ζ' εταί ντίζ άν ντ' εξορί, άπ' τ'ς Γάλλ'!» —, διό και «άπ' τ'ς Γάλλ'» έπίσης «μεταφράζει» (ή «άπ' τ'ς ‘Αγγλ'», τό ίδιο κάνει) κ' ένας κίναιδος τής ψευτοαντιστασιακής «λογοτεχνίας» μας τούς άρχαίους μας, και μās τούς παίζουν με τούς φόρους μας — για να τσεπώνη ό κίναιδος κ' οι συνόμοιοι — στά κρατικά μας θέατρα, να «φωτιζόμαστε»!..

Και δέν πέφτουν, θέ' μου, τά κεραμίδια σου, άπ' την καλύβα σου του καραγκιόζη κειπάνω, δέν ξεκαρφώνονται τά παλιοςάνιδά σου — στέκουν «γερά»!..

“Αμ τό άλλο; (Γιατί να μην τά γλεντάμε δηλαδή, σέ τέτοιο Βαλκάνιο δωκάτω; Γλεντάτε, φίλοι!): Θα τά μάρκερνε, λέει, τ' άγάλματα μας — όσα μās έμειναν (κι όσα δέν προλάβαμε οι άθλιοι να κάνουμ' άσβέστη για τά χαμόσπιτά μας, χίλια πεντακόσια χρόνια ξεπεσμένοι κι άποβαρβαρωμένοι γύρα τους) —, θα τά μάρκερνε ό ακύριος καθηγητής» τής έσχατης κιναιδοξοφορδιανής ξεπεσούρας τώρα, καθό «δικά του», «χτήματά του», «άμπελοχώραφά του», και θα τάστελνε στήν ‘Αμερική, στή μήτρα τής ‘Υπερβαρβαρίας, να κάνουν τσάρκα δυό-τρία χρόνια· θα ώδηγούσε τό άρμα έπικεφαλής στητός ό μπρούντζινος ‘Ηνίοχος, και θα ξελιγώνουνταν γύρα με σπασμούς ά λά “Ελβις Πρίσλεϋ (άλλον κίναιδο) οι ξετράχηλες άμερικανίδες: («‘Ο, τί μπιούτι, μάι ντίαρ! Τι σέξυ, ντάρλινγκ!..») Και τώρα γ ι α τ ί να τά στείλη, γ ι α τ ί να κάνουν τσάρκα τά έρμα τ' άγάλματα, γ ι α τ ί «να διαφημίσουν» σέ άξεστους βαρ-

βάρους τῶν (αντάλλαρς) τὴν μὴ ἔχουσα καμμιᾶς (διαφημίσεως) ἀνάγκη Ἄρχαία Ἑλλάδα; .. Ἄ, μὴ ρωτᾶτε! Ἐχει βρεθῆ τὸ «κόλπο»! Θὰ εἰσπράτουμε, ἄν, ἀντὶ νὰ τοὺς φέρνουμε νὰ πληρῶνουν, πληρῶνουμε ἢ ἀφεντιά μας ἢ δοῦλα, ἢ ἀπερήφανη, ἢ ξεφτίλα, γιὰ νὰ τοὺς δείχνουμε — ἄχ κοιτάξτε, παρακαλοῦμε! ρίξτε μιὰ ματίτσα, θαυμάστε δῶ! — τὰ κάλλη μας!..

Ἄλλο: Πόσα χρόνια ἔχετε νὰ δῆτε — ὅξ' ἀπὸ δῶ — τὸν «Ὁξαποδῶ» μιᾶς ἐπίκρισης πνευματικῶν πραγμάτων, λογοτεχνικῶν κειμένων — πεζῶν, ποιητικῶν, δοκιμιακῶν —, σκέψης ἢ θεωρητικῶν βιβλίων γενιώτερα, σ' ὅποιαν ἀπ' τὶς ἄθλιες φυλλάδες ὅλες, τὶς ξεκαπίστρωτες, τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ μας τύπου; Ἡ μήπως εἶδατε σὲ βιβλίο; Καὶ ἄρα; Παράδεισος λοιπόν, ἔ; Παράδεισος ὁ ὀρχηστὸς μας; .. Τοὺς προσέξατε ὅλους; Ὅχι, μὴ μοῦ λέτε ἄσχεφτα (ναί!) τοὺς προσέξατε πράγματι μὲ πτόση γλοιωδία καὶ ξαδιαντροπιὰ (λειτουργοῦν); Ἐπίκριση ποτὲ καμμιὰ στὴν οὐσία, κανεὶς τοὺς κατὰ κανενός τοὺς λήψεις «θέσεων», τὸ πολὺ-πολὺ, πολιτικῶν βολές πολιτικές, καμμιὰ φορὰ (κι αὐτὲς στὰ ψέμματα, γιὰτὶ σύντομα, καὶ συνέχεια, ὅλοι ἀνταλλάζουν θέσεις καὶ ρεβεράντσες «βαθιτάτης ὑπολήψεως», ὀλότεια κυνικοί γιὰ τὰ μάτια πού τοὺς βλέπουν καὶ δέν τοὺς βλέπουν) ἄν ἀκουστῆ, σπάνια καὶ πού, κάνας τσακωμὸς, θάναι γιὰ πανάθλια θεατρικὰ ἢ τηλεορατικὰ ἢ βρωμοτραγουδιτικὰ — (γιατὶ δέ μοῦ παίξεις τῆ *Μαντουβάλα μου*, ἐνῶ παίξεις τὸ *Μπαγλαμαδάκι* τῆς δικιᾶς σου τσέπης καὶ τὰ *Μπουζουκάκια τῶν τεκνῶν σου* (καὶ τῶν ἄλλων σου τσεπῶν)!) — ἢ τί ἔκανε ἡ Βουγιόπλω μας, ὁ Μίκης μας πού χρίεται ὅπου νάναι «ὑπουργὸς νεοπολιτισμοῦ» τῶν «τάνκς-τραγουδιῶν» του [τῶν ἀ ν ἔ μ π ν ο ω ν π ιὰ «τραγουδιῶν» του, τῶν ξεθυμασμένων (κ' ἢ τέχνη τ ι μ ω ρ ε ῖ νὰ τὸ θυμηθῆ, ὅταν μὲ θυμηθῆ, ξεμεθυσμένος καὶ ξεκαβαλλημένος τὸ ξεροκάλαμο τῆς χαζοβεντέττας)] καὶ τὰ παρόμοια τῶν ἀνιάρωτατα ἴμοιον καὶ παρόμοιων.

«Παράδεισος», λοιπόν! «Παράδεισος» τὸ τίποτά μας — τὸ θρασὺ τίποτά μας — κι ὅ,τι, ὅποιος, ὅποιοι, ὅποια εἶν' ὅξω ἀπ' τὴν κλίκα μας (τῆς ἐφημερίδας *Τὸ Σημειωτὸν* καὶ τῆς ἀπογευματινῆς τῆς *Τὰ χθεσινὰ* ἐκεῖνα, τοῦ περιοδικοῦ *Ἄστειά παλιὰ κι ἀραρούτια νέα*, ἢ τοῦ σούπερ-μοδέρνου *Ὁ τρὰμ βαγέρης*, καὶ τοῦ ἄλλου: *Τὰ σήματα τῆς Τροχαίας*, καὶ τοῦ παράλλου: *Το μὲς στὸ τρίτο φύλλο κ.λ.π.*), ὅ,τι, ὅποιος, ὅποιοι, ὅποια, τὰ πάντα πού δέν εἶναι (δικαί μας), «δικαί μας», «ἡμέτερο» (ἢ ἔστω καὶ «ὑμέτερο»), ἄρα κ' «ἡμέτερο» ἴσως αὐριο-μεθαῦριο), οὔτε τὰ ξέρουμε, οὔτε τὰ βλέπουμε, οὔτε τὰ διαβάζουμε, οὔτε σκοτιζόμαστε τί λένε, τί ἀξίζουν ἢ δέν ἀξίζουν, τί θρασύνονται ἢ τί ἐπικαλοῦνται - τίποτα! Ἐμεῖς μακάριοι! «Βολεμμένη» τὴν ἔχουμε! Τὴν κλικουῖλα τὴν ἔχουμε στημένη, τὸ παλιομαγαζάκι κ' ἢ κάστα μας δουλεύει, ἀλληλοδιαβαζόμαστε (τάχα) κι ἀλληλογλειφόμαστε ἡδονικώτατα μεταξύ μας, ἐγὼ σὲ βαφτίζω «μάστορα τῆς νέας μας ποιήσης» (ποιὸς «μάστορας», βρὲ τσόγλανε ἀγράμματα νεαρέ; ὁ κάκιστος ἀνθυπομαθητευόμενος κι ἀπροβίβαστος χρόνια τριάντα ἀντιγραφεᾶς ξένων Πισινόπουλος; ἄντε ἀπὸ κεῖ!), κ' ἐσὺ «μὲ χαιρετίζεις» σὰν τὸν «κο-

ρουφαίο κριτικό τῆς νιάς γενιάς» (τοῦ Πολυτεχνείου! τοῦ ἀήρωικοῦ) μας Πολυτεχνείου! ἔ, ὄλα κι ὄλα! ὄχι αὖβρεις», παρακαλῶ, στὰ νέα ἔθνικά μας σύμβολα!), κι ὁ «συνάδερφος» παραδίπλα (ναί, ναί! αὐτός μὲ τὰ φουρῶ παντουφλάκια, πού τρώει τ' ἄβγδ βραστό του κάθε πρωὶ βαθιὰ λυπημένος, «συντετριμμένος» ἀκόμα γιὰ τὴ βόμβα στὴ Χιροσίμα, ὁ Λαθάκης μας! κι ὁ ἄλλος παρακάτω, πού παραιτήθηκε τὶς προάλλες, καὶ χάλασε ὁ κόσμος! ναί, ναί! μὲ τὸ νυχτερινὸ σκουφάκι, γιὰ νὰ μὴν κρυώνουν τὰ λυχναράκια του οἱ ἐμπνευσοῦλες ἀπ' τὸ μπαρμπα-Ηρόδοτο στὸ κεφάλι του!), αὐτοὶ οἱ δύο μας λοιπὸν εἶναι «οἱ κορυφαῖοι τῆς πεζογραφίας μας»! Καὶ τί τιμὴ, ἔ; τί εὐτυχία! τί μοῖρα-θεῖα εὐνοια τούτῃ ἢ δικαία μας, ν' ἀνασαινούμε τὸν ἴδιο ἀέρα μὲ τ ἐ τ ο ι ο υ ς, τέτοιους γίγαντες, τέτοιους τιτάνες!..

Καὶ δόστου γλείφουν τὰ μικρά, οἱ μικρές, νὰ εἰσπράξουν καμμιάν ἀναγνωρισοῦλα, ἢ ν' ἀνθολογηθοῦν στὴν Ἀμερική ἀπ' τὸν ἄλλο κίναϊδο ψευτοανθολόγο (καὶ πνευματικὸ πρᾶκτορα τῆς C.I.A.), καὶ δόστου οἱ κωλοτοῦμπες καὶ τὰ σιχαμερὰ φερσίματα...- ὦ ρε νέοι μου, δὲ ντρέπεστε καὶ δὲ σιχαινέστε τὴν ὑπαρξή σας, πού ξεκινήσατε κατὰ τι κι ἄξιοι κάποτε, καὶ τόσο γρήγορα τὸ ρίξατε χάμω καὶ σούρνεστε καὶ γλιχλίζετε στὰ ζουμιά καὶ στοὺς «βιολογικούς λεκέδες» τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τενεχὲ ἢ ἀτάλαντου ἢ κίναϊδου, γιὰτὶ θὰ σᾶς ἀπορίση) τάχα θαρρεῖτε τὴν «εἴσοδο» στὸ «διεθνὲς κοινόν», ἢ στὸ ἀπλῶς «ιαπίσιο κοινόν», καὶ στὴν «ἀθανασία»!.. Ἄ, τί κρίμα τὰ κάποτε «νιατά» σας, καὶ «στιγμές», καὶ «συνείδησή» σας! Γιὰ τόσο λί γ ο, τόσο τί π ο τ α, τόσο ἄσκεφτα κι ἄσοφα νὰ τὰ ξεπουλάτε - οὔτε γιὰ μιὰ πεντάρα! (Μὲ γαργαλέει ὁ πειρασμὸς νὰ βάλω ὄλα σας τὰ δνόματα... Ἀλλὰ ξέρετε, ξέρετε τοὺς ἑαυτοὺς σας!.. Ναί, Γιαννάκη μου, ναί Κατερινοῦλα μου, ναί Νανά μου ἐσύ, καὶ Κωστάκη μου βλάκα ἐσύ, καὶ Γιωργάκη μου ἐσύ, «τσαμμένα» ὄλα καὶ γιὰ φτύσιμο, νὰ σᾶς πάρη ὁ διάολος!..)

Ἄλλο: Βρίσκουμαι στὴ Βαρκελώνη, ὅταν, πρωί-πρωί, μόλις ἔχω πιῆ ἓνα ζεστό-ζεστό γάλα μὲ καφὲ καὶ βούτυρο καὶ μαρμελάδα καὶ τσουρεκάκια καὶ φρυγανίτσες καφτές, καὶ τὰ νιώθω ἔτσι εὐχάριστα καταπιωμένα, καὶ μ' ἔχουν στυλώσει (ἔπειτα ἀπὸ χίλια χιλιόμετρα ὀδήγηση τὴν προηγούμενη: Ἑλβετία - Ἰσπανία, μὲ δαιμονισμένες ταχύτητες), καὶ χύνετ' ὁ ἥλιος χρυσὴ φλέβα στὴν εἴσοδο τοῦ ξενοδοχείου, καὶ τοῦ δίνουμε κατὰ ὄξω, στίς σκιές καὶ στοὺς ἥλιους καὶ στίς πράσινες φυλλωσιές τῶν δροσερῶν λεωφόρων τῆς τόσο παρισινήσ ἀυτῆς ἀρχόντισσας τῶν Καταλανῶν — τῶν περήφανων ὄλων πού «Καταλανοί, κύριε, ὄχι Ἰσπανοί ἐμεῖς!» — ὅταν (κύριε, κύριε!) μοῦ φωνάζει ὁ συμπαθητικὸς ἀνθρωπάκος τῆς ρεθεπιθίον: «Ἑλληνας δὲν εἴστε; Γκιρίεγο!» («Γκιρίεγο!» τοῦ κἄνω. «Γιατί;») «Ἐχω ἓνα... ἓνα νέο θλιβερό,.. γιὰ σᾶς!» («Θλιβερό; .. Γιὰ μένα; ..» Ἀμ δὲ μοῦ μένει καὶ πατέρας, μᾶνα ἢ ἀδερφός πιά ζωντανός; ὄλους μου τοὺς δικούς μου, καὶ τοὺς τρεῖς, Βία, Ἡρκο καὶ Στάντη, μαζί τοὺς ἔχω, δίπλα μου, καὶ πᾶμε γιὰ τὸ μουσεῖο, γιὰ τοὺς μεγάλους ἰσπανοὺς ζωγράφους! Τί νέο θλιβερό γιὰ μένα, π' οὔτε μὲ ξέρει;) Μὰ ἐκεῖνος: «Ἑλληνας δὲν εἴστε;» μοῦ ξαναλέει. «Ὁ

Μακάριος, κύριε! Πέθανε!..) Και παίρνει ύφος Ολιμμένο, από συμπάθεια κ' ευγένεια, ο καταλανός, όσο πινό φιλικά μπορεί... «Μά... γελάτε;.. 'Ο Μακάριος, σ'ας λέω! 'Ο δικός σας!.. Δικός σας δέν ήταν; Δέν κάνω λάθος!.. Λοιπόν πέθανε! Μὲ καταλάβατε;..) «Καπίτο, καπίτο!» τοῦ κάνω γελῶντας· καί, παρά τὴν ἀδυναμία μου στὴ γλῶσσα του, παλεύω γαλλικά (ὅσα πιάνει) νὰ τοῦ ξηγήσω: «Ξέρεις,.. αὐτὸς ἦταν ἕνας τοπάρχης, φεουδάρχης - πῶς νὰ τὸ ποῦμε; Καί μὲ βάση κείνο τὸ αἴτημα αὐτοδιάθεσης, πού ἡ Ἑλλάδα δέν εἶχε κι ἄλλο νὰ προβάλλῃ, γιὰ τὴν ἔρμη τὴν Κύπρο της, στὸν ἀμέσως μεταπολεμικὸ — κι ἀντιιμπεριαλιστικὸ» ὑποτίθεται. κ' ἐναντίο τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων) — βρωμόκοσμο τῶν τόσο τάχα ἀντιιμπεριαλιστῶν» Μεγάλων, ἔ;» — χαμογέλαγε τώρα Ολιμμένο ὁ καταλανός — «ἔ, μ' αὐτὸ ὁ τραγόπαπας τὰ κατ' ἄφερε καὶ γραπάθηκε κεί, καὶ παίζοντας παπαδίστικα τοὺς πάντας — τοὺς ξέρεις τοὺς παπῶδες! ὄχι;» («ναί», μοῦ κάνει, «ναί!», μὲ τὸ κεφάλι) — «ἔ, καὶ χωρὶς νὰ κάνῃ καὶ κάνα καλὸ, σωστό, γιὰ τὸ δύστυχο κόσμο τῆς Κύπρου, κατ' ἄφερε νάχη φέουδο στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα καὶ νὰ τὸν ἔχῃς καὶ σύ ἀκόμα, στὴ Βαρκελώνη, γιὰ σπουδαῖο πρόσωπο καὶ Ολιβερό νέο τὸ πού τὰ κακάρωσε!..»

Μὲ κοίταγε λίγο δύσπιστα ὁ καταλανός... («'Οχι, ὄχι!», τοῦ λέω. «Μὴν κάνῃς λάθος πῶς εἶμαι τάχα μὲ τοὺς ἀντίπαλούς του! Τὰ ἴδια καὶ χειρότερα κ' οἱ ἀντίπαλοί του! 'Αντίπαλοι γιὰ τὸ τυρὶ τῆς ἐξουσίας - κατ' ἄλ' αβες;.. Ἄλλὰ τώρα, στὰ σοβαρά, τί να λυπόμαστε καὶ γιὰ δαῦτον, ἔ;.. "Ἄν θές νὰ ξέρῃς τὰ σωστὰ ἀδηλαδὴ!» (Χαμογέλασε.) «Ἄν δέ θές, ἔ, σὲ συλλυποῦμαι τότε ἐ γ ὡ, βαθύτατα, ἐ σ ἔ ν α, καταλάνο, γιὰ τὴν ὀδυνηρὴ ἀπώλεια τοῦ Χενεραλίσσιμο Ραθοφόρο Μοῦθκο τῆς Χύπρου!..»

Τὸ τελευταῖο ἀσφαλῶς δέν τὸ κατάλαβε. "Ἐπιασε ὁμως τὸ «Χενεραλίσσιμο» — γιὰτ' ἦταν ὁ τίτλος τοῦ Φράνκο τους: «Στρατηγέστατος»! — καὶ τὰ μάτια του γέμισαν ἀπορία...

Βγήκαμε στὴ μεγαλοπρεπέστατη λεωφόρο τοῦ σοῦπερ Χενεραλίσσιμο Καουδῖλιο Φρανθίθκο Φράνκο ὁ Μπαχαμόντε, πού σκίζει πέρα-πέρα, σὰν πελώρια σπᾶθα τῆς παντεπόπτριας Φάλαγγας, τὴ Βαρκελώνη, καὶ τραβάγαμε γελῶντας, μὲ τὸν ἥλιο στὰ μοῦτρα, γιὰ τὸ καταπληκτικὸ μουσεῖο τῆς τῶν μεγάλων καταλανῶν ζωγράφων, μιὰ θαυμάσια μέρα «ἐθνικοῦ μας πένθους», πού ἐδῶ «θρηνοῦσατε» μάθαμε, καὶ δέν ἔφαγε κανεὶς σας οὔτε τ' ἄβγδ βραστό του κείνο τὸ πρωί! (Βρέ αὐτὸν τὸν ἥλιο, τὸν «ἀσεβέστατο», νὰ μὴν κρυφτῇ τὴν «ἀποφράδα» κείνη τοῦλάχιστο, μήτε στὴ Βαρκελώνη κἂν! "Ἄκου κεῖ, ὁ «ὑβριστής» τῶν ἐθνικῶν μας ἰνδαλμάτων) μὲ τὰ ψευτοκόκκινα ράσα!..)

...Ξαναθυμήθηκα τώρα μὲ δαῦτο, γιὰ τὸ Μοῦσκο, τὴ Βαρκελώνη. τὸ θαυμαστὸ μας τὸ ταξίδι, πού κάναμε δυὸ μῆνες τὸ καλοκαίρι, μὲ τ' αὐτοκίνητο: Βενετία, Ἰταλία, Ἑλβετία — Γαλλία, Παρίσι — Βέλγιο, Γερμανία καὶ πάλι Ἑλβετία — Ἰταλία, Γαλλία, Ἰσπανία — καὶ πάλι Γαλλία, Ἑλβετία, Ἰταλία, Βενετία — καὶ «προσγειώση» ἀπὸ κεῖ, λιαν «ἀνώμαλη» κι ἀχώνευτη, στὴν ἄθλια Πάτρα ὅπου μᾶς ξέρασε τὸ καράβι —

πάνω-κάτω δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα (και βάλε), δυο μεγάλα όχτάρια στο χάρτη, τρέχοντας λυσσαλέα στις άουτομπαν και τις υπέροχες άουτοστράντες, λυώνοντας ένα ζευγάρι παπούτσια σε τριάντα μουσεΐα και χάνοντας δέκα κιλά απ' την κούραση, για να βεβαιωθώ άτράνταχτα πόσο άμόρφωτοι, άκαλλιέργητοι, άπολίτιστοι κι άπληροφόρητοι είμαστε κ' οί πιό τάχα «μορφωμένοι», «καλλιεργημένοι», «πολιτισμένοι» και «πληροφορημένοι», στην (πού «όλα» πάντα «τά ξέρει» κι «ανάγκη» τίποτα «δέν έχει») άθάνατη και τόσο τραγικά «μακάρια» ψυροΕλλάδα μας, την ξεκομμένη κι άπομονωμένη, στη χιλιοπατημένη έδω πατούσα του Βαλκάνιου.

Με τη Βενετιά να μή σβήγη άκόμ' απ' τα μάτια μας, ή πρώτη ελληνική κουβέντα (και ποιότητα) πού πέφτει άπάνω μας (στο Έυλόκαστρο, για μιá βουτιά): «Μάτια μου», λέει κάποιος, στην κερα-Κατίγκω του — στα βότσαλα, μπρός απ' τον Άρίωνα, τελείως άνεξήγητα έτσι, μΐνα Αύγουστο — «...μιά λαγάνα, μάτια μου, θανάθελα!...»

«Λαγάνα»; (Κόντεψα να τρελλαθώ!) «Λαγάνα θανάθελε» ή άφεντιά του ;.. «Λαγάνα, μάτια μου», μετά τó δουκικό παλάτι ;.. Γίνεται ; Χωρᾶνε και τά δυό μαζί, λαγάνα και δουκικό παλάτι, σ' ένα μυαλό, και να μήν τ' άνατινάξουν ;.. «Ε, λοιπόν, α ύ τ ό είν' ή Έλλάδα, για τó έδω πάροχο του κόσμου: «λαγάνα, μάτια μ'» και δουκικό παλάτι στο τσερβέλλο, και να μήν άνατινάζεται! «Νά ύπομένη» - έδω σε θέλω!..

Νά κάτι σημειώσεις μου (σκόρπιες δηλαδή, κι άτελέστατες, πού είπα να κρατήσω, μά και δέν συμπλήρωσα ύστερα: μπορεΐ, ώστόσο, κάτι να λέν, να δίνουν):

Ήκεϊνο τó φοιχτό συλάχι, την αυγή ξερασμένο στην παραλία, τής μυθικής («Ντόλτσε βίτα») του Φελλίνι: Κοντά τέσσερις τά χαράμματα, κατηγορίζοντας στις Κάννες απ' την κεντρική λεωφόρο πού χύνεται ίσα στη θάλασσα, και καθώς τά κίτρινα φῶτα, ξάγρυπνα στις κλειδώσεις τῶν έγκάρσιων δρόμων της, αναβοσβήνουν όλα μαζί (πενήντα, ένατό! προμηνύοντας κίνδυνο! προμηνύοντας κίνδυνο!) σάν άγχος άσβεστο και προθανάτιο τέρατος σε κῶμα, πού διάστατο και κάθιδρο καταπίνει σε σπιρτόξυλο και τ' άσπρο μας Τράιουμφ, κατάφορτο, μ' ένατό χιλιόμετρα στο μαύρο λιθόστρωτο, κελαιδιστό στά λάστιχα, σάν κοιλιά τουμπανασμένου κροκόδειλου, σκεφτόμουν: ...Κυνηγάμε κόσμο πού σβήνει, στο έμπα μεσαίωνα πού κιόλας ζοῦμε... Τρέχα, καρδιά μου, κι ό,τι προλάβουμε! - καθώς τó τέρας μᾶς ρούφαγε ρογχάζοντας, και προμηνύοντας κίνδυνο! κίτρινο μηνύοντας κίνδυνο!, τέλεια άδιάφορο, διάστατο κι άδηφάγο, χωνεύοντας και μᾶς και ό,τι, για να μᾶς ξεράση στην άλαζονική παραλιακή του στεφάνη με τά στάζοντα φῶτα, με τούς φοίνικες και τά μεγαθήρια τῶν νεκροθηκῶν του ξενοδοχείων: Κάρολτον, Ριάλτο, Ντιάνα, όνόματα ένδοξα από σελίδες μεγάλων λογοτεχνιῶν και θρύλους ένός αιώνα...

“Ετσι δὲν τὸ πρόβλεψε οὐτ’ ὁ Σπένγκλερ: “Ετυχε νὰ μπαίνουμε στὸ Παρίσι ἕνα γκριζοκίτρινο μουγγὸ ἀπόγευμα τῆς Δεκάτης Τετάρτης Ἰουλίου, σὰ σὲ μιὰν ἀπέραντη νεκρόπολη παρατημένη, πού ἐ μ ᾶ ς μόνο περίμενε, κ’ εἶχε ἀδειάσει τοὺς δρόμους της, εἶχε τέλεια ἐρημώσει, σὰ γιὰ νὰ τῆ βροῦμε νὰ λείπει... «ὅπως θὰ λ ε ἰ ψ η», σκεφτόμουν, «ὅπως ἔ τ σ ι θὰ χαθῆ, θὰ ἐγκαταλειφθῆ, κάθε πόλη τοῦ κόσμου αὐτοῦ πού σβῆνει, καὶ πού ἐμεῖς, τὸ πάροχθό του, θαρροῦμε ἀκόμα, τόσο καθυστερημένα, τρέχουμε καὶ λαχανιάζουμε νὰ προλάβουμε! Τί νὰ προλάβουμε; τί πού δέ μᾶς ἀνήκει, δέ θὰ ὑποφιαστοῦμε καὶ δέ θὰ προλάβουμε πιά ποτέ!..»

Βέβαια κ’ εὐχαριστήσαμε τὴν ἐπέτειο τῆς «ποτέ» Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, πού μᾶς ἐβέρβει Παρίσι ἀπίθανα «ιδιωτικό», «γιωταχί», «εὐκολόβρετο» καὶ διόλου μπερδεψιάρικο, κι ἄς πέσαμε σὲ μαστουρωμένους τουρκαλᾶδες, τοῦ δεκάτου τρίτου «διαμερίσματός» του, νὰ ρωτᾶμε γιὰ τὴν *Place d’ Italie* καὶ τὴ *Rue Bobillot*, νὰ βροῦμε τ’ ἄδειο σπίτι πού μᾶς περίμενε... Μᾶς «ὀδήγησαν» γησιώτατα τούρκικα: «Θὰ κάνετε δεξιά...» — «σκόρδο-κρεμμύδι!» («σκόρδο» ἀντὶ «κρεμμύδι», καὶ «δεξιά» ἀντὶ «ἀριστερά», οἱ μαστούρηδες!) — «κ’ ὕστερ’ ἀριστερά» — ἀντὶ «δεξιά» καὶ «σκόρδο» — καὶ νάαα! σκροδίλα νὰ βρωμοκοπᾶνε, οἱ ἄθλιοι!.. Τέλοσπάντων, δὲν καταλάβαμε, κ’ εἶπαμε πὼς «πολύ καλά καταλάβαμε», γιὰ νὰ γλυτώνουμε μιὰ ὥρ’ ἀρχήτερα ἀπ’ τὴν αἴσθηση τοῦ τουρκοπατημένου ἐκείνου Παρισιοῦ τῆς ἑκατοστῆς ὀδηγοστῆς ὀγδόης ἐπετείου τί «égalité», τί «fraternité», τί ἀσύδοτης καὶ ξεχάραχλης «liberté» ὅλων τῶν ἀράπηδων, τουρκαλάδων, βιετναμέζων, κινέζων, μαύρων, κίτριων ἐρυθρόδερμων, χοντρόχειλων (μόνο πιατελάκια τοὺς ἔλειπαν στὸ κάτω χεῖλι, καὶ χαλκᾶδες ἀπ’ τὴ μύτη), πού κ α τ έ χ ο υ ν τρισένδοξα τὸ παραδομένο τους Παρίσι, κι ὅλο εἰσρέουν, ἀκόμα εἰσρέουν, στὸ τέλος δέ θὰ χωρᾶνε πιά στὸ Παρίσι αὐτὸ Τομπουκτοῦ, στὸ Παρίσι-Οὐγκάντα καὶ Ρουάντα-Ουρούντι τους, πού θὰ τοὺς ἀνήκει «σεξ-αντιφυλετικώτατα», μ’ ἀνοιχτά τὰ σκέλια, σὰ «νέα Μητέρα Γῆ» τους, Πλατυτέρα!..

Κ’ εἶχε ἀρχίσει ἡ τερατώδης ἐμπειρία μας — ἡ πολύτιμη καὶ τόσο πυκνή, ἡ ὄρμητικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη! — πρὶν ὀχτῶ νὰ μπαίῃ τὸ πλοῖο στὴ σταλαχτή ἀπὸ πάχνη κ’ ἥλιο τοῦ Ἰουλίου μυθικῆ Βενετιᾶ τοῦ μεσαίωνα, πὼς ἔτσι μεινεμένη θε’ μου; πὼς ἔτσι ἀπομαρμαρωμένη πάν’ ἀπ’ τὰ τρισένδοξα κανάλια της, σὰν ὄνειρο καθαρὸ, κατὰστिल्νο, σὰν φέμμα!.. Σκέψου: Νά, λοιπόν, ἡ τρομερῆ ἀντίπαλος τοῦ Βυζαντίου! Νά ἡ κοσμοκράτειρα! Μιὰ πόλη, ὅλη κι ὅλη· κι αὐτή, μιὰ νταντέλλα πάνω στὰ θολοπράσινα νερά: μάρμαρα κεντίδια πάνω σ’ ἀρχαῖα τενάγη! Καὶ νὰ κυβερνᾷ τὸν κόσμο — τὸ ἐμπόριο ὅλο, τὸν πλοῦτο ὡς τὸ ἔσχατο πουργί ἢ κεμέρι ἢ κάσσα, ληστή τῶν Βαλκανίων ἢ σαράφη τῆς Μεσογείου ἢ εὐρωπαϊοὺ μπανκέρη — νὰ τὰ κυβερνᾷ ὅλα, νὰ ξαποστέλλη στόλους, νὰ πολεμᾷ, νὰ πολιτίζει, νὰ διαφεντεύη, ν’ ἀστράφτουν οἱ θώρακες, οἱ διάτες, οἱ σπάθες της στὰ πέρατα — καὶ μ ἐ τ ἰ; Μὲ μιὰ γ ν ῶ μ η!.. Τί ἄλλο, τί παραπάνω ἀπὸ μιὰ γ ν ῶ μ η στέκει πάνω σὲ

νεροκρέμαστα ξυλοστήριχτα φιλοδιάρητα μάριμαρα, πού αιώνες, λέει, από στιγμή σέ στιγμή νά! βουλιάζουν τάχα καί χάνονται... Μιά γ ν ώ μ η! Κεντημένη, ψιλοκεντημένη - τόσο τέλεια, τόσο σωστά, τόσο φίνα και καίρια και σηματοδεμμένα πάντα στήν καρδιά τοῦ ὅ,τι ποτέ θέλησε κι αντίκρισε, πού, φυσικά, τί ἄλλο; Κ υ ρ ι α ρ χ ι κ ή!.. Κι ὄχι μόν' ὅσο δύνονταν, μὰ και πέρ' ἀπ' ὅποια τελική της ἀποδυνάμωση, νά την νά κυβερνάη ἀκόμ' ἀκαταβύθιστη, λικνιστή, σάν παίζοντας, τρισένδοξη και περήφανη - ὅμοια ἔσαι πάνω ἀπ' τὰ σοφά και μυθεμμένα κανάλια της!..

Βαρᾶν ἀκόμ κι σιδερένιοι βαρδιάτορές της, μέ τὰ μεγάλα τους σφυριά, τίς ὼρες, τίς ὼρες ὄλες...- ἀλλά ποιές, π ο ι έ ς τῆς Νυκτός τοῦ νέου Μεσαίωνα πού τραβάμε, και γελαστή μᾶς παρακολουθεῖ ἡ Νεκρή τῶν τόσων στεναγμῶν, τῆς τέτοιας Μάχης Πείρας ;..

...Ἄ, τί καλά πού ξαναθυμήθηκα τὸ ταξίδι, κ' ἔφυγε ὁ νοῦς μακριά ἀπ' τὴν ἀσήκωτη Ἑλλάδα!.. Τὴν Ἑλλάδα πού μόν' ὁ οὐρανός τῆς ἀπομένει, μόν' ὁ οὐρανός πιά γαλανός και ἀλέικιστος, ὁ ἔρμος, ἀπ' τοὺς λεκέδες τοὺς ἀνεξίτηλους τῆς ἔτσι τραγικά χαμένης «ὑπαρξής» της!..

Κείνη

ΡΕΝΟΥ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἐτοιμάζεται ὁ τέταρτος τόμος!

Γίνεται ἡ τελικὴ ἐπιλογὴ και κριτικὴ ἐπαναστάθμιση τῆς ὕλης γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ τέταρτου τόμου τῆς Ἀνθολογίας τοῦ Διηγήματος — πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ εἴδους, ὡς τίς μέρες μας, κατ' ἀλφαβητικὴ σειρὰ πεζογράφων, ἀπὸ ἄλφα ὠς ὠμέγχα, μέ παλιότερους και νεώτερους και νεώτατους, ὡς τὸ '77 — και ὁ Ρένος Ἡρακλῆ Ἀποστολίδης παρακαλεῖ ὅσους ἔχουν ἀκόμα και ἀνέκδοτα διηγήματα, πού κρίνουν πὼς θ' ἄξιζε νά τὰ λάβαινε ὑπόψη του, ἢ και ὀπωσδήποτε δημοσιευμένα, πού φοβοῦνται μήπως τοῦχουν διαφύγει (ἀν και τὰ βλέπει ὅλα, συστηματικά), νά τοῦ ἔστελναν ἀντίτυπο (χωρὶς ἐπιστροφή, και μέ τὸ ἀπλό ταχυδρομεῖο, ὄχι συστημένα), στὴ διεύθυνση: Μηθύμνης 43 (πλατεῖα Ἀμερικῆς), Ἀθῆναι 823. Καί παρακαλοῦνται ὅσοι ἔχουν κάτι νά τοῦ ἀφήσουν, νά μὴ γυρεύουν και νά τὸν δοῦν νάναί βέβαιοι πὼς διαβάζει ὅ,τι λαβαίνει.

Σ. Μαράντος

Γενναῖος δέν ἦταν· μὰ συγνά τόλγεε ἡ ψυχοῦλα του καὶ γίνονταν παράτολμος, ἀν μὴ σχεδὸν γενναῖος. Ὑστερα ξανατροῦπανε στοὺς τρόμους του γιὰ τὰ στοιχειώδη τῆς ζωῆς (ποὺ πολὺ δύσκολα κατάφερνε ν' ἀποσπᾶ μὲς ἀπ' τὸ γῶρο τῆς δημοσιογραφίας ὅπου ψευτοπάλευε) καὶ γάνονταν γιὰ καμπόσο. Μὰ πάντα, ὁ ἀμετανόητος, ξανάβγαινε, πάλι τὸ ξανάλεγε ξαφνικά ἡ ψυχὴ του — προφανῶς ἀνικανοποίητη ἀπ' τὴν ἀτολμία της ποὺ παρατραβοῦσε — καὶ κάποια πάλι ἀποκοτιά ξανάκανε! Τὴν πλήρωνε καὶ πάλι — δηλαδὴ τοῦ τὴν πλήρωναν οἱ θιγόμενοι ἀχρεῖιοι, ὅπως γίνεται πάντα — καὶ ξαναχάνονταν ἔντρομος, μὰ ὄχι γιὰ νὰ μὴ ξαναξεμυτίσει, μόλις ξέχναγε τὶς πετριές...

Ἔτσι, εἴκοσι χρόνια ποὺ τὸν ἤξερα.

Προχτὲς πέθχνε. Καὶ κάθομαι καὶ σκέφτομαι: στὸ λεγόμενο «πνευματικό μας γῶρο», ὅπου μόνον γνήσια δειλοί «πᾶνε μπρός» — ἄλλο ποὺ πουθενά δέν τοὺς βγάζει ποτέ κι αὐτοὺς τέτοιο τρισάθλιο «μπρός», σὲ τέτοιον ἄδειο γῶρο — μακάρι νὰ ὑπῆρχαν κατὰ καιροὺς κι ἄλλοι μισοπαράτολμοι Μαράντοι.

Τὰ *Τετράμηνια*, λογουχάρη, τοῦ χρωστᾶν ἐκεῖνα τὰ ξεκαρδιστικά ἔγγραφα ποὺ τοὺς χάρισε ἀπ' τὸ ἀρχεῖο τῆς τρισηλίδιας Γενικῆς Διευθύνσεως Τύπου ἐπὶ δικτατορίας, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπαγορευόταν ἡ μελοποίηση τῶν σαρχαστικῶν *Ἀημοσίων ὑπαλλήλων* καὶ τῆς αὐτοκτονικῆς *Πρόβεζας* τοῦ Καρυωτάκη (βλ. τεῦχος 2, Φθινόπωρου '74, τυπωμένο ἐπὶ δικτατορίας ἀκόμη, σ. 144-7, μὲ τὸν τίτλο: *Ἡ βλακεία τῶν βιαστῶν*), μ' αἰτίαση εὐθέως κατὰ τοῦ ποιητῆ: γιὰ μὲν τοὺς *Ἀημοσίου*ς ὑπαλλήλους, ὅτι... «μέμφεται τῆς πολιτείας παρομοιάζον ταύτην μὲ ἡλεκτρολόγον, ἐμμέσως δὲ δύναται νὰ προσβάλλῃ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους» [!!! (ὑπογραφή: «Ὁ τμηματάρχης Γεώργιος Φλουτσάκος»)], γιὰ δὲ τὴν *Πρόβεζα*, ὅτι... «δύναται νὰ θεωρηθῆ περιῦβρισις δημοσίας ἀρχῆς ὡς καὶ νὰ παραβλάψῃ ἔθνικὰ συμφέροντα» [!!! (ὑπογραφή πάλι «Γεώργιος Φλουτσάκος» κ.λ.)].

Ἐπάρχει ὅμως καὶ κάτι σημαντικώτερο ποὺ χρωστιέται τοῦ ἀξιοσυμπάθητου Σ. Μαράντου: εἶναι *Τὸ Κριτήριο*. Περιοδικὸ μὲ πολὺ γενναῖες προθέσεις, ποὺ πλήρωσε αὐτός ὁ πάμφτωχος γιὰ νὰ βγῆ, καὶ κυκλοφόρησε τὸ μοναδικό του τεῦχος τὸ Σεπτέμβρη τοῦ '60.

Ἐπειδὴ εἶναι ἐξαντλημένο ἀπὸ τότε — γίνηκε ἀνάρπαστο κυριολεκτικά — τὰ *Τετράμηνια* σᾶς τὸ προσφέρουν ἐδῶ, φωτοτυπωμένα.

Θὰ τὸ ἀπολαύσετε. Καὶ νὰ θυμᾶστε πῶς χρωστιέται στὴν πάμφτωχη — μὰ κι ὄχι δειλὴ — τσέπη τοῦ βιοπαλαιστῆ Σ. Μαράντου, ποὺ ἡ ψυχὴ του ἤθελε τὰ σωστά πνευματικά καὶ τὰ γενναῖα, ἄλλο ἀν ὁ ἔρμος πάντοτε δέν τὰ μπορούσε ὁ ἴδιος, παρὰ ἔτσι σποραδικὰ καὶ ξαναβάζοντάς το κάθε φορὰ στὰ πόδια.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Ρ.Η.Α.: Γιὰ ὅσους δέν διακρίνουν ἀμέσως τὴν πατρότητα κάποιων γραφτῶν ἀπ' τὸ ὄφος, πρέπει νὰ πῶ, πῶς ἐκτὸς τῶν ὑπογραφόμενων ἀπ' τοὺς Β.

Ζιώγα (σ. 12α-β), Ν. Καρούζο (σ. 6β-7α, 23β-24β), 'Αλ. Κοτζιά (σ. 9α-β), Τ. Κουφόπουλο (σ. 7α-8β), Σ. Μαράντο (σ. 6α-β), Θεοφ. Παπακωνσταντίνου (σ. 14β-19α), Π. Τακόπουλο (σ. 10β-12α), 'Ηλία Τσιριμώκο (σ. 27β-29β) και Ν. Φωκά (σ. 9β-10β), όλα τ'άλλα του *Κριτηρίου*, μαζί με τις ύποσημειώσεις, τίτλους, επιτίλους, λεζάντες κ.λ. είναι δικά μου. 'Ο ίδιος ό τίτλος του *Κριτηρίου* δικός μου επίσης, κ'είχα βγάλει πριν άπ' τó έντυπο αυτό τεύχος του, πού πλήρωσε ό Μαράντος, άλλα πέντε δακτυλογραφημένα, πού κυκλοφόρησα χέρι με χέρι, τó '58 και τó '59, καταγγέλλοντας διάφορα πνευματικά σκάνδαλα κ.λ.— υπάρχουν σχετικές μνείες στον ήμερήσιο άθηναϊκό τύπο — και μεταξύ άλλων τó κατά του ψευτονεοελληνιστού Μπρούνο Λαβανί, πού, μολονότι μισέλλην και φιλότουρκος, μάς παρίστανε τó φιλέλληνα, σά διευθυντής τότε του 'Ιταλικού 'Ινστιτούτου στην 'Αθήνα, με συνέπεια νά παυτή και ν' ανακληθῆ στην πατρίδα του. ('Ολόκληρη διασκευαστική ιστορία, πού μπορεί άλλοτε νά δώσω άπ' τά *Τετράμηνια*, και γιά τήν πλήρη δράση του *Κριτηρίου* μου άλλωστε.) 'Ο τίτλος *Κριτήριο* άφησα, δυστυχώς, νά χρησιμοποιηθῆ άργότερα άπό διαφόρους, πού όμως καμμιά σχέση με τó άσυμβίβαστο πνεύμα του δέν είχαν, κ'έτσι τόν λέρωσαν, με άθλια ἤ άσήμαντα τυπώματα ύπ' αυτόν. Λάθος μου, νά έλπίζω πώς θά τηρούσαν τέτοιο θεσμό άδέσμευτης κριτικής πού πρότεινε τó *Κριτήριο 1*, στό είσαγωγικό του: «Τό Κριτήριο είν'ένas κουρσάρος» κ.λ. (σ. 2-4).

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΟΡΓΑΝΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΑΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΟΥ

Η ΑΘΛΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ "12,,
ΚΑΙ Ο ΑΠΟΛΟΓΗΤΗΣ ΤΟΥΣ
Κ. Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Ο ΜΙΣΟΝΕΪΣΤΗΣ

Γράφουν :

Φ. ΔΙΑΔΕΙΣΜΑΣ
ΒΑΣΙΛ. ΖΙΩΓΑΣ
Ν. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ
Ν. ΚΑΡΟΥΖΟΣ
Α.Λ. ΚΟΤΖΙΑΣ
Τ. ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤ. ΜΑΡΑΝΤΟΣ
ΑΔΚΗΣΡΑΜΦΟΣ
Π. ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ

Ἀθήνα, Σεπτέβρης '60

1

ΤΟ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ» ΕΙΝ' ΕΝΑΣ ΚΟΥΡΣΑΡΟΣ

σὲ καμιά σημαία ναυτολογημένος. Πλέει δίχως σήματα, δίχως εἰδοποίηση, κατάπλωρα ὅποιας φρεγάδας κρίνει πῶς εἶναι παραφουσκωμένη πιά ἢ κοιλιά της ἀπὸ κρίματα... Πλέει στὸ σκότος, στὸ πέλαγος ἀθλιότητων πὸν δὲν ἔχουν τ' ὅμοιο τους στὴν πνευματικὴ ἱστορία τοῦ Τόπου μας. Θὰ τὸ δεῖτε διὰ θὰ βάλλεται ἀπὸ παντοῦ — μ' ὄλο πὸν δὲ θάχει ἀκόμα χτυπήσει παντοῦ —, γιὰτ' εἶν' ὄλοι σύμφωνοι στὸ φόβο, οἱ ταμπουρωμένοι μὲς στὰ πλοῖα αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς σημαίας. Γιὰ ὄλους εἶναι τρόμος ἓνα καρὰβι μαῦρο, πὸν ἄξαφνα φανερῶνεται καὶ πλήσσει.

«Ποιοὶ εἶναι τὸ πλήρωμά του ; Ποιά ἢ σημαία του ;..» θὰ ποῦν.
«Πῶς μᾶς χτυπάει, πρὶν νὰ μᾶς δείξει τὰ χαρτιά του - πρὶν ἀνταλλάξουμε μαζί του ἀποσταλμένους ; Μπορεῖ νὰ κλείναμε σπονδὲς - ποῦ τὸ ξέροι ;»

Μὰ ἐνὸς κουρσάρου τὰ χαρτιά του εἶναι τὰ βόλια - κ' ἢ σημαία του μαύρη ; Καμιά σημαία !.. «Σπονδὲς ;» Μὰ εἶναι ἄσπονδος - αὐτό ἀκριβῶς !

Ἄν αὐτὸ ἴσα - ἴσα κάτι ψιθυρίσει στὴν καρδιά σας — σ' ἐσᾶς τοὺς Νέους μόνο μιλά ὁ κουρσάρος —, ψάξτε νὰ βρεῖτε μήπως ἀλήθεια ζεῖ μιὰ δρομὴ γιὰ τίμιο κοῦρσος μέσα σας. (Γιὰ τίμιο, ναί - γιὰτὶ κουρσάρους τοὺς κατάντησαν τοὺς τίμιους !) Ψάξτε νὰ βρεῖτε, μήπως ἀλήθεια βαρεθήκατε λοιπὸν νὰ σωπαίνετε - ψάξτε τοὺς δρόμους γιὰ τ' ἀκρόβραχα, ὅπου οἱ Νέοι μαρκερουν στὸν «Κουρσάρο».

Κι ἂν ποῦν γιὰ σᾶς — καὶ τυχὸν σᾶς νοιάξει — τὰ «τρανὰ καλπᾶκια» ὅποιας φρεγάδας, «ποῖός εἶν' αὐτός, καὶ πῶς τὸν λέν ;..», δώστε ἔτοιμη τὴν ἀπόκριση, ἀπ' τὸ σκολειὸ πὸν σᾶς τὴ μάθαν γιὰ νὰ τὴν ξεχνᾶτε :

— Νὰ ἢ πράξη μου τούτη !

Ἔτσι μὲ λένε !

ΤΟ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ» ΕΙΝ' ΕΝΑΣ ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ

Ὅπου κρίνει πῶς παραξεράθηκε ἓνα τσόφλι, θὰ τὸ καίει ! Δίχως εἰδοποίηση, δίχως οἴκτο ! Ἡ ζωὴ μας γέμισε τσόφλια. Τὸ πνεῦμα μας τσόφλια. Οἱ «ταγοί» μας τσόφλια. Κάψτε τα ὅπου τὰ βρεῖτε - καὶ πρῶτα μέσα στὶς συνειδήσεις !

Λέγε : «Ὅχι πρόσωπα. Ὅχι ὀνόματα.»

Λένε οἱ φαρισαῖοι : «Ἀπὸ περιωπῆς. Ex cathedra.»

Τὸ «Κριτήριο» λέει : «Πρόσωπα ! Ὅνόματα ! Χτυπᾶτε συγκε-

κρ ι μέ ν α τὸ Κακό ! Ἡ κρίση σας νὰ λέει : Ναί, ἔσένα λέω ! Κ' ἔσένα,
κ' ἔσένα !..»

ἜΟχι ἀπὸ περιωπῆς. ἜΑπὸ ζωῆς !

ἜΟχι ex cathedra. ἜΕκ βαθέων !

ΤΟ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ» ΕΙΝ' ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΒΟΛΗΤΗΣ

Ἔνας σὰν καὶ σᾶς ἐκάστοτε - κι ἄλλος ἕνας, κι ἄλλος ἕνας· δίχως πλοῖο -
ναί· μὰ μὲ μιὰ φελοῦκα ἔστω, μὲ μιὰ φελοῦκα κάθε τόσο, ἀνάμεσα στὰ
θηριώδη πλοῖα τοῦ Τύπου, μὲ τὸ πολυβόλο του στηριγμένο στὸ γόνα
ἔστω, κρατημένο στὰ χέρια - κι ἄς διαλυθεῖ ἡ φελοῦκα ἀπὸ τὸν κραδα-
σμό, ρίξε ἐσὺ κατάστηθα τοῦ ἐχθροῦ, κι ἄς γίνεи ξύλα σκόρπια ἢ θά-
λασσα γύρω σου, ρίξε ἐσὺ τὸ τίμιο βόλι σου, κ' ἔβγα μετὰ καὶ κολυμ-
πῶντας στὴ στεριά, γιὰ νέο κοῦρσος ξανά, μὲ τ' ὄπλο τὴν ψυχὴ σου
στὸν ὄμο !

Καὶ μὴν ἀκοῦς ποὺ λένε : «Τί κάνουνε τὰ σμπάρα ;»

Τενεκέδες εἶναι τὰ θεόρατα πλοῖα τους, καὶ τὰ σπαθιά τρυποῦν
καμιὰ φορὰ στὴν καρδιά τοὺς καπετάνιους τῶν «θηρίων» - σὰν οἰκτροὺς
Πολώνιους πίσω ἀπ' τὸν μπερντέ !

(Τί κάνουνε τὰ σμπάρα ;

Ρίχνε ἐσὺ τὸ δικό σου, καὶ μὴ ρωτᾶς !

Στὴ μάχη, σ' ἔμαθαν νὰ ρωτᾶς ;)

ΤΟ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ» ΕΙΝ' ΕΝΑΣ ΤΙΤΛΟΣ

ἜΟποιος θέλει τὸν παίρνει, καὶ κρίνει κάτω ἀπ' αὐτὸν ὅ,τι πιδ κακὸ
βρίσκει γύρω του.

Εἶπαν πὼς βουλώσανε τὸ στόμα, πὼς τὴν πνίξανε τὴν κρίση σ'
αὐτὸν τὸν Τόπο.

Εἶπαν πὼς ξοφλήσαν ἀπ' αὐτὴ τὴ «ἐπικίνδυνη» Γενιά, πούδε τὸ
θάνατο καταπρόσωπο καὶ μέτρησε μ' αὐτὸν τὰ κουνήματα τῆς μεταπο-
λεμικῆς αὐτῆς εἰκοσαετίας.

Δείξτε τους, λοιπόν, πὼς ἡ κρίση δὲν πνίγεται σ' αὐτὸν τὸν Τόπο.
Πὼς ὅσοι εἶδαν, δὲ στραβώνονται !

Δὲ σᾶς ἀρέσει τὸ «Κριτήριο» αὐτό ; Βγάλτε σεῖς ἕνα ἄλλο ! Τὸ
2ο, τὸ 3ο, τὸ χιλιοστό ! Μὰ μιλεῖστε ! Πολεμεῖστε, ὅπως νομίζετε
πιδ σωστά, ὅποιο νομίζετε πιδ Κακό σ' αὐτὸν Τόπο ! Πάρτε τὸ ἀτομικό
σας ὄπλο, ἂν εἶστε νέοι, καὶ ρίξτε !

ΕΤΣΙ ΤΟ «ΚΡΙΤΗΡΙΟ», ΑΝ ΕΙΣΤΕ ΝΕΟΙ,

*δὲν εἶν' ἓνα - εἶναι πολλά ! Εἶν' ἀτέλειωτα, ἀκατάσχετα «Κριτήρια» !
Καὶ δὲν εἶν' ἓνα τὸ συμπᾶρο - εἶναι πολλά. Κ' εἶναι μάχη τότε μεγάλη !
Κι ἂν δὲν εἶναι νίκη - εἶναι μάχη, παιδιὰ ! Μὰ θ ὥ σ τ ε τ η ν, λοιπὸν,
γι' αὐτὸν τὸν Τόπο, σ' αὐτὸν τὸν Τόπο - ἀπ' ὅπου ὄλοι, μιὰ φορὰ, δὲ
θὰ διαφύγουμε !*

Ο ΚΟΥΡΣΑΡΟΣ, ΛΟΙΠΟΝ, ΔΕ ΘΑΝ' ΕΝΑΣ

*φτάνει οἱ καρδιὲς νάχουν γιὰ τίμιο κοῦρσος ἀλήθεια δομὴ μέσα τους.
"Ἄν οἱ καρδιὲς ἔχουν αἷμα, καὶ δὲν εἶναι ψόφιες καρδιές.*

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Τὴν ᾽Ανοιξὴ τοῦ 1960, ἡ «Ὁμάδα τῶν 12» ἀπένειμε τὰ ἐξῆς βραβεῖα: Γιὰ τὴν Ποίηση, στὸν κ. Τάκη Βαρβιτσιώτη, γιὰ τὴ Μελέτη στὸν κ. Αἰμ. Χουρμούζιο, γιὰ τὴν Πεζογραφία στὴν κυρία Ἰουλία Δαβάρια.

Κ^ο εἶναι γνωστὸ, πῶς ὁ μὲν κ. Βαρβιτσιώτης ἔχει πορὸ πολλοῦ περάσει τὰ 40 (ἐνῶ ἡ προκήρυξη τοῦ ἀθλοθέτη γιὰ τὴν Ποίηση ὑποχρῶνε νὰ βραβευθεῖ ποιητὴς κάτω τῶν 40 ἐτῶν), ὁ «Παλαμᾶς» τοῦ κ. Αἰμ. Χουρμούζιου προγραμματίζεται ὡς πεντάτομος (καὶ ἄρα οἱ «12» ἐβράβευσαν κάτι ὀλιγότερο ἀπὸ τὸ μισὸ ἐνὸς ἔργου πού δὲν τὸ εἶδε κανεὶς), τὴν δὲ κυρία Ἰουλία Δαβάρια — ἀγούσαν ἡλικίαν ἄνω τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος — κανεὶς δὲν τὴν ξέρει γιὰ πεζογράφο, μυθιστοριογράφο ἢ ἐτιδήποτε σχετικὸ μὲ τὰ πνευματικὰ γενικῶς.

Κάποια ἀπογευματινὴ ἐφημερίδα, μισοαριστερὴ καὶ μισογραμματικίζουσα, τῆς ὁποίας τὴ δευτέρα σελίδα διευθύνει ὁ γνωστὸς καὶ ἀνεκδιήγητος Τάσος Βουρνᾶς — παίζων ρόλον ὀρθοδόξου «φράξιᾶς» μέσα μετ' — ἀποφασίζει, γιὰ νὰ κερδίσει μερικὰ φύλλα, νὰ ρωτῆσει τοὺς πνευματικοὺς ἐργάτες τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου τί φρονοῦν περὶ τῶν «12» γενικὰ, καὶ εἰδικότερα γιὰ τὰ φετινὰ τοὺς σκάνδαλα.

Ἀρχίζει τὴν ᾽Ερευνά της δημοσιεύοντας κατάλογο ἐκείνων πού ζήτησε τὴ γνώμη τους, καὶ τίς πρώτες πέντε συνεντεύξεις σὲ πλήρες πεντάστυλο.

᾽Ὡς ἐδῶ καλὰ. Μά, ἐντελῶς ἀπρόκλητα, ἐπεμβαίνει ὁ κύριος Θ. Παπακωνσταντίνου, κι ἀναλαμβάνει, μ' ἕνα ἀπερίγραπτο ἄρθρο του στίς «Εἰκόνες», τὴν ὑπεράσπιση τῶν «12»,

καὶ τῶν ἀθλίων «καθιερωμένων» μας γενικότερα.

Στὸ ἀπίθανο αὐτὸ ἄρθρο τοῦ κ. Θ. Παπακωνσταντίνου ἀπαντοῦν οἱ: Ν. Καραγάλιος, Ν. Καροῦζος, Τ. Κουφόπουλος, ᾽Αλκης Ράμφος, Π. Τακόπουλος καὶ Ν. Φωκάς, στέλνοντας τὰ κείμενά τους στὴν ἴδια τὴν κυρία Ἐλένη Βλάχου. ᾽Ὡστόσο, τὸ πολὺ «ἀντικειμενικὸ» περιοδικὸ τῆς «Πρώτης Κυρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου», οἱ «Εἰκόνες», δὲν ἐδημοσίευσαν παρὰ μία μόνο ἀπάντηση, τὴν πιδ ἦπια, ἐνῶ ὁ κ. Παπακωνσταντίνου προέβη ἐν συνεχείᾳ στὸ πρωτοφανές: νὰ λιβελλογραφήσει ἀνεπιμότατα τίς μὴ δημοσίευθεῖσες ἀπαντήσεις, ὑβρίζων καὶ περιπαίζων, ζητῶν... «ζουρλομανδύα» γιὰ τοὺς κακοὺς ποιητές!

Τὸ θέμα, ὅπως βλέπει ὁ ἀγαγνώστης, εἶναι πολὺ βαρύτερο ἀπὸ ἀπλὴ πνευματικὴ ἀντιμαχία μεταξὺ παλαιῶν καὶ νεωτέρων λογίων.

Τὰ στοιχεῖα πού τὸ συνθέτουν ἀποδεικνύουν πόσο ἀνελεύθερα λειτουργεῖ ὁ Τύπος, Δεξιᾶς καὶ ᾽Αριστερᾶς. ᾽Εχουμε ἐδῶ δυὸ χτυπητὲς ἐκδηλώσεις. Πρῶτη: ὁ «Ἀνεξάρτητος Τύπος», θέλοντας ντόρο καὶ φυλλαράκια, κάνει μίαν ᾽Ερευνα. ᾽Όταν ἡ ᾽Ερευνα, μὲ τίς ἀπαντήσεις πού στέλνονται, δὲν βολεῖ στὴ γραμμὴ τῆς κομμουνιστικῆς φράξιᾶς, διακόπτεται. Κι ὅταν ὁ κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, ἀπὸ τίς «ἀντιδραστικὲς βεδαίως, γιὰ τὸν κ. Βουρνά—«Εἰκόνες», πλήρῃ τὴν ᾽Ερευνα συλλήβδην, ὁ «Ἀνεξάρτητος (!) Τύπος» σιωπᾷ...

Δεύτερη: Τὸ περιοδικὸ «Εἰκόνες», ἐνῶ πέσει ἔκανε ἐλόκληρη «Ἀνάκριση γιὰ τὴν Ποίηση» καὶ φιλοξένησε κείμενα τῶν ἰδίων περίπου

νέων τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου ἐναντίον τῶν «καθιερωμένων», μὲ θαυμαστή συνέπεια πρὸς ἑαυτὸ δίδει φέτος τὸ βῆμα στὸ νεοφάγο κ. Θ. Π., γιὰ νὰ γράψῃ δσες ἀηδίες θέλει. Καὶ ἐνῶ τίς σερβίρει ὡς «συζήτηση» δῆθεν ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅταν λαβαίνει μερικές ἀπαντήσεις δὲν τίς δημοσιεύει!

Τὸ «Κριτήριο», λοιπόν, δίδει τώρα στὴ δημοσιότητα δλα αὐτὰ τὰ κείμενα, καὶ παραδίδει στὴν κρίση τοῦ κοινοῦ τὴν ἀθλιότητα ὄλων αὐτῶν τῶν πολὺ ἀλληλέγγυων μεταξύ τους «φθασμένων» (μαζί καὶ τῶν λακέδων Δεξιᾶς καὶ Ἀριστερᾶς).

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ «12»

1. Πῶς κρίνετε τὴ φετινὴ ἐκδήλωση τῶν «12», μὲ τὴ σκανδαλώδη, καθ' ἡμᾶς, ἀπονομὴ τῶν βραβείων Πεζογραφίας, Ποιήσεως καὶ Μελέτης;
2. Πῶς κρίνετε γενικότερα τὴν πολιτεία τῆς «Ὁμάδας», κατὰ τὰ 10 αὐτὰ χρόνια;
3. Τί νομίζετε ὅτι ὀφείλουν νὰ πράξουν οἱ Νέοι, ἔναντι τῶν ἐκδηλώσεων τῆς «Ὁμάδας» καὶ τῶν «καθιερωμένων» γενικότερα;
4. Ποιὲς προτείνετε ὡς βασικὲς κριτικὲς θέσεις τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου, καὶ ποῖο σχέδιο ἐνεργειῶν τῆς πρὸς ἀντιμετώπιση τοῦ πνευματικοῦ μας ἔμοῦ;

Οἱ συνεντεύξεις, λοιπόν, πού ἐξόργισαν τὸν κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, εἶναι οἱ ἐξῆς:

Σ. ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Ποιητής

Ἐπιτέλους! Νὰ μιὰ ὠραία προσπάθεια ἐξυγιάνσης - ἀρκεῖ, μονάχα, νὰ εἰπωθεῖ ἡ ἀλήθεια, ὅλη ἡ ἀλήθεια, χωρὶς φόβο καὶ πάθος. Γιατί, παρ' ὅλα ὅσα λέγονται, τὸ κακὸ ἔχει δυστυχῶς προχωρήσει πιὸ βαθιὰ ἀπ' ὅσο φαίνεται, κ' ἔχει μολύνει κι ἀρκετοὺς ἀπ'

τὴ γενιά μας: βραβειάκια, θεσοῦλες, βολέματα, διακρισοῦλες καὶ ἀγορὲς βιβλίων!

Τὰ φετινὰ, λοιπόν, βραβεῖα τῶν «12» δὲν μ' ἀπασχόλησαν περισσότερο ἀπ' τὰ περσινὰ. Γιατί, ἀπλουστάτα: δὲν μ' ἀπασχολοῦν, ἀπὸ χρόνια, αὐτοὶ πού τ' ἀπονέμουν.

Ἄλλὰ τὸ θέμα νομίζω δὲν εἶν' αὐτό. Οἱ νέοι, ὅσοι ἔμειναν ὄρθιοι, ἄς προχωρήσουν, ὅς ἀποχτήσουν τὴν προσωπικὴ τους ἰδυτένια, κι ἄς δημιουργήσουν τὸ ἔργο τους. Ἔτσι, οἱ γυμνοσάλιαγκες κ' οἱ συμβιβασμένοι θ' ἀπομονωθοῦν, καὶ τὸ κοινὸ θὰ βρεῖ τοὺς φυσικοὺς πνευματικοὺς του ἡγέτες.

Ἄλλ' ἂν θ' ἄρχιζε μιὰ οὐσιαστικὴ ἐξυγιαντικὴ προσπάθεια, γιατί θάπρεπε νὰ μείνει ἔξω τὸ Πανεπιστήμιο, ἡ Ἀκαδημία, ἡ Παιδεία γενικὰ - ἀκόμα κ' ἡ πολιτικὴ ζωὴ;.. Παντοῦ συμβιβασμός, παντοῦ συναλλαγή!.. Ὁ Ἕλληνικὸς λαὸς ἀναζητεῖ τοὺς φορεῖς αὐτῆς τῆς Ἐξυγιάνσης. Καὶ θὰ τοὺς εὔρει...

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Ποιητής

Ἡ φετινὴ ἐκδήλωση τῶν «12» ὑπῆρξε πράγματι σκανδαλώδης. Καὶ νομίζω ὅτι τὸ βραβεῖο τῆς Πεζογραφίας ἦταν ἡ νέα καὶ φοβερὴ δοκιμασία τους, ἀπ' τὴν ὁποία βγήκαν ἠθικά καὶ πνευματικὰ ἐξοφλημένοι - ἴσον, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς, πῶς ἐξακολούθουν ἀκόμη νὰ ὑπάρχουν ὡς ὁμάδα. Καθένας περιμένε ἀπὸ τοὺς «12» μιὰ ἔξαρση, μιὰ ὑπερπήδηση τῶν παθῶν καὶ τῶν μικροτήτων. Κάτι τέτιο ὅμως δὲν ἔγινε, καὶ μᾶς ἀπέδειξαν, τελειωτικά, ὅτι ἡ ὁμάδα τους εἶναι ἀήδης καρκίνωμα πάνω στὸ σῶμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων. Εἶχαν οἱ «12» στὰ χέρια τους τὸ ἔξαιρετο καὶ θαυμάσια ν ἐο γιὰ τὴν Πεζογραφία μας βιβλίο τοῦ Ρένου Ἀποστολίδη: «Ἱστορίες ἀπὸ τὶς Νότες Ἀκτές». Καὶ τὸ βιβλίο αὐτό, πού ἐπαινήθηκε ιδιαίτερα ἀπ' ὅλη τὴν Κριτική, πού τὸ ψήφισαν οἱ «καλύτεροι» ἀπ' τοὺς «12»*, καὶ τὸ ξεχώρισαν μὲ πολ-

* Καραντώνης, Γ. Θεοτοκάς, Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλος, Τ. Ἀθανασιάδης, καὶ Χατζίνης δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια (ἐνῶ, δυὸ μῆνες μετὰ, ἠμνοῦσε σὲ

λοὺς ἐπαίνους καὶ οἱ χειρότεροι τῆς ομάδας αὐτῆς*, ἔμεινε ἀβραβεντο - καίτοι φυσικά ὑπερίσχυε τῶν ἀντιπάλων του βιβλίων. Ποῦ ὄραϊα!

Πιστεύω, ὅτι ἡ δεκαετής πολιτεία τῆς «Ὁμάδας τῶν 12» εἶναι μιὰ δεκαετής κωμικὴ ἱστορία τοῦ «ἐξουσιαστικοῦ συμπλέγματος» ἐνὸς ἀπίθανου ἔσμου μικρῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τῶν «κατωτέρων» καὶ «πρὸς κρίσιν» λογοτεχνῶν. []

Τὸ χρέος τῶν νέων εἶναι: Περιφρόνηση, δημιουργία, σκληρὴ εἰλικρίνεια - καὶ πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλὰ καὶ μέσα στὶς γραμμές τους. Ἔτσι, ἄλλωστε, θὰ φανερώσουν τὴ διαφορά καὶ βαθύτερη μοῖρα τους.

Καὶ θὰ προσθέσω ἀκόμη: Ἄρνηση τοῦ παλαιοῦ καὶ παρωχημένου πνεύματος ἀγῶνας γιὰ τὴ λύτρωση τοῦ πνευματικοῦ μας χώρου ἀπ' τὶς ἀθλιότητες· αὐστηρότητα ἡθους, καὶ πραγματικὴ ἀπόφαση νὰ πρᾶξουν πνεῦμα καὶ ἀτμοσφαῖρα ἱεροῦ στρατοπέδου, γιὰ μάχη ἑλληνικὴ - με μιὰ μεγάλη ἔννοια τῆς λέξεως, ἀληθῶς πνευματικὴ καὶ ἀλησμόνητη.

ΤΑΚΗΣ ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ

Πεζογράφος

Βαριὰ ἡ μοῖρα φέτος γιὰ τοὺς «12». Γιατὶ ἐδῶ γράφτηκαν βιβλία σοβαρά, πού σὲ ἄλλες χῶρες θ' ἀποτελοῦσαν γεγονότα. Βέβαια, αὐτοὶ δὲν τὰ κατάλαβαν· ἀπλῶς πῆραν κάτι νύξεις, κάτι ὑποψίες, ἀπ' τὰ διαγώνια διαβάσματα πού κάνουν — ὁ κ. Καραγάτσης ἐπιμένει πῶς δὲν τὰ κάνουν οὔτε αὐτά—, ἀλλὰ, πάλι, κι ὅταν καθόντουσαν καὶ διάβαζαν, καὶ σπάζανε τὰ κεφαλάκια τους, τίποτα δὲ θὰ καταλάβαιναν. Εἶδαν λοιπὸν τὸ μάταιο κόπο οἱ ἄνθρωποι, καὶ πῆσαν σὲ συλλογὴ μεγάλη: «Τί θὰ γίνῃ φέτος, βρὲ παιδιά;» λένε μεταξύ τους. «Δὲ θὰ φανεῖ κανένας ἄνθρωπος τῆς προκοπῆς, νὰ βγάλῃ τὸ βιβλιαράκι του — τὸ ἀπλό, τὸ στοργυλεμένο—, γὰ τὸν φανάξουμε σίτι, νὰ τὸν βραβεύσουμε, νὰ πιούμε καὶ

τὸ λικεράκι μας, νὰ ποῦμε καὶ τὰ ὄραϊα μας λόγια, νὰ ζήσουμε κ' ἐμεῖς καλὰ κ' ἐκεῖνος καλύτερα;»

Περιμένουν, περιμένουν... τίποτα! Κ' ἔρχεται τὸ τέλος τοῦ χρόνου, κι αὐτοὶ ἀντιμέτωποι μ' ἓναν Ἀποστολίδη πού ἀναβοσβῆνει κάτι. Λίμπες κ' οἱ ἄνθρωποι κομματιάζονται (Χριστέ καὶ Κύριε!), μ' ἓναν Κοτζιά πού κονταρομαχεῖ στοὺς ἔρημους δρόμους τῆς νύχτας μὲ τὸν Ἐωσφόρο—καὶ πότε πέφτει ὁ Ἐωσφόρος καὶ λάμπουνε τὰ μάτια τοῦ Κοτζιά, καὶ πότε πέφτει ὁ Κοτζιάς καὶ κορυβαντιὰ ὁ Ἐωσφόρος— ἢ μ' ἓναν Κάσδαγλη—ἄλλος πάλι τοῦτος!—πού τραβιέται στρατιώτης με τὶς πόρνες καὶ τοὺς ἐσατιζήδες!..

Ἀντιμέτωποι λοιπὸν μ' αὐτοὺς, οἱ «12». Τί νὰ κάνει; Ἐκινάει ὁ κ. Πέτρος Χάρης καὶ πάει στὸν Ἀποστολίδη. Τοῦ λέει: «—Ἀποστολίδη μου, ἐμεῖς εἴμαστε καλοὶ ἄνθρωποι, σ' ἀγαποῦμε ὅλοι, μᾶς ἀρέσει καὶ τὸ βιβλίο σου, θὰ σοῦ δώσουμε καὶ τὸ βραβεῖο κι ὅτι, ἄλλο θέλεις...» - καὶ ἀνοίγει τὶς ἀγκάλες του. Ἄλλὰ ἐκεῖνη τὴ στιγμή ὁ Ἀποστολίδης εἶχε σκύψει νὰ σβῆσει τὸ τσιγάρο του καὶ δὲν εἶδε τὶς ἀνοικτὲς ἀγκάλες τοῦ κ. Χάρη... Τὶς κλείνει ὁ κ. Χάρης — γιὰ νὰ μὴν κουράζεται — κι ὅταν τελειώνει τὸ σβήσιμο τοῦ τσιγάρου, τὶς ξανανοίγει πλατύτερες! Ὅμως ὁ Ἀποστολίδης, οὔτε νὰ πέσει μέσα, οὔτε νὰ δακρῶσει ἀπὸ συγκίνηση καὶ νὰ πεῖ: «... Ἡ ὄρα τούτη εἶναι γιὰ μένα μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπίσημες τῆς ζωῆς μου... Καὶ πολὺ βαρεῖά ἡ εὐθύνη πού νιώθω νὰ σηκώνω ἐπάνω μου, ἀπ' τὴ στιγμή πού με περιβάλλετε με τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν ἐκτίμησή σας...»

Τ' ἄφησε, ὅλα τοῦτα, νὰ τὰ πεῖ ὁ κ. Βαρβιτσιώτης, τὴν ἀνάλογη ὄρα... Φεύγει ὁ κ. Χάρης, πάει πίσω με ἕδεις τὶς ἀγκάλες - τὶς βλέπουν οἱ ἄλλοι καὶ γίνονται κατακίτρινοι... «Ἐ!», λένε· «αὐτὸ πάει πολὺ! Τοῦτοι οἱ νέοι, ὄχι μόνο δὲν μᾶς βοηθᾶνε νὰ τοὺς καταλάβουμε, ἀλλὰ περιφρονοῦν, κ' ἐμᾶς καὶ τὶς δεκαπέντε μας ὠραῖες χιλιάδες, καὶ τὴν πυθιακὴ μας μανιὰ - καὶ τὴν αὐριανὴ μας ἀθανατοποίηση... Ἐ, ὄχι! Ἐμπρός, λοιπὸν, παιδιά!... Ἀμέσως δώδεκα μαχαίρια μοιράζονται, κι ἀρχίζουν ὅλοι μαζί νὰ κόβουν τὰ φύλλα τῶν βιβλίων πού εἶχανε προμηθευθεῖ (καί, φυσικά, δὲν εἶχανε διαβάσει).

κριτικὴ του τὸ διεθλι τῆς θραδευθεισης, τὸ ὅποιο ὠστόσο... δὲν ἐψήφισε!)

* Πέτρος Χάρης.

Ἄφου ἔγινε αὐτό, τὰ βιβλία μοιράστηκαν σὲ δώδεκα ἴσα μερίδια, κι ἄρχισε ἐμβριθῶς ἡ ἐξέταση τῶν στοιχείων, τῆς τσιπότητος τοῦ χάρτου, τοῦ μεγέθους τῶν τυπογραφικῶν κ.τ.λ. Ὁπου, κάποτε, κάποιου τὸ μάτι ἔπεσε — τυχαίως — σ' ἕνα στίχο πού τοῦ ἄρρεσε. Πάει στὸν παρακάτω - τοῦ φάνηξε κι αὐτός! Στὸν παρακάτω... και νά ἡ «ἀποκάλυψη»! Φωνάζει και τοὺς ἄλλους, διαβάζουσε τοὺς τρεῖς στίχους, χαμογελοῦν, συγχαίρουνε ἀλλήλους, ἀγκαλιάζονται, φιλιούνται! «Χριστὸς Ἄνέστη!.. Σωθῆκαμε!.. Ἄντε κι ἀπὸ χρόνου!..» Παίρουν και τὸ χαρτί, γράφουν και τὸ «Πρακτικὸ» τοῦ κ. Στασινοπούλου, και τραβάνε ἡσυχουι στὸ σπῆτι γιὰ ὕπνο.

Μαθαίνω, ὅτι ἡ κ. Ἰουλία Δαβάρα εἶναι μιὰ συμπαθεστάτη ὄριμη κυρία, και δὲν ἔχω τίποτα ἐναντίον της. Δὲν κρῖνω, ἄλλωστε, τὸ βιβλίό της, ἀλλὰ τὴν κρῖνω γιὰ τὸ βιβλίό της.

Κι αὐτὴ τὴν κρίση ἀκοῖστε την: «Κατορθῶνε», λέει, «νά δίνει ὀλοκληρωμένους ἀνθρώπους, πού ζοῦνε σὲ μιὰ ἐγκάρδια ἑλληνικὴ ἀτμοσφαῖρα, και γίνονται οἰσθητοὶ και ἀγαπητοὶ στὸν ἀναγνώστη.» Παραμύθια τῆς Χαλιμᾶς δηλαδή! Και μάλιστα: ἀπὸ τοὺς ὑποτιθέμενους «κορυφαίους» τοῦ πνεύματος, σὲ μιὰ ἐποχὴ σάν τὴ σημερινή, πού ὅλος ὁ κόσμος κοχλάζει ἀπὸ ἀμηχανία κι ἀβεβαιότητα, πού ἕνα δέκατο τοῦ δευτερολέπτου ἀρκεῖ μονάχα γιὰ νὰ ξεαφανισθεῖ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς κ' ἡ σκόνη ἀκόμα ἕκατομμυρίων ἀνθρώπων, κι ὅπου τὰ σύνορα τῶν τόπων και τῶν χωρῶν ἐξανείστηκαν, και περπατᾶμε στὸ μεσοδιάστημα ὅπως στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μας.

Καταλαβαίνει κανεῖς, γενικότερα, πὼς οἱ ἔνδεκα και ἡ... μία, εἶναι μιὰ παρεούλα ἀνθρώπων, πού ἀντί νὰ πηγαίνει σὲ κανένα ταβερνάκι νὰ πίνει τὴ ρετσίνα της, ὅπως τόσες ἄλλες, ἡ σὲ κανένα καφενεῖο νὰ παίξει τάβλι ἢ πρέφα, σιέφτηκε νὰ πρωτοτυπήσει - κ' ἔτσι φορᾶει τὰ καλά της, μαζεύεται σ' ἕνα σαλόνι και ἀπονέμει βραβεῖα!.. Ἐμεῖς, φυσικά, τοὺς ξέρουμε, και γι' αὐτὸ βαστᾶμε, χρόνια τώρα, τὴν κοιλιὰ μας ἀπὸ τὰ γέλια. Πίσω μας ὅμως ἐρχονται κ' οἱ πιδὸ νέοι, πού ἴσως ἀγνοοῦν τοὺς ἀνθρώπους, και πού, παρρασυρόμενοι ἀπὸ τὴ γενικὴ τάση τῆς ἐποχῆς γιὰ διαγωνισμοὺς καλλονῆς,

ἄλλοι προσπαθοῦν κι ἄλλοι ἐκλιπαροῦν νὰ «τύχουν τῆς εὐνοίας» τῆς... μιᾶς και τῶν ἔνδεκα κυριῶν. [ ]

Ἄς ἔχουν, λοιπόν, ταῦτα ὑπόψη τους οἱ νέοι - και ἄς σοβαρευτοῦν. Ὁποιαδῆποτε τιμὴ ἀπὸ ἀνθρώπους πού δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τιμηθοῦν, ἀποτελεῖ, φυσικά, ὄνειδος!.. Ἄς στραφοῦν στὸν ἑαυτὸ τους, κι ἄς προσπαθῆσουν νὰ βγάλουν, ἀπὸ μέσα τους, ἐκείνους τοὺς νέους κριτικούς πού θὰ τοὺς παρασταθοῦν, και τίμια κ' εἰλικρινᾶ θὰ τοὺς βοηθήσουν.

Ἐχουν πολλὰ νὰ κάνουν σ' αὐτὸν τὸν ἐγκαταλειμμένο τόπο οἱ νέοι... Ἄς προσπαθῆσουν κι αὐτό. Ἴσως δὲν εἶναι τὸ βαρύτερο.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ

Ποιητής

Ἄνικω στὴ γενεὰ πού γιὰ «Κόσμο» πρωτόδε ὀλόγουρά της, μόλις πρῶτα νοῖξε τὰ μάτια, ὄχι τὸ Ἔπος τῆς λαϊκῆς μας Ἐπαιρησῆς—τὸ «Ὅχι»—, οὔτε τὸ Ἔπος τῆς λαϊκῆς μας Ἀντίστασης, ἀλλὰ τὴ Σήψη τοῦ 10ετοῦς Ἐμφυλίου Πολέμου—γιατὶ 10ετῆς ἦταν—και καταστάσεις τελείως κάλπικες, ἀνελεύθερες και ἀντιπνευματικὲς, ἐπικρατοῦσες μὲ τὴ βία ξένων ὄπλων και ξένων μέσων πάνω στὸ κουρασμένο σῶμα τοῦ Λαοῦ μας.

Ὅλ' αὐτὰ — εἶτε εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι ὅπως τὰ βλέπω, εἶτε ὄχι και σηκώνουν συζήτηση—συνιστοῦν μιὰ φορὰ ἕναν τρομερὸ προβληματισμὸ συνειδητήσεων, μέσα στὸν ὁποῖο ἡ ἐφηβεία τῆς γενεᾶς μου ἀνδρώνεται.

Ὁ προβληματισμὸς αὐτὸς ἐτέθη ἀπὸ τὰ Πράγματα. Συνιστᾶ τὴν Ἀγῶνία μας και τὴν Ἀπόγνωσή μας. Συνιστᾶ τὴν Πατριδα μας, ἂν θέλετε. Συνιστᾶ τὸ στίγμα μας μέσα στὸ Χρόνο.

Ποῖός θὰ τολμήσει νὰ μᾶς ἀμφισβητήσει τὸ δικαίωμα νὰ θεωροῦμε ἀρχήστους — ἀρχεῖοις — και τὴν ἀρχαιο-ἑλληνικὴ ἡμερασία — τοὺς «12» αὐτοὺς εὐπρεπεῖς και ὀναλέους κυρίους, ἀλλὰ μαζί τους και ὄλους τοὺς ἄλλους δῆθεν «καθιερωμένους» μας - ὄλους αὐτοὺς πού μᾶς κάθισε στὸ σβέρκο ἕνα γεγονός και μόνο: ὅτι τὰ πράγματα, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴ αὐτὴ Ἰδετία, ἦρθαν τόσο ἀπανατὰ και ἀποκλειστικῶς κυριαρχικὰ τῶν συνειδητήσεων, ὥστε

τίς ὄρες πού ἔμεῖς φλεγόμαστε γιὰ τὰ μεγάλα καὶ τὰ πρῶτα προβλήματα τοῦ Καιροῦ μας, αὐτοὶ βρῆκαν τὴν εὐκαιρία νὰ λαθροτροπώσουν ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν στὸ πνευματικὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ, τάχα σάν «νοικοκύριδες» !.. Ποιὸς τοὺς ἄνοιξε τὴν πόρτα ; Κανεῖς. Ποιὸς τοὺς βρῆκε ἀρετές, πού νὰ τοὺς τοποθετοῦν καὶ νὰ τοὺς καθιερώσουν «μὲ τὸ δικαίωμα τους» ; Κανεῖς.

Ἡ γενεά μου τοὺς ἐδιάβασε, καὶ δὲν τοὺς βρῆκε πουθενά νὰ τῆς μιλοῦν γιὰ τὰ ἀγωνιώδη τοῦ προβληματισμοῦ τῆς καὶ τὰ φλογερά τῆς ἀπογνώσεώς τῆς.

Ἄρα : Δὲν ὑπάρχουν ! De facto δὲν ὑπάρχουν ! Ἄν ὅμως παριστάνουν ὅτι ὑπάρχουν — καί, ἀτυχῶς, τὸ παριστάνουν ἐπαίσχυντα καὶ ἀηδιαστικά —, τότε χρέος πρῶτο τῆς γενιᾶς μας, γενικὰ τῆς Γενεᾶς τοῦ Πολέμου καὶ τοῦ Μεταπολέμου, εἶναι νὰ τοὺς ἐκκαθαρίσει μὲ μπουλντόξες ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, ν' ἀπαλλάξει τῆ γῆ ἀπὸ τὰ ἀστεία παραπηγήματά τους, νὰ στρέψει τὴν προσοχὴ τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ, ἀπ' ἑνὸς στοὺς λαμπροὺς πατέρες τῆς Λογοτεχνίας μας, ἀπ' ἑτέρου στὸν ἐντελῶς σύγχρονο προβληματισμὸ μας, καὶ ἀπ' τῆ γέφυρα αὐτῆ, τὴν στημένῃ πάνω ἀπὸ τὸ κενὸ τους, νὰ περάσουν γενεὲς σωστὰ καὶ στερεὰ πεπαιδευμένες, σημερινὰ καὶ φλογερά σκεπτόμενες, αἰσθανόμενες καὶ δημιουργοῦσες Τέχνης, καὶ Στοχασμό, καὶ Ἐπιστήμη τοῦ Καιροῦ μας καὶ τοῦ διψαλέου γιὰ τὰ Καλὰ Λαοῦ μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

Πεζογράφος

Μιά «ὀμάδα», πού δύο τουλάχιστον ἀπὸ τὰ δώδεκα μέλη τῆς πάσχουν ἀπὸ συγγενῆ πνευματικὴ ἀναπηρία· πού τὴν πλειονότητά τῆς ἀπαρτίζουν νάνοι μὲ οἴηση 'Ιμαλαΐων· πού ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῆς ἔχει πνευματικὴ ἀρτηριοσκλήρωση· πού συνεστήθη ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν συμβληθέντων — καὶ γιὰ τί ἄλλο, τάχα, συγκροτεῖται μιὰ ὀμάδα, παρὰ γιὰ νὰ «παίζουμε ὅλοι μαζί» ; — ἀποκλειστικὰ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσαι προνόμια, κύρους καὶ ἄγαθὰ στὸς «συμπαίκτης»· μὲ δύο λόγια : μιὰ κλίμα μὲ

φιλοδοξίες «πανθέου», εἶναι ἱκανὴ γιὰ κάθε χαμέρπεια, συναλλαγὴ καὶ βλακεία στὸ χῶρο πού λυμαινεται. Καὶ ἀποτελεῖ, ὅπως ἴσως, «τίτλο τιμῆς» γιὰ τοὺς «συμπαίκτης», ὅτι οἱ ἐνεργεῖς τους, καὶ φέτος, καὶ πέρσι, καὶ πρὶν δέκα χρόνια, καὶ παλαιότερα ἀκόμα, προτοῦ συγκροτηθοῦν στὸ σημερινὸ τους σχῆμα, κατὰ κανόνα δὲν παρεξέκλιναν ἀπὸ τὸ στόχο πού ἔταξαν στὸν ἑαυτὸ τους.

Οἱ νέοι — ἂν πραγματικὰ εἶναι νέοι — δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὑποδείξεις. Εἶναι ἐξ ὑποστάσεως ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὴν ἀλγολαγγεία γιὰ τὴ εἴσημα πού ἀπονέμουν οἱ ὀποιοῖδήποτε «12» ἢ ἄλλοι «καθιερωμένοι» μας. Γιατὶ στὴ συνείδησή τους τέτοι οὐδὲν ὑπάρχουν. Δὲν τοὺς κατατρέπει ἡ ἀδημονία διαδοχῆς στοὺς θώκους τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ πού συνιστᾷ τὴ σημερινὴ πνευματικὴ 'Ελλάδα (καί, ἄλλομονο, ὄχι μόνο τὴν πνευματικὴ !) Βδελύσσονται κάθε συναλλαγὴ, πού εἶναι στράτευση στὸ Μαρμονά· καὶ κάθε στράτευση, πού εἶναι ἡ χυδαιότερη μορφή συναλλαγῆς. Δὲν ναρκισσεύονται· καὶ περιφρονοῦν τοὺς γηραιούς ἢ ὀμηλικούς ναρκισσοὺς. Ἀσφυκτιοῦν μέσα στὶς ἀναθυμιάσεις τῆς νεοελληνικῆς καὶ διεθνοῦς κοπρίας. Ἀγαπαντοῦν, σερκάζουν, καταλύουν — καὶ ταυτόχρονα : ἀνιχνεύουν, ψηλαφοῦν, πασχίζουν (ἀποστραγγίζοντας τὸ αἷμα τῆς καρδιάς τους) νὰ συλλάβουν, νὰ πλάσουν κάτι ἄλλο, κάτι καλὸ... Ἐποῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα συγγενικά, ἀποτελοῦν νομίζω κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅπως ἴσως «κριτικὲς θέσεις». Συνιστοῦν μιὰ πλήρη σ τ ἄ σ η ζ ω ῆ ς, πού αὐτὴ καθορίζει ποιὸς στ' ἀλήθεια εἶναι, καὶ ποιὸς δὲν εἶναι νέος.

Ὅσο γιὰ σχέδιο ἐνεργειῶν, οἱ Νέοι μας ἂς κάνουν ὅ,τι τοὺς φωτίζει ὁ Θεός — ἢ ὁ Διάβολος.

ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ

Ποιητῆς

Οὔτε στὴν φρενιτῆ, οὔτε στὴν περσινή, οὔτε στὴν προπερσινή, οὔτε σὲ καμιὰ ἀπονομὴ βραβείου ἀπὸ τοὺς «12», βρῖσκω τίποτα τὸ σκανδαλώδες. Σὲ ὅλες τοὺς τίς ἐκδηλώσεις οἱ «12» στάθησαν — ὅσο ξέρω — ἀπόλυτα συνεπεῖς μὲ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ δὲν πρόδωσαν

ποτέ τις ἀντικειμενικές συνθήκες πού τούς προέβλεπαν. Ἀρνούνται στοὺς «12» τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ὑστερόβουλοι, μυωπικοί, αὐτάρεσκοι, μνησικακοί, κά- νουμε μίαν ἀδιαιρέσια. Διότι ἡ ὑστεροβουλία, ἡ μυωπία, ἡ αὐτάρεσκεια, ἡ μνησικακία, εἶναι ἀσφαλῶς στοιχεῖα ἀποραϊγῆτα στὴν πορεία τοῦ κόσμου, καὶ ἔχουν ἀπόλυτα δικαιώματα στὴ ζωὴ ἔχουν σπουδαιότατη ἀποστολὴ νὰ ἐπιτελέσουν: Νὰ ἐπιβραβεύουν τὴν καλὴ ποιότητα - πού κι αὐτὴ θάταν ἀδύνατο (ἀλλὰ καὶ κρίμα) νὰ καταργηθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμο.

Θὰ ἤθουν ἀνίκανος νὰ ὑποδείξω ἔ- ναν ἐνιαῖο τρόπο δρόσεως, μὴ κοινή, ἄς ποῦμε, στρατηγικὴ τῶν λεγομένων νέων ἐναντίον τῶν παλαιῶν. Καὶ αὐτό, γιατί δὲν πιστεῖω στὴν ὑπαρξὴ ἐνός κοινῶ ἐξωτερικοῦ στόχου, ἀντικειμενικά προσδιορισμένου. Ἀντίθετα, πιστεῖω βαθιὰ στὴν ὑπαρξὴ ἐνός κοινῶ ἐσωτερικοῦ κινδύνου. Ἄς μὴν αὐταπατώμεθα: Οἱ «12» δὲν εἶναι ἔξομας! Οἱ «12» εἶναι μέσα μας. Εἶναι μέσα μας: α) ὡς δόλωμα βραβεῖον· β) ὡς ἀλάνθαστοι κριτές, πού σὲ τελευταία ἀνάλυση ἀπ' αὐτοὺς ἐξαρτᾶται ἡ «καθιέρωσή» μας· γ) ὡς θρύλος λογοτεχνικός. Ἡ νεώτερη γενιὰ ἔχει μέσα της τὴν δεισιδαιμονία τῶν «12» καὶ λοιπῶν «καθιερωμένων». Θυμίζουμε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, πού ἐνῶ δὲν πιστεῖουν στὶς μεταφυσικὲς ἐπεμβάσεις, τὴν τελευταία ὥστόσο στιγμή «χτυποῦνε ξύλο» γιὰ νὰ ἐξορκίσουν τὸ κακό... Ἄς ἀρχίσουμε, ἐπομένως, ἀπὸ μέσα μας, ἀπὸ τὴν συντριβὴ τῆς «μεταφυσικῆς τῶν καθιερωμένων» μέσα μας! Καὶ τότε, ὅς εἶμαστε σίγουροι ὅτι καὶ τὸ φάντασμα τῶν «12» θὰ διαλυθεῖ μόνο του, σάν καθαρό τοῦ φόβου μας δημιουργήμα.

Δὲν νομίζω ὅτι ὁ πῶρος εἶναι κατὰλληλος ἐδῶ γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν οἱ τυχόν νεώτερες κριτικὲς καὶ αἰσθητικὲς θέσεις, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς παλαιότερες. Γιὰ ἓνα τέτοιο πράγμα θὰ χρειάζοτον ἓνα περιοδικό, σάν προϊόν τῆς ἀλλαγῆς πού ἔχει ἐπέλθει τὰ τελευταία χρόνια στὶς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν Τέχνη. Ὅμως, πιθανόν ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ νὰ ἐγ- κειντὶ ἀκριβῶς στὸ ἔλλειμμα, καὶ μόνο στὸ ξεπέρασμα, τῶν παλαιότερων θέσεων, καὶ στὴν ἀπὸ καὶ καὶ πέρα πλη-

ρη ἀδιαφορία γιὰ ἓνα νέο αἰσθητικὸ χάρτη. Ἡ τέτια κατάστασι τῶν πραγμάτων δυσχεραίνει ἀποφασιστικὰ τὴν ἔκδοσι ἐνὸς περιοδικοῦ μὲ ἐνιαῖα γραμμὴ, καὶ δίνει τὴν ψευδαίσθησι μῖσε σ τ α σ ι μ ὄ τ η τ α ς - ἐνῶ πρόκειται γιὰ μιὰ Κρίσι. Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικό, ὅτι ἐνῶ ἡ Κρίσι αὐτὴ, δικαιωμένη ἄλλωστε ἀπὸ τοὺς Καιροὺς, δημιουργεῖ ἓνα πλῆθος τυραννικὲς ἀναστολὲς στοὺς νέους, δὲν ἐμποδίζει ὡστόσο, μὲ κανένα τρόπο, τοὺς «καθιερωμένους», νὰ γράφουν μέσα στὸ γνωρίμο κλίμα τοῦ Μεσοπολέμου, μὲ ἀξιοπρόσεκτη... γονιμότητα! Ἡ Κρίσι αὐτὴ προφανῶς δὲν τοὺς ἀφορᾷ.

ΠΑΡΙΣ ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πεζογράφος

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸν τελευταῖο καιρὸ ὑποφέρουμε ἀπὸ ἐκδοτικὸ πλεθωρισμό. Ὅλοι, λίγο - πολύ, γράφουμε, καὶ ὅλοι διαβάζουμε. Ἀλλὰ, κατὰ βάθος, ὁ πλεθωρισμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι κακός, κι οὔτε ζημιώμενος κανένα - ἐκτός, ἴσως, ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν συγγραφέων. Τὸ κακό εἶναι ὅτι δὲν διαβάζουμι! "Ἄν ἐξαιρέσει κανεὶς τοὺς ὑποψηφίους καθηγητὰς—πού κόβουν κι αὐτοὶ τὸ διάβασμα ἀμέσως μόλις γίνουν καθηγητὰι (καὶ μάλιστα καθηγητὰι τοῦ Πανεπιστημίου)—, καὶ ἴσως τὶς ὑπηρέτριες, δὲν ὑπάρχει ἄλλο μόνιμο ἀναγνωστικὸ κοινὸ στὴν Ἑλλάδα. [ ]

Μεταξὺ κοινῶ καὶ συγγραφέως ὑπάρχουν δύο «μεσάζοντες»: Τὸ Κράτος καὶ ὁ Κριτικός. Δηλαδή: Πρὲπει νὰ ὑπάρχουν. Τὸ Κράτος θὰ ἐπηρεπενὰ ἐνδιαφέρειται—γιατί, ὅπως διακηρύσσουν οἱ πολιτευόμενοι προεκλογικῶς, «ἡ πνευματικὴ τροφή εἶναι ἐξίσου σημαντικὴ μὲ τὴν ὑλική» [ ]

Τώρα, τί μέτρα χρειάζεται νὰ λάβει ἓνα Κράτος [ ]; Νὰ βάλει στὴν ἴδια μοίρα τοὺς φορεῖς τῆς πνευματικῆς τροφῆς (τοὺς συγγραφεῖς) μὲ τοὺς γεωργοὺς (τοὺς φορεῖς τῆς ὑλικῆς), καί, ὅπως κάνει συγκέντρωσι σίτου, σταφίδας καὶ πατάτας, νὰ κάνει καὶ συγκέντρωσι... βιβλίων; Αὐτό, ὅσο κι ἂν θὰ εὐχαριστοῦσε — δυστυχῶς — μερικὰ σοβαρότατα λογοτεχνικά μας σωματεία, δὲν εἶναι — εὐτυχῶς — καὶ τόσο εὐκόλο γίνεαι. Ποιὰ θὰ ἦταν, π.χ., ἡ κυβερνή-

σις πού θά τολμοῦσε νά καθορίσει... «κατωτάτη τιμὴ ἀσφαλείας» γιὰ τὸ βιβλίο ἐνὸς ἐκ τῶν πολλῶν ὑποψηφίων μας γιὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ - ἢ ἐνός, ἄς ποῦμε, «ἀθανάτου» μας; Ἡ μήπως θά ἔπρεπε νά ὑποχρεώσει, σὺν τοῖς ἄλλοις, τοὺς πολίτες του ν' ἀγοράζουν καὶ ὠρισμένα βιβλία, κατὰ τὸ ὄρατο πανεπιστημιακὸ πρότυπο (πού δυστυχῶς ὡς τώρα δὲν ἔχει βρεῖ κανένα ἄξιο μιμητή); Μὰ οὔτε κι αὐτὸ εἶναι εὐκόλο, γιατί μιὰ κυβέρνηση ὄχι μόνον δὲν εἶναι εἰς θέσιν νά ἀπορρίψει ἓνα πολίτη της, παρὰ συνήθως ὑποφέρει ἀπὸ ἀντίθετο σύμπλεγμα. [ ]

Πρὸς τὸ παρόν, οἱ ἀρμόδιοι δὲν κάνουν τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ἐφαρμόζουν, ὅμως, δύο ἄλλα σημαντικὰ καὶ πρακτικὰ μέτρα: τὰ... μνημόσυνα, τὰ φιλολογικὰ ἐννοεῖται, καὶ τὰ βραβεῖα! Μὲ τὰ μνημόσυνα ἐπιδιώκουν νά φέρουν σὲ ἐπαφὴ τὸ κοινὸ μὲ τοὺς πεθαμένους, ἐνῶ τὰ βραβεῖα τὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ζωντανούς.

Τὰ ἴδια μέσα, περίπου, χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ ἄλλος μεσάζων: ὁ Κριτικός. Λέω «περίπου», γιατί οἱ Κριτικοί, καμιὰ φορὰ, γράφουν καί... κριτικῶς. Πάντως, στὴ «Νέα Ἀστεία» μας βρῖσκεις εὐκολότερα κριτικῶς γιὰ νέες ἐκδόσεις... δανειῶν, παρὰ βιβλίων!

Καὶ μιὰ πού γιὰ τὰ μνημόσυνα δὲν ἔχει κανένας συγγραφεὺς ἀντίρρηση — ὅλοι μιὰ μέρα θά πεθάνουμε—, ἄς δοῦμε πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ζωντανούς. Ἄς πάρουμε, λοιπόν, τὸ ἐπικρατέστερο: τὸ βραβεῖο τῶν «12». Ἐγώ, ἂν καὶ ἀντιπαθῶ τὰ βραβεῖα—ὄσο, τουλάχιστον, ἀντιπαθεῖ ὁ παπα-Καντιώτης τὰ καλλιτεία—, πῆγα καὶ ἀγόρασα τὸ μυθιστόρημα τῆς κυρίας Ι. Δ. «Πάνω στὸ μεγάλο δρόμο», πού πήρε τὸ φετινὸ βραβεῖο, ὡς τὸ «καλύτερο» μυθιστόρημα τοῦ 1939.

«Σύμφωνα μὲ τὸ Πρακτικὸ ἀποτελέσματος», ἔλεγε τὸ «Πρακτικὸ» τῆς ἀπονομῆς, «τὸ βραβεῖο Κώστα Οὐράνη ἀπονέμεται ἐφέτος, μὲ ψήφους 7 ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν «12», στὸ μυθιστόρημα «Πάνω στὸ μεγάλο δρόμο» τῆς κ. Ι. Δ. Ἡ «Ὁμάδα» δίνει μὲ ἱκανοποίηση τὸ βραβεῖο σ' ἓνα βιβλίο πού ἀποτελεῖ τὴν πρώτη ἐμφάνισι μιᾶς πεζογράφου» κ.λ. κ.λ.

Τὸ ἀγόρασα - παρ' ὅλο πού ἐν τῷ μεταξύ εἶχα μάθει, ὅτι ἡ κυρία Ι. Δ. ἐ-

κανε μὲν τὴν «πρῶτη» της ἐμφάνισι, ἀλλὰ τὴν ἔκανε κάπως... ἀργά, καὶ ὅτι τὸ βιβλίο της εἶχε πάρει μόνον ἕξη ψήφους στὴν ἀρχή, καὶ τὴν ἐβδόμη τὴν ἀπέσπασε μὲ τὸ ζῆρι, ὕστερα ἀπὸ πολλές συζητήσεις. Ἡ περιέργειά μου δὲν ἀργησε νά ἀποζημιωθεί. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μὲ... αἰχμαλώτισε ἡ... πρωτοτυπία τοῦ ὕφους - μὰ καὶ τό... περιεχόμενον αὐτοῦ τοῦ μυθιστορήματος: «Ἐἶχε μὰ ὁμορφιά ἀνείπωτη! «Εἶναι εὐτυχία ἀνείπωτη, τὸ νὰ μὴν ἔχεις τὴ δυστυχία πού φοβήθηκες!» «Ἡ γλῶσσα τῆς λατρευτῆς του παρουσίας ἦταν... πικρὴ!» - νὰ τρεῖς μόνον μικροὶ πολύτιμοι λίθοι, πού προσδιορίζουν τὴν ἀξία τοῦ βιβλίου!

Θὰ ἤθελα νὰ μιλήσω κάπως σοβαρότερα γιὰ τὸ «πρῶτο» μυθιστόρημα τῆς ὑπερωρίου ἐλληνίδος... Σαγκιάν, ἀλλὰ μού εἶναι ἀδύνατον. Τὸ «Πάνω στὸ μεγάλο δρόμο» εἶναι ἓνα μυθιστόρημα τοῦ προ-προπερασμένου αἰῶνα, γραμμένο σ' ἓνα γλυκανάλατο - ἢ μάλλον... γλυκόπικρο ὕφος. Ἄλλωστε, αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν γίνεται κ ρ ι τ ι κ ἢ τ ο ὕ β ι β λ ί ο υ ἀλλὰ κ ρ ι τ ι κ ἢ τ ο ὕ β ρ α β ε ῖ ο υ. Καὶ ὑπεύθυνη δὲν εἶναι ἡ συμπαθὴς συγγραφεὺς (οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ τελευταία πού ἀπεφάσισε νά γράψει τὸ «τρυφερό ρομάντζο» τῆς ζωῆς της), ἀλλὰ οἱ ἕξη καὶ ἓνας λογοτέχνες πού δὲν ἐδίστασαν νὰ τὴ βραβεύσουν.

Θὰ μπορούσα νὰ ἀναφέρω ὀλόκληρα κομμάτια, ὀλόκληρες σελίδες, ὀλόκληρο τὸ βιβλίο - μὰ δὲ βλέπω τὸ λόγο. Οἱ Ρουμπίνες, οἱ Μαυρέττες, οἱ Βενετίες, οἱ Μαρίκες καὶ οἱ Ἀννίτες μὲ κυνηγοῦν ἀκόμα σὰν Ἐριννύες - καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ κυνηγήσουν κι ἄλλους!

«Μά», θά πεῖ κανεὶς, «εἶναι δυνατόν, ἕξη καὶ ἓνας γνωστοὶ ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων νὰ ἔχουν πέσει τόσο πολὺ ἔξω στὶς κρίσεις τους;»

Τί νὰ σᾶς πῶ! Φοβοῦμαι ναί. Πάντως, ἔχω νὰ κάνω τὴν ἕξις πρότασι: Μάλιστα! κατὰ τὰ βραβεῖα καὶ τὰ φιλολογικὰ μνημόσυνα. Ὁ θόρος, ὅπως καὶ ἡ μπύρα, κάνει καλὸ. Ἀλλὰ, γιὰ ν' ἀποφεύγουμε τὰ τόσο ἀνθρώπινα προσωπικά — πού μᾶς παρουσιάζουν καμιὰ φορὰ κομικότερα καὶ ἀπὸ ὅσο εἴμαστε στὴν πραγματικότητα—, ἄς γίνῃ ἡ ἕξις ἀλλαγὴ: Νὰ δίνονται

βραβεΐα στους πεθαμένους, και τὰ φιλολογικὰ μνημόσυνα νὰ γίνονται γιὰ τοὺς ζωντανούς*!

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΙΩΓΑΣ

Θεατρικὸς συγγραφεὺς

Νομίζω πὼς ἦταν πολὺ φυσικὴ ἡ φρετινὴ ἐκδήλωση τῶν «12». Τουλάχιστον ἀπὸ φιλανθρωπικῆς ἀπόψεως, ἡ καθ' ὅλα σεβαστὴ «Ὁμάδα» ἀκολουθεῖ πιστὰ τὸ ἔργον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁμολογῶ πὼς εἶναι πολὺ συγκινητικὸ, ὅταν σκεφετῆ κανένα πὼς γεροντάκια τῶν 105 ἐτῶν, ἄγνωστα κ' ἐρημαζόμενα, ἐκεῖ πού εἶναι ἔτοιμα νὰ πᾶν κατευθεῖαν στὸν ἄλλον κόσμον, φρωτίζεται ξαφνικὰ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ πύρινα γράμματα: «ΕΥΓΕ!» και μιά ὑποχθόνια φωνὴ τοὺς λέει: «Ἐπῆρες τὸ πρῶτο βραβεῖο, γερο - Γκαβανάκ' μὴν τρέμεις!» Ἐάν ἐξακολουθήσει ἔτσι ἡ «Ὁμάδα τῶν 12» (καθὼς και ὅλες οἱ ἄλλες ὀμάδες, και τὰ Κρατικά), ἂν μὴ τι ἄλλο, τουλάχιστον ὅλοι οἱ ἑλληγες θὰ εἶναι σίγουροι πὼς θὰ κρατοῦν στὰ χέρια τοὺς κί ἀπὸ ἕνα βραβεῖο στὴν μετὰ θάνατον ζωὴ. Καὶ γιατί ὄχι; [ ]

Γιὰ νὰ καταφέρουν οἱ νέοι νὰ πάρουν τὸ βραβεῖο, εἶναι πασιγνώστον πὼς πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ εἶναι «πιστοῦλες», και ὕστερα νὰ εἶναι ὀπωδήποτε κοσμικοὶ και νὰ τοὺς καλοῦν ὄλοι και ὄλες... Ὅσο γιὰ τοὺς «καθιερωμένους», νομίζω πὼς οἱ πραγματικοὶ εἶναι δύο ἢ τρεῖς τὸ πολὺ, οἱ ὁποῖοι και κρατοῦν μιά κάπως ἐντιμη και ἀξιοπρεπὴ στάση. Τοὺς ἄλλους, τοὺς «καθιερωμένους» μὲ εἰσαγωγικά, ἐπειδὴ δὲ μπορούμε νὰ τοὺς... δολοφονήσουμε, ἄς τοὺς γράφουμε τέττα ἄρθρα, σάν ἐτούττα δῶ.

* Καὶ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ἐπίσης, τῆς νοστορπίας πού κρατεῖ και στὸ ἄλλο περιοδικὸ τῆς κ. Βλάχου, στὴν «Ἐκλογὴ», ὅτι τὸ ἄρθρο αὐτὸ τοῦ Τακπούλου—γιατὶ ἄρθρο ἦταν, γιὰ κεῖ, πρὶν δημοσιευτεῖ ὡς ἀπάντησις στὴν «Ἐρευνα τοῦ «Ἀνεξαρτήτου» — δὲν ἀξιῶθηκε νὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας ἀπὸ τὴν... μὴν τὰ ρωτᾶτε πιά πόσο «τολμηρὴ γιὰ τίς ἀλήθειες» «Ἐκλογὴ» μας!

Χάρμα ὁ Τύπος μας!

Ἡ μόνη πρακτικὴ λύση, εἶναι νὰ σηκωθεῖ ὄλο τὸ ἄνθος τῆς Ἑλλάδας και νὰ φύγει ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπο, και νὰ γράφει σὲ ἄλλη γλῶσσα, γιὰ νὰ μείνει ἄγνὸ κ' ἐλεύθερο προεκτοράτο τῶν ἐμπόρων και τῶν χασάπηδων. Ἄλλωστε, ποῖὸς ὁ λόγος, νὰ γράφουμε στὰ ἑλληνικά, ὅταν μὲς στὴν καρδιά τῆς Ἑλλάδος τὰ ξενόγλωσσα βιβλία ἔχουν πιδὸ μεγάλη κυκλοφορία ἀπ' τὰ ἑλληνικά;

ΦΩΝΤΑΣ ΔΙΑΛΕΙΣΜΑΣ

Ποιητής

Γιὰ νὰ εἶμαι ἐντελῶς εἰλικρινής, θὰ πρέπει νὰ ἐξαιρέσω τὸν ἑαυτὸ μου ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς κριτικῆς αὐτῆς ἔρευνας, ἀκριβῶς ὅπως ὁ τίμιος νόμος ἀπαιτεῖ ἀπ' τὴ συνείδηση ἑνὸς μάρτυρα νὰ ζητᾶι τὴν ἐξαιρέσι του ὅταν ἔχει μέσα του ἐμπάθεια. Κ' ἐγὼ, ἔστω κί ἂν αὐτὸ τὸ θεωροῦν κάποιοι ἀδυναμία, ἔχω μέσα μου τρομερὴ, ὑπαρξιακὴ πρέπει νὰ πῶ, σχεδὸν βιολογικὴ ἐμπάθεια κατὰ τῆς ἀτιμίας. Θεωρῶ, ὅτι ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, πρτοῦ εἶναι ὁ,τιδήποτε τὸ εἰδικότερο σάν δημιουργός, πρτοῦ εἶναι ποιητῆς ἢ πεζογράφος ἢ στοχαστῆς ἢ κριτικὸς, εἶναι ἄνθρωπος τίμιος. Δηλαδή: ἄνθρωπος γενναῖος κατὰ τῶν ἰδίων του ἐμπάθειῶν.

Ἐπομένως, γιὰ νὰ εἶμαι πρῶτος ἐγὼ τίμιος, πρέπει νὰ ἐξαιρέσω τὸν ἑαυτὸ μου ἀπὸ κρίση περὶ τῶν «12», ἢ περὶ τῶν «καθιερωμένων» μας γενικότερα, πού ἀποτελοῦν γιὰ μένα τυπικὲς μορφές ἀκριβῶς ἐκείνου πού ὑπαρξιακά μισῶ.

Βλέπω, βέβαια, τὴ γενεά μου, στὴν πλειονότητά της, νὰ μὴ θεωρεῖ τὴν τιμιότητα και τὴν γενναιότητα σάν τὸν πρῶτον ὄρο τοῦ πνευματικοῦ. Καὶ ἀπορῶ, πὼς μπορούν λοιπὸν νὰ εἶναι ν ἐοῖ!

Βλέπω τοὺς «12» νὰ εἶναι ἐμπάθεις - κί ὠστόσο νὰ ἐπιμένουν ὅτι εἶναι... «κριτές!» Ἀπορῶ πὼς φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἔτσι τὴν παραμικρότερη σχέση μὲ τὸ πνευματικὸ.

Γιὰ νὰ εἶμαι ἀκόμα πιδὸ εἰλικρινής: Κατὰ βάθος οὔτε ἀπορῶ κἀν... Διαβάθοντας σελίδες πεζογραφίας, ποιήσης ἢ στοχασμοῦ τῶν «12», εἶχα ἀμέσως βεβαιωθεῖ, ἀπὸ πολλὰ χρόνια τώρα, ὅτι

εἶναι τὸ πολὺ μεταπράτες, ὅχι ὁμως παραγωγοὶ τοῦ πνευματικοῦ.

Λυπᾶμαι πού δὲν βλέπω τὴ γενεά μας — ἐκτός ἀπὸ ἐλάχιστα, ἀπὸ ἓνα δύο γνωστά πρόσωπα (κι ἄς μοῦ συγχωρέσουν οἱ ἄλλοι τὴν ἀυστηρότητα— ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι «ἀπόλυτος» - δὲν εἶπαμε;)— δὲν τὴν βλέπω τὴ «Γενεά» νὰ εἶναι κι αὐτὴ παστρική. Φοβᾶμαι πὼς ἔτσι δὲν θὰ παραδώσουμε τίποτε. Οἱ ἐρχόμενοι, τὰ παιδιὰ μας, θὰ ποῦν ἴσως: «Ἐκείνους, τοὺς θέρισαν τὰ πολυβόλα... Μείναν σπασμένα σώματα, σακάτες... Ποῦ και ποῦ, κανένας μόνος, ἀπαράδοτος ἀκόμη— μὰ τί μποροῦσε;..»

Κι ὥστόσο, τίποτα δὲν θὰ μὲ πείσει, πὼς ἂν θέλαμε, ἂν δυνατὰ ἀγαπούσαμε τὴν Ἀρετὴν πού μᾶς κλόνισαν μέσα μας, δὲν θὰ μπορούσαμε πολλὰ νὰ καταφέρουμε... Πολλά! Πάρα πολλὰ θὰ μπορούσαμε!

ΑΔΚΗΣ ΡΑΜΦΟΣ

Ποιητής

Ἐπάρχουν θέματα κλειστά, πού ἔχουν ὀριστικά κριθεῖν στὶς συνειδήσεις—καὶ μάλιστα στὶς συνειδήσεις τῶν νέων τῆς γενεᾶς μου, πού ἡ ἐφηβεία της συμπύπτει μὲ τὴν μετεμφύλια αὐτὴ περίοδο—καὶ πού, ὥστόσο, ἐξακολουθοῦν νὰ παρενοχλοῦν, γιατί ἀκριβῶς ἰσχύουν στὸν ἴσοπνο μας καταστάσεις οὐσιαστικὰ παρελθούσες, ἀλλὰ συντηρούμενες «ἐκ τῶν ἄνω», μὲ τὸ ζόρι, ἐπάνω μας.

Αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ περίπτωση τῶν «13». Κανείς νέος, τοὺς βεβαιῶνω, δὲν παραγνωρίζει ὅσες πράγματι καλές, ἢ ἔστω καὶ μέτριες σελίδες ἔγραψαν. Πρέπει ὅμως νὰ πῶ, ὅτι οἱ σελίδες αὐτές, κι ὅταν ἀκόμη ἐγράφοντο, δὲν ἐξέφραζαν τὸν Καιρὸ τους καὶ τὸν προβληματισμὸ τῶν συνειδήσεων οὔτε τότε. Ὁ καιρὸς τους, τοῦ Μεσοπολέμου, ἦταν π.χ. καιρὸς ριζικοῦ προβληματισμοῦ, περὶ τίς αἰσθητικὰς μορφές ἄφ' ἑνὸς — στὴ Ποίηση, στὴ Ζωγραφικὴ, στὴ Γλυπτικὴ, στὴ Μουσικὴ, στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ—, περὶ τὴν θεμελιώδη σχέση, ἄφ' ἑτέρου, τοῦ Ἀτόμου ἀντίκρου στὴν Ἐξουσία, στὶς νέες κοινωνικὰς μορφές Ὄργανώσεως πού

προτεινονταν - στὸ νέο χρέος, μ' ἓνα λόγο, ἐναντι τῆς Ἱστορίας.

Οὔτε τὴν πείρα τοῦ φλεγόμενου ἀπὸ τίς ἀγωνίες αὐτές εἶχε ποτὲ ὁ λόγος τους, καὶ στίς καλύτερές τους ἀκόμα σελίδες, οὔτε οἱ ἴδιοι προσωπικὰ ὑπῆρξαν ποτὲ ἀληθινὰ σκεπτόμενοι, αἱματηρὰ προβληματιζόμενοι.

Ἐπῆρξαν «φιλολογοῦντες». Καὶ ἐπιπροσθέτως: Ἀσυνεπεῖς στὴν ἴδια τους τὴν κακὴ «φιλολογία». Ὁ Μυριβήλης—κι ἄς μὴν εἶναι στοὺς «13»· θὰ μπορούσε λαμπρὰ νὰ ἦταν— εἰσέβαλε στὴ Λογοτεχνία μας, μὲ τὸ καλύτερὸ του βιβλίον, ὡς ἓνας φλογερὸς διαμαρτυρούμενος τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ἀνένδοτος ἀντιμιλιταριστῆς (μισητῆς τοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ μαζί, εἰρημιστῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα), γιὰ νὰ καταστήσει φανατικὸς μιλιταριστῆς τῆς Δεξιᾶς (τῆς Δεξιᾶς ἢ τῆς Ἀριστερᾶς δὲ σημαίνει τὸ «ἀσυνεπὴς» σημαίνει), φανατικὸς ὑπέρομαχος (δηλ. πολέμιστῆς) μιᾶς καθεστρωτικῆς ὑποθέσεως, ζηλωτῆς τῆς ἀκαδημαϊκοποίησης κ.λ.

Ὅμοιοι, καὶ πολὺ χειρότερα, μὲ χαμηλότερη βεβαίως λογοτεχνικὴ ποιότητα, ὁ Βενέζης: Συγγραφεὺς τοῦ «Νούμερου» (πού, γιὰ νὰ ἀκαδημαϊκοποιηθεῖ, ἀφαιρεῖ, στὴν τρίτη ἔκδοσή, τοῦ πρώτου βιβλίου του σκηνές πού θὰ «ἐνοχλοῦσαν» τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἔθνηκοφροσύνη) [ ], χθὲς μόλις ἀκαδημαϊκὸς πιά κι αὐτὸς, καὶ λοιπὸν θαυμαστῆς ταξιδιωτῆς τοῦ ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς» κ.λ. κ.λ.

Ἐπειδὴ ὑπῆρξαν μόνον «φιλολογικοὶ» καὶ μόνον ἀσυνεπεῖς πρὸς τὴν ἴδια τους τὴ «φιλολογία», δὲν ἐστάθηκαν ἱκανοὶ νὰ ἀσκήσουν τὴν παραμικρὴ παιδεία στοὺς ἐπιγενέστερους. Στὸν νέο δὲν μιλάει παρὰ ὁ αἱματηρὰ σκεπτόμενος καὶ ὁ ἐναντίον τοῦ ἴδιου του συμφέροντος τηρῶν συνέπεια πρὸς ἑαυτὸν παλαιός. Ἔτσι, οἱ «ῥωαῖες» τους σελίδες—μέτρια ῥωαῖες— διαβάστηκαν, ἐκτιμήθηκαν, καὶ πρὸ πολλοῦ παρήλθαν στὶς βιβλιοθήκες. Οἱ νέοι πάντα θὰ διαβάζουν τίς «ῥωαῖες» τους σελίδες, διπλά μὲ τὸν ἀνόδυνου Καρκαβίτσα ἢ Βικέλα ἢ Χρηστοβασίλη. Ἀλλὰ ἡ γενεὰ πού ἔζησε τὴν ἐφηβεία της στὸν Πόλεμο, στὴν Κατοχὴ καὶ στὸν Μεταπόλεμο, (ἢ ριζικὰ κριτικὴ γενεὰ δηλαδή, ὡς ὀφείλει νὰ εἶναι, αὐτοῦ τοῦ Τόπου, ἀπὸ τὴν ὁποία συνάμα οἱ Καιροὶ περιεμέ-

νουν και νέα δημιουργία) δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐπηρεαστεῖ ἀπ' αὐτούς, νὰ παιδευθεῖ ἀπ' αὐτούς.

Τοὺς ἀγνόησε λοιπόν, και πορεύθηκε μόνο με τὴν τρομερὴ πείρα τῶν πραγμάτων.

Τὴν κατηγοροῦν ὡς «ἀπαιδευτὴ». Ἔχουν λίγο δίκιο... Δὲν ἐμαθήτευσε στὴν «φιλολογία» τους... Καὶ τώρα ἀκόμα, πού, πρὸς τὴν ὀριμότητα, ἀρχίζει ἡ γενεὰ αὐτὴ νὰ νιώθει σοβαρὰ τὴν ἄλλειψη παιδείας τῆς, στρέφεται — τοὺς βεβαιῶν — πρὸς τοὺς τίμιους πατέρες τῆς πνευματικῆς μας παραδόσεως, ἐκείνους πού δὲν κοροΐδευαν, δὲν ἔκαναν «φιλολογία», παρὰ φλέγονταν ἀληθινὰ στὸ δικό τους Καιρὸ — τρελαινοῦνταν ἢ αυτοκτονοῦσαν, ἢ πέφταν γενναῖα γιὰ ὅ, τι πιστεύαν, ἢ ἀπομονώνονταν κ' ἐρημῶνονταν, σὰν κεραυνωμένες ἐλιές, στὴ Δεξαμενὴ — και φέραν τὸ ὄνομα: Λασκαράτος, Βιζυηνός, Θεοτόκης, Χρηστομάνος, Παπαδιαμάντης, Χατζόπουλος, Καρυωτάκης...

Ἀηλαδῆ: Ὡς τὰ πρόθυρα ἀκριβῶς τῶν κυριῶν αὐτῶν, πού ὑποτίθεται ὅτι «ἀνανέωσαν τὴν Πεζογραφία μας»!.. Ἄστειά πράγματα! Πού μπόρεσαν και τὰ εἶπαν πρὸς γενεὴς ἀπαιδευτές ἀκόμα. Θρασύτατα πράγματα!.. Αὐτοὶ κατέβασαν ἀφάνταστα τὴν Πεζογραφία μας, στὰ μικρὰ τους μέτρα! Ἀγνόησαν και δολοφόνησαν τὸ Στοιχασμό μας, τὴν πύρινη Κριτικὴ μας: Τὸν Γιάννη Ἀποστολάκη και τὸν Φῶτο Πολίτη — κἀναν ὅ, τι μπόρεσαν γιὰ νὰ τοὺς θάψουν ὅσο ζοῦσαν!

Ἡ τίμια Γραμματολογία μας, πού δὲ γίνεται νὰ μὴν ὑπάρξει, θὰ πεῖ κάποτε, πὼς αὐτοὶ ἴσα-ἴσα, οἱ σήμερα δῆθεν «καθιερωμένοι» μας, ὑπῆρξαν ἡ γενεὰ τῶν στειρῶν και τῶν μετρούων ὀρειολόγων, στὰ πρόθυρα μιᾶς ἐποχῆς φλογερῆς.

Τώρα, κὶ ἀπὸ δέκα χρόνια τώρα, ἔχουν τὸ θράσος και νὰ βραβεύουν! Καλὰ μᾶς κάνουν! Γιὰ νὰ μᾶς ὑποδεικνύουν ποιοὶ ἀνάμεσά μας εἶναι οἱ ὄχθοι και οἱ ἄχρηστοι, γιὰ νὰ θυμόμαστε πὼς χρειάζεται διαρκῶς ριζικὴ ἐσωτερικὴ καθάρση και τῆς δικῆς μας γενεᾶς, ἀπὸ τὶς ἐπιβιώσεις τῶν ἀνύποπτων και τῶν συντηρητῶν μιᾶς σκευωρημένης και ἀκίβδουνης γιὰ τοὺς «κρατοῦντας» ἐκδοχῆς τῆς ζωῆς — πού «συμφερεῖ»

και γι αὐτὸ ἐπιβιώνει, μὴν πλανιέστε (κὶ ἄς εἶναι καθαρὸ Κούχτιο, δεκαετίες τώρα, μπρὸς μας)!

Και ἀπολαύστε τώρα τὸν ἀπερίγραπτο

κ. Θ. Παπακωνσταντίνου:

Ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν πόλεμον κατέκτησεν ἓνα μοναδικὸν ρεκόρ: Εἶναι ἡ χώρα εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκδίδονται κατ' ἔτος τὰ περισσότερα «λογοτεχνικά» βιβλία (ποιητικαὶ συλλογαί, διηγήματα, μυθιστορήματα, θεατρικὰ ἔργα κ.λ.π.) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σύνολον τῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς και πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς 2.000 κατὰ μέσον ὄρον ἀνέρχονται ἐτησίως τὰ ριπτόμενα εἰς τὴν ἀγορὰν πώσεως φύσεως «πρωτότυπα» ἑλληνικὰ ἔργα. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ, τὰ 65 - 75% εἶναι «λογοτεχνικά» — ἐνῶ εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν τὸ ποσοστὸν κυμαίνεται γύρω ἀπὸ τὸ 40%, εἰς τὴν Γαλλίαν γύρω ἀπὸ τὸ 35% και εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνῶσιν γύρω ἀπὸ τὸ 30%.

Τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστον και δημιουργεῖ πολλὰ προβλήματα. Δύο εἶναι τὰ γενεσιουργὰ αἰτία του: Πρῶτον, ἡ κακὴ ὀργάνωσις τῆς παιδείας. Καὶ δεύτερον, ἡ τάσις πρὸς τὸν «ἐλάσσονα μόχθον». Ὅποιος ἔμαθε πέντε γράμματα (ἢν τὰ ἔμαθε και αὐτὰ) και διαθέτει μερικῆς χιλιάδες δραχμῶν, προσπαθεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ ἐνστικτον τῆς διακρίσεως, ἀκολουθῶν τὸν εὐκολότερον δρόμον. Ἡ συγγραφή ἑνὸς ἔργου ἀναφερομένου εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἢ τὰς κοινωνικὰς, καθαρὰς ἢ ἐφηρμοσμένας, ἐπιστήμας, προὔποδότει γνώσιν, ὀργανωμένην σκέψιν, ἔρευναν, χρόνον, μελέτην και μόχθον. Καὶ αὐτὰ, ἡ πλειοψηφία τῶν «ἐγγραμμάτων» ἑλλήνων ἢ δὲν τὰ διαθέτει ἢ τὰ ἀποστρέφεται. Ἐνῶ διὰ τὴν κατασκευὴν μερικῶν ποιημάτων ἢ διηγημάτων, τὰ πράγματα φαίνονται εὐκολότερα. Ἀρκεῖ ἡ «ἐμπνευσις» και τὸ «ταλέντο», πού πάρα πολλοὶ πιστεύουν ὅτι τὰ διαθέτουν...

Προκαλεῖται ἔτσι ἕνας φοβερὸς συνωστισμὸς, μετὰ πολλὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα. Οἱ διεκδικοῦντες λογοτεχνικὰς

δάφνας ἀνυπομονοῦν διότι ἀργεῖ νὰ τοὺς στεφανώσῃ ἡ δόξα. Βλέπουν τὰ βιβλία των νὰ μένουσιν ἀπουλήτα εἰς τὰ ράφια τῶν βιβλιοπωλείων. Αἰσθάνονται μῦθος κατὰ τῶν «καθιερωμένων», τοὺς ὁποίους θεωροῦν ὑπαιτίους διὰ τὴν ἀφάνειάν των. Ἐξαστολίσουν δεξιά καὶ ἀριστερὰ λιβέλλους χαμηλοτάτης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς στάθμης. Καταφέρονται κατὰ τῆς κυβερνήσεως διότι δὲν ἀγοράζει τὴν «λογοτεχνικὴν» παραγωγὴν των καὶ δὲν σπεύδει νὰ τοὺς ἐγκαταστήσῃ εἰς ἓνα πρυτανεῖον, ὅπου νὰ κἀθονται ὡς «πνευματικοὶ ἄνθρωποι» καὶ νὰ «δημιουργοῦν». Ὁ ξύλοχος τὸ γένος τῶν ποιητῶν, ἔλεγεν ὁ Ὁράτιος. Ἄλλὰ οἱ δικοὶ μας ὑποψήφιοι διὰ τὴν «πόλιν τῶν ἰδεῶν» ἔχουν παραγίνει.

Δὲν εἶναι ἀναμάρτητοι οἱ «καθιερωμένοι». Ἐχουν τὰ συμφέροντά των, τὰς ἀδυναμίας των, τὶς κλίσεις των. Ἐχουν καὶ τὴν ραθυμίαν τῆς ἡλικίας καὶ τῆς «ἐπιτυχίας». Καὶ διέπραξαν ἔως τώρα ὄχι ὀλίγα ὀλισθήματα ὡς κήνοσορες τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Ἐκεῖνοι ὅμως, ποὺ καταφέρονται ἐναντίον των μὲ τὴν μανίαν, ἐκάθησαν ποτὲ νὰ κάμουν μίαν αὐτοκριτικὴν καὶ ν' ἀναζητήσουν ψυχραίμους τὰ αἰτία τῆς θλιβερᾶς ἀφανείας των ; Ἀπὸ τὰ γρασπὰ των — τὰ «λογοτεχνικά» καὶ τὰ λιβελλογραφικά — δὲν ἤμπορεῖ νὰ συναχθεῖ ἓνα τέτιο συμπέρασμα.

Ἐπερβαίνουσι ἴσως σήμερον τοὺς χιλίους οἱ Ἕλληνας ποὺ πιστεύουσιν ὅτι εἶναι «λογοτέχναι» — ποιηταὶ ἢ πεζογράφοι ἢ καὶ τὰ δύο — καὶ ποὺ αἰσθάνονται μεγάλην πικρίαν καὶ ἐξαναστασιν διότι δὲν «καθιερώθησαν» ἀκόμη. Εἶναι ζήτημα ὅμως ἂν τὸ ἓνα δέκατον ἀπὸ αὐτοὺς ἔδωσαν ἔως τώρα ἔργον, ποὺ νὰ δικαιολογεῖ λογοτεχνικὰς ἀξιώσεις. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐκδιδομένων κατ' ἔτος 1 500 περίπου «λογοτεχνικῶν» βιβλίων, ὄχι μόνον δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ ἐντέχνου λόγου, ἀλλὰ καὶ προδίδει πολλὰς ἄγνοιας τῶν ἀπλουστερῶν κανόνων τῆς ἑλληνικῆς γραμματικῆς καὶ συντάξεως. Πρόκειται κυριολεκτικῶς περὶ ἐντύπων σκυβάλων.

Τὸ κακὸν εἶναι ἰδιαιτέρως ἐμφανὲς εἰς τὸν τομέα τῆς ποιητικῆς παραγωγῆς. Ἐδῶ, ἐν ὄνοματι τῆς «νέας ποιήσεως», προσφέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ κοινὸν κατασκευάσματα,

ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπισύρουν ποινικὰς εὐθύναις, διότι ἀποτελοῦν τὴν ἀποθέωσιν τοῦ παραλογισμοῦ καὶ τῆς ἐξωφρενικῆς ἀρλομπας. Καὶ διότι, ἂν ἐδιαβάζοντο αὐτὰ τὰ «δημιουργήματα», ποὺ οἱ δρᾶσαι των τὰ θεωροῦν ἔργα ὑψηλῆς τέχνης, θὰ κατέλυαν τὴν ἰκανότητα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας νὰ λογικεύεται ἔστω καὶ ὑποτυπωδῶς. Εὐτυχῶς ὅτι τὸ κοινὸν γνωρίζει ν' ἀμύνεται, μὲ ἀποτελεσματὰ ἔχουν γερμίσει αἱ ἀποθήκαι τῶν βιβλιοπωλείων ἀπὸ συλλογὰς νέων ποιητῶν, τὰς ὁποίας ἀφήνουν ἐκεῖ οἱ συγγραφεῖς των, ἐντροπόμενοι νὰ ζητήσουν «ἐκκαθάρισιν».

Ἐν τῷ μεταξύ, καταφέρονται ἐναντίον τῶν «καθιερωμένων», διότι «δὲν καταλαβαίνουν τὰ κείμενα τῶν νέων». Ἄλλὰ τὰ κείμενα ὀμοιονόητοτε — νέων ἢ «καθιερωμένων» — προσορίζονται διὰ τὸ κοινόν. Καὶ ἂν τὸ κοινόν τὰ καταλάβαινε καὶ ἀπεκόμιζεν ἀπὸ αὐτὰ αἰσθητικὴν συγκίνησιν, κανένα φράγμα σιωπῆς τῶν «καθιερωμένων» δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ τὰ ἀπομονώσῃ. Τὰ ἔργα ποὺ ἀξίζουν πραγματικὰ, εὐρίσκουσιν τὸν δρόμον των πρὸς τὴν ἀναγνώρισιν. Ὅπως καὶ τὰ ἔργα ποὺ δὲν πληροῦν τὰς προϋποθέσεις τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ὅσον καὶ ἂν διαφημισθοῦν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσουν. Τὸ βλέπει κανεὶς αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ μὲ ὠρισενα βιβλία καθιερωμένων λογοτεχνῶν, ποὺ κατεκρημνίσθησαν ἀνεπανορθῶτως - μολοντί οἱ συγγραφεῖς των διέθεταν τὸν μηχανισμόν τῆς προβολῆς των. Οὔτε εἶναι ἀληθές, ὅτι λόγῳ τῆς ὑπάρξεως κλικῶν τῶν «καθιερωμένων» ἔπαυσε νὰ λειτουργεῖ ὁ ἀνεγκυστήρ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν νέων ταλάντων. Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, τὴν λεγομένην τοῦ Μεταπολέμου, τριάντα τουλάχιστον νέοι λογοτέχναι κατέκτησαν ἐπιζήλον θέσιν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ τὴν κατέκτησαν μὲ τὸ σπαθὶ τους, χωρὶς κανεὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Τοὺς περισσοτέρους, ἀντιθέτως, τοὺς ἐβοήθησαν οἱ λογοτέχναι τοῦ Μεσοπολέμου, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἢ καταφορα. Ὁ γράφων ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἀντικειμενικός, διότι ἐύρισκεται ἔξω ἀπὸ τὸν κοχλάζοντα λέβητα τῶν λογοτεχνικῶν παθῶν. Τὸ ποσοστὸν αὐτὸ τῆς προωθήσεως τῶν νέων εἶναι ἀπολύτως φυσιολογικὸν καὶ οὐδὲν εὐλογον παράπονον δικαιολογεῖ.

Κατά τὰ μέσα Ἀπριλίου, μία ἀπογευματινὴ ἐφημερὶς ἀνήγγειλεν ὅτι ἀρχίζει μεγάλην ἔρευναν διὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα τῆς χώρας. Στόχος τῆς ἦσαν οἱ «καθιερωμένοι» καὶ ὁ τίτλος τῆς εἰσαγγελικῆς : «Ἡ Γενεὰ τοῦ Μεταπολέμου καταγγέλει καὶ στιγματίζει.» Ἀξίζει τὸν κόπον ἢ ἀνάλυσις τῆς ἐρευνῆς αὐτῆς, διότι ἀποκαλύπτει πολλὰ πράγματα. Καὶ πρῶτα - πρῶτα τὴν ἔξυμνον τσαπατσουλιὰν τῶν ὀργανωτῶν τῶν - οἱ ὅποιοι εἶναι διαμυστρούμενοι «νέοι». Εἰς τὸν πρόλογον τῆς ἐρευνῆς ἀνηγγέλλετο ὅτι «ἐζητήθησαν συνεντεύξεις ἀπὸ 116 πνευματικῶν ἐργάτες τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου» καὶ παρετίθηον τὰ ὀνόματά των. Εἰς τὸν ἴδιον ὅμως πρόλογον ἀνεφέρετο ὅτι «ἀπ' αὐτοῦς οἱ 24 εἶναι κυρίως πεζογράφοι, οἱ 74 ποιητές, οἱ 9 κριτικοὶ καὶ 1 ζωγράφος». Οἱ ἀριθμοὶ ὅμως αὐτοὶ μᾶς δίδουν ἄθροισμα 108. Οἱ ἄλλοι τί ἦσαν ;

Πέραν τούτου : Εἰς τὸν πρόλογον ἐπίσης ἀνεκοινοῦτο ὅτι ἔστειλαν ἤδη τὸς συνεντεύξεις των 11, καὶ ὅτι εἰδοποίησαν ὅτι 9 ἀπαντήσουν ἄλλοι 13. Ἡ ἔρευνα ἤρχισε μὲ τὴν δημοσίευσιν 5 ἀπαντήσεων, συνεχίσθη εἰς τρία ἀκόμη φύλλα (κατὰ Παρασκευὴν), διεκόπη εἰς τὸ τέταρτον καὶ ἑτεροματίσθη εἰς τὸ πέμπτον, μὲ μίαν... συνταρακτικὴν ἀποκάλυψιν : ὅτι οἱ «καθιερωμένοι» δὲν κρατοῦν εἰς τὴν βιβλιοθήκην των τὰ ἔργα ποῦ τοὺς στέλλουν οἱ νέοι, ἀλλὰ κάθε τὸσον κἀμνον ἐκκαθάρσιν καὶ αὐτὰ καταλήγουν ἔτσι στὰ καροτσάκια. Πολὺ μεγάλο ἔγκλημα - ποῦ ἀποτελεῖ ὅμως κανόνα εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ κρατᾶ κανεὶς ὅλα τὰ βιβλία ποῦ τοῦ στέλλουν καὶ διότι ἕνας πεπειραμένος ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων ἠμπορεῖ νὰ καταλάβει πολὺ εὐκολὰ ἂν ἀξίζει ἢ ὄχι ἕνα βιβλίον.

Μόνον 13 «πνευματικῶν ἐργατῶν τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου» (ἀπὸ τοὺς 116 κληθέντας) ἐδημοσιεύθησαν «συνεντεύξεις». Καὶ τὸ ὠραῖον εἶναι ὅτι 3, διὰ τὰς ὁποίας ἀνεκοινοῦτο ὅτι εἶχαν ἤδη σταλεῖ ὅταν ἤρχισαν ἡ ἔρευνα, δὲν εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἐνῶ ἐδημοσιεύθη συνέντευξις κάποιου, ὁ ὅποιος οὔτε εἰς τὸν κατάλογον τῶν 116, οὔτε εἰς τοὺς δύο ἄλλους εἰδικούς καταλόγους περιλαμβάνετο. Ὅπως ἐπίσης ὅτι 11, ἀπὸ τοὺς 13 ποῦ ἐφέρον-

το ὑποσχεθέντες νὰ ἀπαντήσουν, δὲν ἀπήντησαν. Ἡ ὅλη ἔρευνα ἐπῆρε τὴν μορφὴν οἰκτρῶς ἀποβολῆς, ἢ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοὺς ὀργανωτῆς τῆς καὶ εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὄργανον, πρὸς τὸ ὅποιον ἀπηυθύνθησαν. Διότι ἀπὸ τοὺς 116 «νέους», μόνον πέντε - δέκα ἠμποροῦν νὰ διεκδικήσουν τὸν τίτλον τοῦ λογοτέχνου. Καὶ αὐτοὶ, ὀρθῶς πράττοντες, τὴν ἠγγνόησαν. Τὴν ἠγγνόησεν ὅμως καὶ ὁ κοινοστὸς τῶν ἄλλων, ἐνῶ οἱ ὀλίγοι ποῦ ἀπήντησαν ἔδωσαν οἱ περισσότεροι (sic)* μὲ τὰ γραπτά των προσθέτους ἀποδείξεις τῆς μηδαιμνότητός των.

Ἡ «λογοτεχνίτις», ποῦ μαστίζει τὸν τόπον μας, εἶναι ἕνα φαινόμενον ὄχι μόνον θλιβερόν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. Διότι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι, ποῦ μουντζουρώνουν τὸ χαρτί, κατέχονται ἀπὸ ἀφόρητον ἔγωγισμόν, πιστεύουν ὅτι γράφουν ἀριστουργήματα, νομίζουν ὅτι εἶναι θύματα τῆς κακίας τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀποκοῦν σιγὰ - σιγὰ τὴν στυφὴν ψυχολογίαν ποῦ «παραγωνρισμένη», τὴν ὁποίαν προσπαθοῦν νὰ ἐκμεταλλευσθῶν διάφοροι μὲ ἰδιοτελεστάτας προθέσεις. Κάποιος φραγμὸς πρέπει νὰ τεθεῖ εἰς τὸν κατήφορον. Καὶ τὸν φραγμὸν αὐτὸν μόνον τὸ σχολετὸν ἠμπορεῖ νὰ τὸν στήσει, προσνατολίζον τὰ παιδιὰ πρὸς θετικότερας ἐπιδόσεις. Κανένα πραγματικὸν τάλαντον δὲν πρόκειται νὰ χαθεῖ ἔτσι. Ἐνῶ πολλοὶ θὰ σωθῶν ἀπὸ τὴν προσδοκίαν τῆς λογοτεχνικῆς δόξης, ἢ ὁποία ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ ικανοποιηθεῖ.

Ἄλλὰ ὁ κύριος Θ. Παπακωνσταντίνου δὲν ἀρκέστηκε στὸ πρῶτο του αὐτὸ ἄρθρο. Ἐπανήλθε ἀδικοτέρος, ἀπανθίζοντας κατὰ πρωτοφανὴ καὶ πνευματικῶς ἀνέν-

* Θαυμάστε αὐτὸ τό : «...ἐνῶ οἱ ὀλίγοι ποῦ ἀπήντησαν ἔδωσαν οἱ περισσότεροι...» (III) τοῦ... «ἐγγραμμάτου» (καὶ γνόστου, ὑποτίθεται, τῆς Ἑλληνικῆς) κ. Παπακωνσταντίνου ! (Νὰ μᾶς ζήσεις, δάσκαλε ! Ποῦ δὲν διδεις ἐσὺ, μὲ τὰ γραπτά σου ἀκριβῶς, περὶ τρῶνας ἀποδείξεις τῆς μηδαιμνότητάς σου !. (Κι ἀλήθεια, πόσες ; Δίδεις ὀλίγες, ποῦ εἶναι καί... περισσότερες ;. Ἡ περισσότερες, ποῦ εἶναι, θάρρεις, ὀλίγες ; Χάρμα εἶσαι, Θεοφύλακτε !)

τιμο τρόπον δὲ μόνον ἀπὸ τῆς κάμ-
πολλες ἀπαντήσεις ποῦ ἔλαβε (καὶ
δὲν ἐτόλμησε νὰ δημοσιεύσει).

Ξαναπολαύστε τον!

Μιά συζήτηση μὲ τοὺς νέους εἶναι
πάντα εὐπρόσδεκτη. Ἀκόμη καὶ μὲ
τοὺς νέους ποῦ διεκδικοῦν τὴν δάφνην
τοῦ λογοτέχνη καὶ ποῦ εἶναι ἰδιαιτέ-
ρως «δέξυχοι». Θὰ τὸ κάμω, λοιπόν,
εὐχάριστος, διότι νομίζω ὅτι παρου-
σιάζει γενικότερο ἐνδιαφέρον. Ἄφορ-
μὴ μοῦ δίνουν οἱ ἀντιδράσεις δύο νέων
— τοῦ ποιητοῦ κ. Ν. Φωκᾶ καὶ τοῦ
ποιητοῦ καὶ πεζογράφου κ. Π. Τακό-
πουλου — στὸ ἄρθρο μου γιὰ τὸν «λο-
γοτεχνικὸ συνωστισμό», ποῦ δημοσιεύ-
θηκε στὸ 241 τεῦχος τῶν «Εἰκόνων».

Ἡ «θέσις» τοῦ ἄρθρου ἐκείνου ἦτο:
ὅτι σὲ καμιάν ἄλλην χώρα δὲν ἐκδί-
δονται μέσα σ' ἓνα χρόνον τόσα βιβλία
μὲ λογοτεχνικὲς ἀξιώσεις, ὅσα στήν
Ἑλλάδα· ὅτι τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι
νοσηρό· ὅτι τὸ μέγιστο μέρος τῆς «λο-
γοτεχνικῆς» αὐτῆς παραγωγῆς δὲν δια-
βάζεται οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐξ αἵματος συγ-
γενηῖς τῶν συγγραφέων, διότι ἀποτε-
λεῖ ἀποθέωση τοῦ παραλογοισμοῦ καὶ
τῆς ἐξωφρενικότητος· καὶ ὅτι κανένας
«καθιερωμένος» δὲν ἠμπορεῖ νὰ φράξει
τὸ δρόμο τῆς ἀναγνωρίσεως σ' ἓνα
πραγματικὸ ἄλγος.

Ἐπεγράμμιζα ἰδιαιτέρως, ὅτι βρί-
σκομαι «ἔξω ἀπὸ τὸν κοχλάζοντα λέ-
βητα τῶν λογοτεχνικῶν παθῶν», πρά-
γμα ποῦ ἀποτελεῖ προϋπόθεση ἀντι-
κειμενικότητος. Καὶ ἔγραφα ἐντελῶς
ἀπρόσωπα. Ἀνέλυα ἓνα φαινόμενο, ποῦ
κατὰ τὴν γνώμη μου ἔχει δυσάρεστες —
ψυχολογικὲς καὶ ἠθικὲς — ἐπιπτώσεις,
καὶ προσπαθοῦσα ν' ἀνεύρω τὰ αἰτία
του. Οἱ ἀντιδράσεις τῶν νέων, ποῦ ἔχω
τώρα ὑπ' ὄψιν μου, δὲν μὲ ἐκπλήσσουν.
Μὲ λυποῦν ὅμως, διότι ἀποδεικνύουν
ὅτι τὸ κακό εἶναι πολὺ βαθύτερο.

Ὁ κ. Ν. Φ. — ποιητῆς — στήν ἀ-
παντητικὴ ἐπιστολή του θεωρεῖ τὴν
παρέμβασή μου «ἀπρόσκλητη» καὶ «ἀ-
νεύθυνη»· παρέμβασιν ἐνός «ξένου».
Καὶ μόνον αὐτὸ ἀρκεῖ γιὰ ν' ἀντιλη-
φθεῖ κανεὶς τὴν νοσηρότητα, ἀπὸ τὴν
ὁποία κατέχονται οἱ «πνευματικοὶ» αὐ-
τοὶ ἄνθρωποι. Πρέπει νὰ πάρεις τὴν
ἰδέαν τους γιὰ ν' ἀσχοληθεῖς μὲ τὰ
δημιουργήματά τους. Καὶ δὲν σοῦ τὴ
δίνουν, ἐκτός ἂν ἔχεις ἐκδόσεις καμιά
ποιητικὴ συλλογὴ - κι ἄς μὴν που-

λήθησαν ἀπὸ αὐτὴ οὔτε τρία ἀντίτυ-
πα. Τὸ ὅτι δὲν εἶσαι «ἀντίτεχνός» τους
καὶ δὲν ἀνήκεις σὲ καμιά ἀπὸ τῆς θη-
ριωδῶς ἀλληλοσπαρασσόμενες κλίμα-
κας ἀποτελεῖ μινελέκτημα κατὰ τὴν
γνώμη τους...

Μήπως ὅμως ἀνεληφθῆ τὸ πνεῦμα
τοῦ ἄρθρου; Τὸ βλέπει ὡς «ἐπέμβαση
ὑπὲρ τῶν καθιερωμένων», ὡς «συνη-
γορία ὑπὲρ μίας χρωσοποιημένης (sic)*
γενιάς». Εἶναι ὅμως συνηγορία ὑπὲρ τῶν
καθιερωμένων οἱ διαπιστώσεις μου, ὅτι
κι αὐτοὶ «δὲν εἶναι ἀναμάρτητοι», ὅτι
«ἔχουν τὰ συμφέροντα των, τὰς ἀδυ-
ναμίας των, τὶς κλίμακας των», ὅτι «ἔ-
χουν καὶ τὴν ραθυμίαν τῆς ἡλικίας καὶ
τῆς ἐπιτυχίας» καὶ ὅτι «διέπραξαν ἕως
τώρα ὄχι ὀλίγα ὀλισθήματα ὡς κήσσο-
ρες τῆς πνευματικῆς ζωῆς»; Κάποιαν
ικανότητα νὰ καταλαβαίνουν τὰ πεζᾶ
ποῦ διαβάζουν πρέπει, νομίζω, νὰ ἔ-
χουν καὶ οἱ ποιηταί.

Καὶ ἔπειτα, τί θὰ πεῖ «χρωσοποιημένη
(sic)* γενιά»; Κάθε γενεὰ προσφέρει
ὅ,τι μπορεῖ. Καὶ ἡ γενεὰ τῶν «καθιε-
ρωμένων», ἡ γενεὰ τοῦ Μεσοπολέμου,
προσέφεραν ὄχι ὀλίγα. Δὲν θ' ἀνοφέρω
ὀνόματα καὶ δὲν ὀμιλῶ pro domo sua
(sic)* - διότι, ἐπαναλαμβάνω, δὲν εἶμαι
λογοτέχνης. Ἡ πλήρης ἀρνησὶς τῆς ὁμοῦ
ἀποτελεῖ ἱστορικὸν παραλογοισμόν. Ὁ
ἀρνητισμὸς τῶν νέων εἶναι δημιουργι-
κός, ὅταν ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς ἁ-
μιλλας: Ἐμεῖς θὰ γίνουμε καλύτεροι
ἀπὸ τοὺς προκατόχους μας. Ἀλλοῦ
ὁδηγεῖ στήν ὀφθαλμοσκοπία. Καὶ ἔχου-
με, δυστυχῶς, πληθωρικὰ δείγματα τῆς
θλιβερῆς αὐτῆς ἐκτροπῆς.

Ὁ κ. Ν. Φ. γράφει στήν ἐπιστολή
του: «Ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν πόλεμον
δὲν κατέκτησε μόνον τὸ ρεκόρ τῶν λο-
γοτεχνικῶν βιβλίων. Κατέκτησε καὶ
πολλὰ ἄλλα. Καὶ ἰδοὺ μερικὰ: Τὸ ρε-
κόρ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, τὸ ρε-
κόρ τοῦ πνευματικοῦ κοφρορισμοῦ,
τὸ ρεκόρ τῆς ὀπισθοδρομητικότητος» (τὸ
«μὴ» μὲ ἦ). Τὸ ρεκόρ; Ὅχι δά. Ἡ
Ἑλλάς πάσχει ἀπὸ πολλὰ δεινὰ. Δὲν
εἶναι ὅμως οὔτε ἡ πιὸ ἠθικὰ πεσμένη
χώρα τοῦ κόσμου, οὔτε ἡ πιὸ ὀπισθο-

* Μὲ σ' οἱ δόκιμοι, κύριε θεοφύλακτε
ἐγγράμματε, τὸ «χρωσοπῶ», «χρωσοπία».
(Ἐπειδὴ φαίνεται νὰ τὰ λογαριάζεις πολ-
λὸ αὐτὰ - ἄλλο ποῦ δὲν τὰ ξέρεις, ἐφ' ᾧ καὶ
ἐκείνο τὸ sua σου ἀντὶ mea.)

δρομική. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν «κοινοφρομισμὸν», ποῦ τὸν ἀναχωρίζουν σὰν τίς-κι μερικοί, αὐτὸς ὑπάρχει λίγο-πολύ σὲ κάθε κοινωνία. Ἡ περιφρόνηση τῆς φυλῆς σου καὶ τοῦ τόπου σου — ἡ ἄδικη — δὲν ὀδηγεῖ πουθενά.

Αὐτὰ τὰ ἀνύποπτα «ρεζὸρ» ἐπικαίεται ὁ κ. Ν. Φ. γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὸν «λογοιχνικὸ συνωστισμόν». Οἱ νέοι — γράφει — αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη τῆς ἀξιοπρέπειας. Καὶ ἐπειδὴ «δὲν τὴν βρῶσκουν στὸν ἀέρα ποῦ ἀναπνεύουν, στρέφονται νὰ τὴ βροῦνε μέσα τους, προβάλλοντας τὴν σὲ στίχους, γιὰ νὰ στηρίξουν τὸ δικὸ τους, ἀτομικὸ πρῶ-τα ἀπ' ὅλα αὐτοσυνοισθημὰ, καὶ τῶν ἄλλων κατόπι. Γιατί σήμερα, ὅποιος πιάνει νὰ γράφει στίχο, καὶ μάλιστα τόσο ἀφιλόξερα, ἀφοῦ ἡ λογοτεχνικὴ παραγωγή δὲν ἀγοράζεται καὶ οὔτε καταξιώνει, δὲν σημαίνει ἀναγκαστικὰ ὅτι πιστεύει στὸ ταλέντο του. Πιὸ δίκαιο, νομίζω, θὰ ἦταν νὰ πιστέψουμε ὅτι, ἔστω ἀσυνειδήτα, ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς προσωπικῆς του ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἔργου αὐτοῦ πλανήτη, ποῦ ἴσως ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα νὰ δοκιμάζεται περισσότερο ἀπὸ ἄλλου. Τέχνη, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, σημαίνει ἀσφαλῶς καὶ ἀξιοπρέπεια. Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ πέρα, τί πιὸ φυσικὸ οἱ νέοι λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες, νὰ διαθέτουν τὸ θυμικὸ τους, πότε γιὰ νὰ γράψουν ἄσχημα ποιήματα, πότε γιὰ νὰ ξεθυμάνουν πάνω στοὺς καθιερωμένους - σφαιρικὰ καὶ πλήρη σύμβολα ἐνὸς ἠθικοῦ ξεπεσμοῦ, ποῦ παίρνει πόζα ὑπεροχῆς.»

Ἐδῶ ἔχουμε μιὰ δλόκληρη θεωρία, τὴν ὅποια μετριοφρονέστατα ὁ κ. Ν. Φ. χαρακτηρίζει «ἀνώτατα μαθηματικὰ» καὶ πολὺ βαθιά, ποῦ ἀπαιτεῖ «μείζονα μόχθῳ» γιὰ νὰ τὴν συλλάβει κανεὶς. Τὰ πράγματα, δηλαδή, συνέβησαν ὡς ἑξῆς: Ἡ Ἑλλάδα κατακλύθησε ὡς τὴν τελευταία βαθμίδα τῆς σκάλας τοῦ κακοῦ. Τὸ εἶδαν αὐτὸ ὅλοι οἱ ὅμοιοι τοῦ κ. Ν. Φ. καὶ γιὰ νὰ σώσουν τὴν ἀτομικὴ τους «ἀξιοπρέπεια», τὴν χώρα καὶ τὸν «ἔρρημο πλανήτη», οἰχτήκαν στὴν ποίηση, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν ἔχουν ταλέντο ἢ ὄχι. Καὶ γράφουν — ἐπὶ πιὸ φυσικὸ; — ὅτι τοὺς κατέβει, καὶ κάπου - κάπου διαμελίζουν καὶ ἕνα «καθιερωμένον», ἔτσι γιὰ νὰ «ξεθυμάνουν»...

Εἰλικρινὰ λυποῦμαι διότι ἔγιναν ἀ-

φορμὴ γιὰ νὰ πληροφορηθεῖ τὸ εἰρύτερο κοινὸ πῶς «σκέπτονται» μερικοὶ νέοι «πνευματικοὶ ἄνθρωποι» γὰ τὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας, καὶ κίνητρα τῆς τέχνης καὶ τὴν ἀποστολὴ τῶν λογοτεχνῶν. Βλέπω ὅτι ἡ ἐκχέτησι τοῦ παραλογισμοῦ, ἐν ὀνόματι τῆς τέχνης, ἀφήνει βαθύτερα ἴχνη στὴν συλλογιστικὴ ἱκανότητα τῶν θιασωτῶν τῆς. Διότι κάθε «ἀπρόσκλητος», «ἀνεύθυνος» καὶ «ξένος» θὰ ρωτήσει: Πῶς κύριοι — μὲ τολέντο ἢ χωρὶς ταλέντο — σώξετε τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἑαυτοῦ σας, τῆς χώρας σας καὶ τοῦ «ἔρρημου πλανήτη» μας, γράφοντας πράγματα ποῦ κανένας δὲν διαβάσει, διότι σὲ κανένα δὲν προσφέρουν τὴν παραμικρὴ αἰσθητικὴ συγκίνηση;

Ἡ τέχνη, ἀφ' ὅπου ὑπάρχει, ἔχει διπλὴ ἀποστολή: Ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ. Καὶ ὁ ἄνθρωπος τῶν σπηλαίων, ποῦ ἐξωγράφιζε τράνδους ἢ ἐγόρυνε γύρω ἀπὸ μιὰ φωτιά, δὲν ἐξέφραζε μόνον τὸν ἑαυτοῦ ἐπικοινωνοῦσε καὶ μὲ τοὺς ὁμοίους του ἢ ἐπεδίωκε ἄλλους (θηροσκευτοὺς καὶ μαγικούς) σκοπούς, ποῦ δὲν ἦσαν ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὸ περιβάλλον, στὸ ὁποῖο ζούσε. Σεῖς ἀδιαφορεῖτε γιὰ τὸ κοινὸ, ταυτέχον ὅμως πιστεύετε ὅτι σώξετε τὴν «ἀξιοπρέπεια» τοῦ πλανήτη καὶ ἰσχυρίζεσθε ὅτι αἰσθάνεσθε «βαδύτερο πόνο» γιὰ ὅλα. Αὐτὴ ὅμως τὴ λογικὴ μόνον στὰ φρενοκομεῖα τὴ συναντᾷ κανεὶς...

Ὁ δεῦτερος ἀπὸ τοὺς ἐπιστολογράφους — ὁ κ. Π. Τ. — δὲν παίρνει τόσο «βαθεῖα εἰσπονή». Δὲν κατορθώνει καὶ αὐτὸς νὰ καταλάβει ἕνα ἀπλὸ περὶ κείμενο - ἀφοῦ ἰσχυρίζεται ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρο μου, «οἱ νέοι ἔλληνες λογοτέχνες προσφέρουν ἐτησίως ἕνα μίνιμουμ 2.000 βιβλίων», ἐνῶ ἐγὼ γράφω ὅτι «εἰς 2.000 κατὰ μέσον ὄρον ἀνεγρονται ἐτησίως τὰ ριπτόμενα εἰς τὴν ἀγορὰν πάσης φύσεως «πρωτότυπα» ἑλληνικὰ ἔργα» καὶ ὅτι «ἀπὸ αὐτὰ τὰ 65 - 75 % εἶναι λογοτεχνικά». Ὁ κ. Π. Τ. περιορίζεται σ' ἕνα σημεῖο: ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, παίρνοντας κατὰ γράμμα τὴν παρατήρησίν μου, ὅτι «τὰ κατασκευάσματα ποῦ προσφέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ κοινόν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπισύρουν ποινικὰς εὐθύνας», διότι ἂν ἐδιαβάζοντο, θὰ χαλοῦσαν τὸ μυαλὸ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ὅτι «εὐτυχῶς τὸ κοινὸν γνωρίζει ν' ἀμύνεται» καὶ ἐμπι-

στεύεται τίς ποιητικῆς σιλλογῆς τῶν ἐξάλλων στά τρακτικά, πού λυμαίνονται τίς ἀποθήκες τῶν βιβλιοπωλείων. Ὁ κ. Π. Τ. συμπεραίνει, ὕστερα ἀπό αὐτά: Νά βάλουμε, λοιπόν, χειροπέδες στους νέους ποιητές. — Χειροπέδες; Ὅχι. Ζουρλομανδύες, ὅμως, γιὰ ὅσους ἀπό αὐτούς εἶναι κακοί ποιηταί, χροιάζονται. Παράδειγμα ὁ Σονίδης τῆς Θεσσαλονίκης, πού ἂν τοῦ τὴν εἶχαν φορέσει, δὲν θὰ γινόταν φρονιάς...

"Ἄς ἀπκντήσουμε, λοιπόν,
καταπῶς τοῦ πρέπει
τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου:

'Ο "Ἄλκης Ράμφος
τὰ ἐξῆς
πού οἱ «Εἰκόνες»
δὲν δημοσίευσαν:

Δὲν μᾶς τὰ λέει καλὰ ὁ κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, ἀγαπητὲς «Εἰκόνες», στὸ περισπούδαστο ἐκείνο ἄρθρο του περὶ «Λογοτεχνικοῦ συνωστισμού»*. Κ' ἐπειδὴ, μάλιστα, ἐμένα μου ἔκανε τὴν ξεχωριστὴ τιμὴ ἰδιαίτερω νὰ ἐνοχληθεῖ ὁ κ. Θ. Π. ἀπὸ τὴν ἀπρόσκλητῆ, καὶ περίπου μυστηριώδη, συμμετοχὴ μου στὴν Ἔρευνα κατὰ τῶν «12» τῶν ὁποίων ὑπεραμύνεται — γιὰτὶ ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος «ὁ κάποιος» τοῦ ἄρθρου του, «ὁ ὁποῖος οὔτε εἰς τὸν κατάλογο τῶν 116, οὔτε εἰς τοὺς δύο ἄλλους εἰδικούς καταλόγους περιελαμβάνεται» (περίπου πρόσωπο δηλαδή... ὑπερβατικὸ, γιὰ νὰ μὴν πῶ... ὁ ἴδιος ὁ Σατανὰς!) — χρέος ἔχω νὰ μὴν ἀφήσω τὸν παμφίλιτατο ἄρθρογράφου σου σὲ τόσες ἀριθμητικὲς ἀπορίες πού βρέθηκε καὶ μένει.

Γιὰτὶ, βέβαια, ἐπὶ ζητημάτων οὐ-

σίας, ἐγὼ τοῦλάχιστον, μὲ τὸν κύριο Παπακωνσταντίνου δὲν πρόκειται νὰ συζητήσω. Γνωρίζει λαμπρὰ, ἀπὸ τὴν πολυετῆ κομμουνιστικὴν του προπαίδειαν, ὅτι τὸ δίκαιον τῆς οὐσίας εἶναι τὸ μόνον πού ἀνέκαθεν ἐπὶ παντὸς θέματος θεῶν — καὶ δὲν χρειάζεται καὶ ἀποδείξεις ἢ λογαριασμοὺς λογιστικῶν συνειδήσεων —, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ μόνον πού ποτε δὲν λογαριάζεται, μάλιστα δὲ ἀπὸ κομμουνιστικῶς προπαιδευμένους καὶ κομμουνιστὰς τὸν τρόπον παραμένοντας, σὰν τὸν κ. Θ. Π.

Ὅχι κρίσεις οὐσίας, λοιπόν, γιὰτὶ τὴν οὐσίαν τὴν ξεύρει λαμπρὰ ὁ κ. Θ. Π. (καὶ ἐπειδὴ τὴν ξεύρει μάλιστα, καὶ ἔντονα τὴν αἰσθάνεται, γι' αὐτὸ φρυάσσει ἐναντίον τῆς). Ἡ δὲ οὐσία, μὲ τὸν τάχιστον τῶν λόγων — γιὰτὶ, εἶπα: δὲν θὰ συζητήσω οὐσίαν μὲ τὸν κ. Θ. Π. (εἶναι, ἄλλωστε, ἀπολύτως σύμφωνος μαζί μου ὡς πρὸς αὐτὴν) — λέγει ὅτι, οἱ μὲν ψευδο«καθιερωμένοι» καὶ ψευδοἄξιοι παλαιοὶ λόγοι μας μίαν πεντάραν δὲν ἀξίζουν, δὲν ἤξιζαν οὔτε γιὰ τὴν χθεσινὴν ἐποχὴν τους καὶ τίποτε, οὔτε ἐκείνης, δὲν ἐξέφραζαν — πρῶτος δὲ καὶ λυσσαλέος ἐφαρμοστὴς τῆς ἀλήθειας αὐτῆς, μέσα στὴ δημοσιογραφία, ὁ κ. Θ. Π., κατεξοχὴν διώκτης καὶ λογοτεχνοφάγος ἀπὸ 15ετίας, εἰς τὴν «Ἐλευθερίαν» ὅπου ἀρχισυντάκτευσ (ἀκριβῶς ὅπως καὶ «νεοφάγος» γενικότερα) —, οἱ δὲ νέοι μας, ἂν δὲν ἐλοκλήρωσαν ἀκόμα ἔργο ἐκφράσεως σημερινῆς, καὶ δὲν ἀποτελοῦν «φυσιογνωμῆς ἀνεγνωρισμένας», τοῦτο αἰτίαν κυρίως ἔχει, ἐκτός βεβαίως τῆς καταλυτικῆς ἐποχῆς (ἢ ὁποῖα τοὺς ἐθέρισε μὲ δλων τῶν εἰδῶν τὰ πολυβόλα), βεβαιότατα καὶ τὴν ἐξάλλου μισονεῖκην παραφορὰν «ταγῶν» τύπου Παπακωνσταντίνου. Ψυχαναλυτικῶς τὸ φαινόμενον εἶ-

* Εἶναι ἀπάντησις στὸ 1ο ἄρθρο τοῦ Π.

ναί άπλοϋν: 'Ο μὴ δυνηθείς νὰ δικαιωθεῖ ὡς νέος — μὲ τὴν ἀσυμβίβαστον ἐκείνην ἀγνεῖαν ψυχῆς ποῦ ἔχει δ νέος—, ἔταν συνεβιδάσθη καὶ ἐπρόδωσε τὸν νέον, μισεῖ καὶ τὰ νεογνὰ ἀκόμη! Κατ' ἐμέ, αὐτὴ καὶ μόνον εἶναι ἡ ψυχαναλυτικὴ περίπτωσις τοῦ κ. Θ. Π.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τῶρα ποῦ, ἀλλ' εἰς ἓνα πολὺ θολὸν νομίζω σλαβικὸν μυθιστόρημα, εἶχα ἀναγνώσει κάποτε τὴν περίπτωσιν ἐνὸς ἥρωος ὁ ὁποῖος ἐκλαίει κάθε αὐγὴν ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου. 'Ο αὐτὸς ἥρωος ἐκλαίειν ἐπίσης εἰς ὄλας τὰς διαλεκτικὰς συζητήσεις τοῦ θολοῦ ἐκείνου μυθιστορήματος, ἔταν τοῦ ἔφερναν ἀντίρρησιν. Βεβαίως, εἰς τὸ θολὸν μυθιστόρημα τοῦ ἀδεξίου σλάβου ρεαλιστοῦ συγγραφέως, ἡ σεριζομένη ψυχολογικὴ «αἰτία» γιὰ τοὺς κλαυθμοὺς τοῦ ἥρωὸς του πρὸ τοῦ ἡλίου κάθε αὐγῆ, ἦτο πολὺ φθνή καὶ τετριμμένη: "Ὅτι ὁ ἥρωος του τὰ εἶχε κάμει θάλασσαν εἰς τὴν ζωὴν του, εἰς τὴν καριέραν του, εἰς τὴν οἰκογένειάν του, εἰς τὴν ἰδεολογίαν του" τὰ εἶχεν εὐτελίσει καὶ λακπατήσει προδοτικῶς ὄλα αὐτὰ μέσα του — ἦτο πτωχός, μὲ μικρὸν μισθόν, καταδότης τῶν συναδέλφων του εἰς τὴν ἐργασίαν του, ἀποτυχημένος εἰς τὰς σπουδὰς του (ἄξιος, πράγματι, πολὺ καλυτέρων σπουδῶν ἀπὸ ἐκείνας, μιᾶς ἀθλίας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ποῦ εἶχε λάθει)· ἔκαμνε καὶ πολλὰς «ἴντριγκας» διαρκῶς εἰς τὴν ὀργάνωσίν του, διὰ νὰ καταλάβει τὸ ἀνώτερον «πόστο» (διότι ἦτο ἀρχομανῆς) — καὶ ἔτσι ἔβλεπε τὸν ἡλίον κάθε αὐγὴν καὶ ἔκλαιει...

Βεβαίως, περιττεῦει νὰ πῶ, ὅτι βρισκω στὸ ἐκ τῆς φιλολογίας αὐτὸ παράδειγμα — καὶ γι αὐτὸ μόνον τὸ παρέθεσα — ἀπλῶς μίαν «ἐκτακτον» μορφήν, δοσμένην στὴν ὑπερ-

βολήν, τῆς ψυχουσνθέσεως τοῦ μισοῦντος, ὅ,τι θεικὸν εἰς τὴν ζωὴν. Φυσικά, ὄλοι οἱ ὀπωσδήποτε, κατὰ τινα θαθμόν, μισοῦντες θετικὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, δὲν φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ θολοῦ ἐκείνου ἥρωος. Συγγενεύουν ὅμως κυτταρικῶς μὲ τὸ μίσος του κατὰ τοῦ ἡλίου...

"Ἄν οἱ νέοι, εἰς ὀιανδήποτε ἐποχὴν, εἶναι λίγο-πολὺ ὁ ἡλῖος' ἂν ἡ ἀγνή ἐφηβικὴ καρδιά μας εἶναι λίγο-πολὺ ἡ γυναίκα ποῦ πρωτοαγαπήσαμε' ἂν ἡ θερμὴ ἐσωτερικὴ πιθαρχία μας, στὸ χρέος πρὸς ὅ,τι πρωτοπιστέψαμε, εἶναι λίγο-πολὺ σὰν τὸ παιδί μας' κι ἂν ὄλα αὐτὰ, ξαφνικά μιὰ μέρα τὰ εὐτελίσωμε, τὰ ἀφήσωμε νὰ πέσουν μέσα μας, στὴν μέσα λάσπη μας, τότε φυσικότερα θέβχια μισοῦμε τὸν ἡλίον, μισοῦμε τοὺς νέους, τὰ νεογνὰ, τὰ παιδιὰ - μισοῦμε τὴν ἴδια μας τὴν πρῶτὴ ἀγνή μορφή ποῦ δὲν καταφέραμε νὰ διατηρήσωμε.

"Ὅλοι οἱ μισητὲς τοῦ Θετικοῦ, λίγο-πολὺ αὐτὸ εἶναι. Ἐκαστος μὲ ἄλλα περιστατικὰ καὶ ὑπὸ διαφόρους περιστάσεις.

Αὐτὴ εἶναι, κατ' ἐμέ, ἡ οὐσία τῆς στάσεως Παπακωνσταντίνου: τὸ μίσος κατὰ τῶν νέων θασικῶς (καὶ ἐπειδὴ οἱ λόγιοι εἶναι συνήθως νέοι, ἢ παραμῖνον νεώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους: τὸ μίσος κατὰ τῶν λογίων· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐπαναστατημένοι εἶναι συνήθως νέοι, ἢ ἐπὶ τέλους φέρονται σὰν νεώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους: τὸ μίσος κατὰ παντὸς ἐπαναστατημένου)!

"Ἀλλά, ὅπως εἶπα, ἐγὼ τὴν οὐσίαν αὐτὴν, ἐπειδὴ ἀκριβῶς μοῦ εἶναι τελείως διαφανῆς ἡ στάσις τοῦ κ. Θ. Π., δὲν θὰ τὴν συζητήσω μαζὶ του.

"Ἄς ἔλθωμε λοιπὸν στοὺς λογαριασμοὺς - ὅπου καὶ θὰ πλουτίσω

τὰ συρταράκια τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου, μέ τὰ ἀγαπητά του «τεκμήρια» καί «δεδομένα». (Πῶς τὰ ξέρω ;.. "Ε! "Εχω κ' ἐγὼ τὰς «Υπηρεσίας» μου «Πληροφοριῶν», πού μέ ἐφοδιάζουν μέ ἑπλα! Καί θεβαιώνω τὸν κ. Θ. Π., πῶς ἔχω καί πολλὰ - πολλὰ συρταράκια, περισσότερα ἀπὸ τὰ ἰδικά του !.. Τὸ ἰδικόν του μάλιστα συρταράκι μου, τείνει νὰ ἐκραγεῖ, τὸν θεβαιώνω. Τὰ ράματα εἶναι πάρα πολλά. Γιά πολλῶν χερμιῶν γούνες. Ἐπὸ τὴν Καστοριά.)

Μυκτηρίζει, λοιπόν, ὁ κ. Θ. Π. τὸν ἀριθμὸν 116 νέων λογίων, οἱ ὅποιοι ἐκλήθησαν ἀπὸ μίαν μισοαριστερῶν καί «μισογραμματιζίδικη» ἀπογευματινὴ ἐφημερίδα ν' ἀπαντήσουν στὴν «Ἐρευνά» τῆς κατὰ τῶν «12». Σὰ νὰ λέμε: «Ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ 116 σπουδαῖοι νέοι λόγιοι, πού ἐμεῖς δὲν τοὺς ξέρομε ;»

Ἡ ἀπάντησις, κατ' ἀρχήν, θὰ μποροῦσε νὰ ἀντληθεῖ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν 1.116 μεγάλων «καθιερωμένων» μᾶς λογίων, καί ὄχι νέων, τοῦ γλωσσίου καθεστῶτος τῶν ὁποίων, μέ αὐτὰ καί μ' αὐτά, ὑπεραμύνεται ὁ κ. Θ. Π., καί οἱ ὅποιοι μᾶς σκοτίζουν διαρκῶς, ἀπ' ὅλες τῆς φιλολογικῆς στήλης τοῦ Τόπου. Ἡ ἀπάντησις εἶναι δηλαδὴ: «Πάσσολοι πασσάλους ἐκκρούονται». "Αν οἱ καθιερωμένοι μᾶς «σπουδαῖοι» εἶναι τόσοι — ἐνῶ ἐγὼ καί ὁ κ. Θ. Π. ξεύρομε ὅτι μετριοῦνται στὰ δάκτυλα τῆς μᾶς χειρὸς οἱ σχετικὰ ἀξιόλογοι (καί μαζί μας τὸ ξεύρει θεβαιὰ κι ὁ κόσμος ὅλος) —, πάρε τότε καί ἄλους τόσους νέους, γιά νὰ μιλάμε καί μέ ἴσο ὄγκο καί κοινότη! (Καί τὰ ἔμαθε, σὰς θεβαιώνω, πολὺ καλὰ αὐτά, ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν του προπαίδεα ὁ κ. Θ. Π.)

Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου ἀναγνώριζει κάτι πολὺ περισσότερο ἀπ'

αὐτὸ πού θ' ἀνεγνώριζα ἐγὼ ὑπὲρ τῶν νέων. Γράφει— ψευδόμενος— ὅτι «κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, τὴν λεγομένην τοῦ Μεταπολέμου, τριάντα τουλάχιστον νέοι λογοτέχναι κατέκτησαν ἐπιζήλον θέσιν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα»!

«Ἐπιζήλον» θέσιν; Οὔτε ἓνας! Κάποια θέσιν, ἀπλῶς—βαλλομένην ὁμῶς λυσαλαία—τέσσερις - πέντε, τὸ πολὺ! Πράγματι ἀξιοί. Πίσω τους, μέ καμίαν «θέσιν» καί «ἀναγνώρισιν», ἄλλοι τέσσερις - πέντε, τὸ πολὺ. Πράγματι ἀξιοί καί αὐτοί. Ἐπὸ τοὺς δέκα τοῦτους, ἀν κνεῖς ἔχει ἓνα εἰσοδυτικὸν βλέμα, θὰ ξεύρει ὅτι τέσσερις - πέντε ἐν συνόλῳ, τὸ πολὺ, θὰ ἀποτελοῦν μετὰ ἀπὸ 20 χρόνια τοὺς μόνους ἀξιίους τῆς γενεᾶς αὐτῆς (ἕλλωστε, τέσσερις - πέντε μόνον ἀποτελοῦν τοὺς ἀξιίους τῆς περασμένης γενεᾶς, καί γενικῶς τῶν λογοτεχνικῶν «γενεῶν»).

Τὰ ξεύρει αὐτὰ ὁ κ. Θ. Π. (ἄλλο πού δὲν ξεύρει ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ τέσσερις - πέντε, γιὰτι ποτέ του δὲν διαβάξει τίποτε ἀπὸ λογοτεχνία).

Ἔστω, ἡ κατοστιαρὰ τοῦ «κοινοτοῦ»: διὰ λόγους τακτικῆς. (Καί καταλαβαίνει, πάλι, τὴν διάλεκτον αὐτῆν, ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν του μόρφωσιν ὁ κ. Θ. Π.)

Ἄλλὰ τὸ ψεῦδος τῶν «τριάντα» δὲν τὸ λέγει ὁ κ. Θ. Παπακωνσταντίνου ἀπὸ ἀγνοίαν. Τὸ λέγει ἀπὸ πονηρίαν καί ἀπὸ πρόνοίαν. Διὰ νὰ ἔχει αὔριον εἰσπραχμένην στὴν τσέπη του τὴν μείωσιν τῶν τεσσάρων - πέντε πράγματι ἀξίων νέων, ὅταν περίπου τριάντα θὰ φέρονται ὡς «νεοκαθιερωμένοι». Ὅτι δηλαδὴ: Καί οἱ τέσσερις - πέντε ἀξιοί, ὅμοιοι μέ ἄλλους 2ῶ εἶναι. Ὅτι δηλαδὴ — νὰ καί ἡ ἀπὸ τώρα εἰσπραχίς — : Καί αὐτοὶ οἱ τέσσερις - πέντε πράγματι ἀξιοί ἐκ τῶν νέων, πού

τούς ξεύρουν ἔλοι ποιοὶ εἶναι, δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσον ἀξιοί, ἀφοῦ εἶναι ὅμοιοι μὲ ἄλλους 25 μετρίους!

«Ἐσωτερικὴ ὑφαίρεισις» λέγεται αὐτὸ στήν Ἀριθμητικὴν.

Ὡστε, ἄς ἀψῆγει κατὰ μέρος ὁ κ. Θ. Π. τοὺς περὶ 116 μυκτηρισμούς.

Καὶ ἄς ἔλθομε τώρα στήν ἀνάλυσιν τοῦ βασικοῦ αὐτεῦ ποσοῦ:

Βρίσκει, μὲ ἀξιέπαινη ἀριθμητικὴ ἐπιδεξιότητα ὁ κ. Θ. Π., ὅτι ἀπὸ τοὺς 116 νέους ἀπήντησαν μόνον 12 - καὶ ἐγὼ, «ὁ μυστηριώδης κύριος Χ»! Δὲν φροδῆθηκε ὅμως τὸν γρουσοῦζικον ἀριθμὸν 13; Καὶ μάλιστα... τὸν δέκατο τρίτο; Διότι - σὲ ποιόν πουλάει τίς κάλπικες αὐτὲς ἀλχημείες τοῦ ὁ κ. Θ. Π.; Τί θέλει νὰ παραγάγει δηλαδὴ, ὡς ἔμμεσον καὶ πονηρὸν συμπέρασμα μέσα στίς συνειδήσεις τῶν ἀναγνώστων σας, μὲ τὸ ὅτι 13 μόνον ἀπὸ 116 ἀπήντησαν; Νὰ τοῦ πῶ ἐγὼ τί θέλει νὰ βγάλει - τί βγαίνει δηλαδὴ, ποῦ τὸ ξεύρουν ἔλοι, πολὺ καλὰ, καὶ ὁ ἴδιος ἀριστα: Ὅτι ἀπὸ τὸν κοινορτὸν τῶν 116, μόνον 13 βρῆκαν τὸ κουράγιο νὰ τὰ θάλλουν μὲ τοὺς ἀστείους «καθιερωμένους» μας λογίους! Καὶ ὅτι 103, «νέοι» δῆθεν, δὲν εὗρῆκαν οὔτε τὸ ἀστεῖο αὐτὸ κουράγιο.

Κέρδος λοιπὸν 103 πτώματα «νέων», γιὰ τὸν κ. Θ. Π. καὶ τίς καταστάσεις του.

Εἶναι ἀλήθεια εὐχαριστημένος; Καὶ ἀλήθεια ἥσυχος οἱ «κερδισμένοι»; Γιατί, τὸ παράξενο εἶναι πῶς κ' ἡμεῖς οἱ δεκατρεῖς εἴμαστε ἐπίσης εὐχαριστημένοι, καὶ αἰσθανόμεθα ἐπίσης κερδισμένοι. Μᾶς ἀρέσει, στὸν καιρὸ μας, νὰ χωρίζουν ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν τὸ ἀστεῖο κουράγιο, ἀπὸ ἐκείνους ποῦ δὲν ἔχουν οὔτε τὸ ἀστεῖο κουράγιο. Καὶ τοῦτο—πληροφορῶ ἐγὼ τὸν κ. Θ. Π.—γιατί αὐτὰ εἶναι ἀκόμα μικρὰς «ἀσκησοῦλες»,

καὶ ἡμεῖς, ἂν ποτὲ μπορέσουμε καὶ ἀξιωθοῦμε—τὸ ξέρει δὲ πολὺ καλὰ, ἐφ' ᾧ καὶ μαίνεται—, θὰ πᾶμε γι' ἄλλα, πολὺ λιγότερο ἀστεῖα ἀπὸ τοὺς «12» καὶ τοὺς «καθιερωμένους» λογίους γενικότερα, πολὺ λιγότερο ἀστεῖα ἀπὸ τοὺς αὐτοπρόσφερτους ἀπολογητὰς των, διὰ τὰ ὀποῖα, διόλου ἀστεῖα, θὰ χρειάζεται καθόλου ἀστεῖο κουράγιο.

Ἄν μπορέσουμε—καὶ ἂν, βέβαια, ἀξιωθοῦμε.—Ἄν ἀξιωθοῦμε, γιατί κανεὶς ποτὲ δὲν ξέρει: τὸν θέλει ἡ Ἐποχὴ ἢ δὲν τὸν θέλει; Εἶναι ὄριμος ὁ τόπος, ἢ εἶναι ἄγουρος; (Καὶ ἡμεῖς θεβαιώνουμε τὸν κ. Θ. Π., πῶς δὲν θ' ἀφήσουμε τὴν ψυχὴ μας ν' αὐτοκτονήσει, σὰν σκορπιὸς, ἂν δοῦμε, ἔπως αὐτός, πῶς ἡ Ἱστορία δὲν ἐχρειάστηκε τὴν βοήθειά μας.) Ἄν μπορέσουμε: γιατί δὲν ἀμφιβάλλουμε καθόλου, πῶς τόσο ὁ κ. Θ. Π. καὶ τὰ καθεστῶτα του, ὅσο καὶ οἱ ἀντίπαλοί του «προϊστάμενοι» τέτιων «ἐρευνῶν» (ποῦ μᾶς ἐκάλεσαν, τάχα, νὰ ποῦμε ἐλεύθερη γνώμη) μὲ τὰ ἀντικαθεστῶτα τους, εἶναι ἐντελῶς σύμφωνοι στήν κατεξόντωσή μας.

Καὶ ἡμεῖς εἴμαστε οἱ λίγοι, αὐτοὶ δὲ εἶναι οἱ πολλοί. Καὶ ἢ δῆθεν «ἀντίθεοις» τους, εἶναι ἡ κρατοῦσα στὸν κόσμον ἔλον - ἐνῶ ἡ δικιά μας ἔνστασις καὶ ἀντίστασις εἶναι ἡ καταπιγομένη.

Μπορεῖ καὶ νὰ μὴν μπορέσουμε, λοιπόν. Μὰ νὰ τὰ μαρτυρήσουμε, μὲ Τέχνη αὐτά, ἡμεῖς οἱ λίγοι ἀξιοί—ὄχι τριάντα, πρὸς θεοῦ! Οἱ τέσσερις, οἱ πέντε—, αὐτὸ καμιά δύναμις στὸν κόσμον δὲν ἰσχύει νὰ τὸ ἐμποδίσει. Καὶ τὸ ἀσχημὸ γιὰ τοὺς πάντα «νικητὲς», εἶναι ὅτι διαρκῶς τῶν λίγων αὐτῶν «ἠττημένων» τὰ ἔργα ἀναζητοῦν γιὰ τὴν Ἀλήθεια, καὶ μὲ τίς ἀτμοσφαιρὰς τῶν μοναδι-

κῶν αὐτῶν μαρτυριῶν τρέφονται κατόπιν, γιά τήν Πορεία, μάζες ἄξανα ὄριμες γιά τερατώδη ἄλματα, σαρωτικά!

Θά πρότεινα ἕνα πονηρό σχέδιο στόν κ. Θ. Π.: Σάν γνήσια ἀντιδραστικός πού εἶναι, νά κατέβαλε τήν ἀκριβῶς ἀντίθετη προσπάθεια ἀπ' αὐτήν πού καταβάλλει - σατανικό σχέδιο, τόν θεβαιώνω: Νά γινόταν ὁ ἀπολογητής τῶν νέων· καί νά συντελοῦσε, νά κατάφερνε καί ἄλλους νά διαφωτίσει, πῶς εἶναι πιό συμφέρουσα ἢ ἀναγνώριση καί καθιέρωσή τους! Ὡστε οἱ νέοι, ἀκριβῶς σάν κι αὐτόν καθισμένοι πιά σέ μιὰ βαθιά πολυθρόνα, νά μὴ ἔχουν τί νά μαρτυρήσουν!.. (Τί νά μαρτυρήσουν τότε οἱ νέοι; Τό λάδωμά τους; Τό πῶς τὰ καθέκαστα αὐτά τοῦς ἄμειψαν παντοιοτρόπως;)

Σατανικό, θά παραδεχθεῖ.

Ἄλλους ἀριθμούς δέν βλέπω νά ἔχει στό ἄρθρο του ὁ κ. Θ. Π. Τό μάτι μου μόνο πέφτει, τυχαῖα, πρὶν πετάξω τὸ ἄρθρο του στό καλάθι, σέ μιὰ ναρκισσική του φράση: «Ὁ γράφων μπορεῖ νά εἶναι ἀντικειμενικός, γιατί εὐρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν κοχλάζοντα λέβητα τῶν λογοτεχνικῶν παθῶν.»

(Σωπάτε!.. Ἀλήθεια;)

Ἐγὼ λοιπὸν λέγω τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον: Πῶς ὁ γράφων κ. Θ. Π., μόνον ἀντικειμενικός δέν μπορεῖ νά εἶναι. Καί τοῦτο διότι εὐρίσκεται, ἀκριβῶς, ἔξω ἀπὸ τὸν κοχλάζοντα λέβητα τῶν λογοτεχνικῶν παθῶν. Πρῶτον: Διότι ὅσοι εὐρίσκονται ἔξω, ἂν ἔχουν σύνεστιν, κάθονται στ' αὐγά τους! Δεύτερον: Διότι ὁ κ. Θ. Π. εὐρίσκεται ἔξω τοῦ λέβητος τῶν λογοτεχνικῶν παθῶν ἐνῶ ἤθελε νά εὐρίσκεται ἐν τῷ λέβητος - αὐτό κρυπτοπροσπάθησε ἐναδρυνόμενος

πάντοτε ὡς «λόγιος δημοσιογράφος», ἀπὸ τήν ἀρχή τῆς ὡς ἐκτροπῆς ἐκτυλιχθείσης καριέρας του στόν Τύπο (διότι ναί, πήγαινε γιά λόγιος!) καί αὐτὸ εἶναι, ἀτυχῶς, κακὸν προηγούμενον μετὰ τήν Δογοτεχνίαν, ποιεῖ δὲ τὸν κ. Θ. Π. ἐξαιρετέον πάσης κρίσεως περὶ πραγμάτων ἐνὸς τομέως, εἰς τὸν ὅποιον ἀπλῶς: «δὲν ἔ κ α τ ἄ φ ε ρ ε νά σακρφαλώσει!»!

Βέβαιος, πῶς οἱ ἀγαπητὲς «Εἰκόνες» δὲν θά ἔρουν κἀν τὸ «ἀστεῖο κουράγιο» οὔτε λέξιν νά δημοσιεύσουν τοῦ ἀπαντητικοῦ μου ἄρθρου, διατελῶ μετὰ πλειστης τιμῆς
Ἄλκης Ράμφος

Ἄ Νίκος Καρούζος

τὰ ἐξῆς

πὸ οἱ «Εἰκόνες»

δὲν δημοσίευσαν :

Στὸ νούμερο 241 τῶν «Εἰκόνων» δημοσιεύτηκε ἄρθρο, μετὰ τὸν τίτλο «Δογοτεχνικός συνωστισμός», τοῦ κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, τοῦ «ἀνατέμνοντος» μετὰ βολταιρικὴν ἐμβροθία καί σαρκασμὸ τὰ πάντα καί τοὺς πάντας... Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρο ὑδρίζει τὴ νέα πνευματικὴ γενεὰ τοῦ Τόπου, λαβαίνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν Ἔρευνα τοῦ «Ἀνεξαρτήτου Τύπου» ἐναγτίον τῆς «Ὁμάδας τῶν 12», τῆς ὄλης πολιτείας τῆς καί τῶν ἀπόψεῶν τῆς γιά τοὺς νέους.

Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου δὲν πρέπει νά μείνει ἀναπάντητος, δταν, μετὰ τῶν ἄλλων, γράφει στό «σοβαρὸν» ἄρθρο του, πῶς: «Ἡ ἔλη Ἔρευνα ἐπῆρε τὴν μορφὴν οἰκτρὰς ἀποβολῆς, ἢ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ὀργανωτάς τῆς καί εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὕλικὸν πρὸς τὸ ἐπιτεῖον ἀπηυθύνθησαν.»

«Ἀνθρώπινον ὕλικόν»!.. Χαρεῖτε τὴν ἔκφραση τοῦ κ. Ἀνατόμου! Ὁ

άνθρωπος αυτός, που μιλά χρόνια τώρα για τις «δυτικές αξίες» — και θέλει να μάς παρουσιάζεται ως άκρωτος ιδεοκρατούμενος» —, δὲν λησμονεῖ καθόλου τὸ παλαιὸ καὶ τόσο σκοτεινὸ ματεριαλιστικὸ πειρωμένο του. Ἐναφέρομαι στὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Παπακωνσταντῖνου δὲν ἐπίστευε στὸν ἄνθρωπο σὰν αὐταξία, μὰ τὸν ἔβλεπε — ὅπως καὶ στὸ «περισπούδαστο» ἄρθρο του τῶν «Εἰκόπων» — σὰν «ὕλικό» ! Εἶναι, δηλαδή, αὐτὸ που λέει ὁ κόσμος : «Τὸν ἀράπη κι ἂν ἀσπρίσεις, τὸ σαποῦνι σου χαλάς !»

Ὁ κ. Παπακωνσταντῖνου ἀγνοεῖ τὰ κείμενα τῶν νεωτέρων λογοτεχνῶν, κ' ἔχει μονάχα μιὰ γενικὴ ιδέα γιὰ τοὺς νέους. Λέει ὁ κ. ἀρθρογράφος : «Ἡ λογοτεχνία πού μασιτίζει τὸν τόπον μας, εἶναι ἕνα φαινόμενον ὄχι μόνον θλιβερόν...» Ἄλλὰ πρέπει νὰ ξέρει, τουλάχιστον ἐκ τῆς «κοινωνιολογικῆς» πείρας του, πὼς ὄλες οἱ ἐποχὲς ἔπασχαν λίγο - πολὺ ἀπὸ «λογοτεχνίτιδα», χωρὶς τοῦτο νὰ ἐμποδίσαι τὴν ὑπαρξὴ τῶν λογοτεχνῶν - που εἶναι πλασμένοι ἀπὸ Θεοῦ, ὅπως ἴσως καὶ οἱ ἄξιοι τοῦ ὄνοματος κοινωνιολόγοι. Ἐν τούτοις, ἔχω τὴν ιδέα πὼς ὁ μισοεισμός τοῦ κ. Παπακωνσταντῖνου ὀφείλεται σ' ἕνα γεγονός τῆς νεότητάς του :

Κάποτε ἦτανε καὶ ὁ κ. Παπακωνσταντῖνου νέος. Καὶ εἶχε ἐκδώσει μιὰ «Εἰσαγωγὴ στὴ Διαλεκτικὴ». Καὶ ἡ «Εἰσαγωγὴ» αὐτὴ ὑπῆρξε μιὰ κακὴ «πρωτολειογραφία» περὶ τὸ θέμα. Τοῦτο κατεδείχθη ἀπὸ σχετικὴ κριτικὴ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας κ. Παναγιώτη Κανελλόπουλου, στὸ «Ἀρχεῖο Φιλοσοφίας καὶ Θεωρίας τῶν Ἐπιστημῶν». Στὴν κριτικὴ του αὐτὴ ὁ κ. Κανελλόπουλος δεῖχνει πόσο... νέος εἶναι ὁ τότε κ.

Παπακωνσταντῖνου μὲ τὴν «Εἰσαγωγὴ στὴ Διαλεκτικὴ». Τὸ δοκίμιό του αὐτὸ παρουσιάζεται σχεδὸν σὰν ἕνα... πνευματικὸ ἀτύχημα. Πιστεῦω μάλιστα, πὼς ἂν ἔχει, κατὰ καιροῦς, ὡς δημοσιογράφος, ἐπιτεθεῖ μὲ εἰρωνικότετῃ διάθεσιν ἐναντίον τοῦ κ. Π. Κανελλόπουλου ὁ κ. Π., στὸ δάθος τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ κριτικὴ πού τοῦ εἶχε γίνει στὸ «Ἀρχεῖο» ὀρμηθήκε. Δηλαδή : ἡ ψυχικὴ του διάθεσις δὲν ὑπερέβη τὸ συμπλεγματικὸ ἐπίπεδο.

Τέτια εἶναι, συνεπῶς, καὶ ἡ διάθεσή του ἀπέναντι τῶν νέων : Συμπλεγματικὴ. «Πὼς εἶναι δυνατόν, νὰ ὑπάρχουν ἀξιόλογοι νέοι, δταν ἐγὼ δὲν κατόρθωσα νὰ γράψω κάποτε μιὰ «Εἰσαγωγὴ στὴ Διαλεκτικὴ» τῆς προκοπῆς ;...» Ἔτσι σκέπτεται καταβάθος. Ἄπ' αὐτὸ ἐξουσιάζεται ἡ συνείδησή του.

Ταῦτα. Ὑπάρχουν ἕμως καὶ ἄλλα. Πού μποροῦμε νὰ τὰ συζητήσουμε ὅ,τι ὥρα θέλει ὁ κ. Θεοφύλακτος Παπακωνσταντῖνου - καί... θεὸς φυλάξοι τον !

Ὁ Νίκος Καραχάλιος τὰ ἐξῆς πού οἱ «Εἰκόνας» δὲν δημοσίευσαν :

Ὁ κ. Θ. Π., ἀπαντῶντας στὸ Νίκο Φωκά, γράφει κάτι σωστό : ὅτι, γιὰ νὰ κρίνει κανεὶς πνευματικὰ ἔργα, δὲν χρειάζεται τὴν ἄδεια τῶν δημιουργῶν τους.

Εἶναι σωστό. Ὁχι μόνον ἔργα πνευματικά, ἀλλὰ καὶ ὅ,τιδήποτε γιὰ νὰ κρίνει κανεὶς, δὲν χρειάζεται, ἀπὸ πούθενά, κομιάν ἄδεια. Τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι, ὅλο κι ὅλο, τὸ περιεχόμενο τῆς Ἐλευθερίας τῆς Γνώμης

Ἄλλὰ - γιὰ νὰ δοῦμε !.. Γιατί, τάχα, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ προσφύγει στὸ αἴτημα τῆς Ἐλευθερίας τῆς Γνώμης ὁ κ. Θ. Π. ;

«Καὶ ποῖός εἶσαι σύ;...» τὸν ἐρώτησε, στὴν οὐσία, τὸν κ. Θ. Π., ὁ κάθε νέος πού τοῦ ἀπάντησε. Τοῦ εἰπώθηκε δηλαδή, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὄχι πὼς πρέπει νὰ πάρει ἄδεια γιὰ νάχει γνώμη, ἀλλὰ πὼς εἶναι ἀνίκανος νὰ ἔχει γνώμη. Δὲν τοῦ διατυπώθηκε, πάλιν, μιὰ δεοντολογικὴ κρίση, μιὰ ἀπαγόρευση γνώμης—ποῦ θὰ ἦταν βεβαίως ἀνελεύθερη—, ἀλλὰ κάτι πολὺ βαρύτερο: μιὰ κρίση οὐσίας, μιὰ θλιβερὴ διαπίστωση τοῦ ἐρραπίστη καταπρόσωπον: «— Εἶσαι ἀνίκανος, κύριε, νὰ ἔχεις γνώμη γιὰ τέτια!»

* Ἐκανε ὅτι δὲν κατάλαβε, πολὺ κουτοπόνηρα, ὁ κ. Θ. Π., καὶ ἄρχισε τοὺς κλαυθμούς πρὸς τὸν «μπάρμπα» — τὸ Κοινό — κολακεύοντάς τον μὲ ψελλίσματα δαρέντος μικροῦ, περὶ τοῦ Δικαιώματος τῆς Γνώμης καὶ τὰ τοιαῦτα. (Γιατί εἶναι, ἔξερετε, καλὸς δημοκόλακας ὁ κ. Θ. Π. Γνωρίζει, ὅτι καὶ τὸ μεγαλύτερο ἄδικο τοῦ κόσμου νὰ ἔχεις, ἂν πρὸς Κοινό ἐπικαλεσθεῖς τὸ δικαίωμα τῆς γνώμης, καὶ κλαυθμηρίζων πρὸς σοῦ «ἀπαγορεύουν» τὴ γνώμη, τὸ παιδί τὸ Κοινό, μὲ τὴ φυσικὴ του ἀφελή δημοκρατικότητα, θὰ δὲ συμπαθήσει - καὶ θὰ μισήσει ἐκείνος πού δῆθεν «ἀπαγορεύουν» τὴ γνώμη σου.)

Ἐγώ, λοιπόν, θὰ δεῖξω, γιατί ὁ κ. Θ. Π., ἂν καὶ ἔχει δικαίωμα γνώμης — ὅσο καὶ τὸ τελευταῖο σχολήρι πού θ' ἀποκοτοῦσε μιὰ —, ἰκανότητα γνώμης δὲν ἔχει! Γιὰ πολλά, καὶ μάλιστα γιὰ τὰ πνευματικά! Θὰ δεῖξω, δηλαδή, γιατί ὁ κ. Θ. Π. (πού ὑποτίθεται ὅτι τόσον ἐκτιμᾶται) εἶναι τελείως ἀνάξιος οἰασθήποτε πνευματικῆς ἐκτιμήσεως· καὶ γιατί, λοιπόν, «δικαιούται» μὲν, ἀλλὰ στερεῖται τῶν ἐιδικῶν ἐκείνων ἀδένων ἀκριβῶς μὲ τοὺς ὁποίους ὁ ὕ ν α τ α ἰ νὰ ἔχει γνώμην κανεῖς.

§ 1.

Ἄ κ. Θ. Π. εἶναι ὁ πιὸ πατενταρισμένος, καὶ ἐμπαθῆς μέχρις ὑστερικῶν ἐκρήξεων κλάματος, κομμουνιστοφάγος τοῦ Τόπου.

Ἄ κ. Θ. Π. ὑπῆρξε, μέχρις ὑστερικῶν ἐκρήξεων κλάματος ἐπίσης, ἐμπαθῆς κομμουνιστής.

Ζυγιάστε τὸν ἄνθρωπο - καὶ συμπεράνατε ἀπὸ τὴν ἐμπάθειάν του αὐτῆν. (Καὶ ἐπειδὴ τὴν στιγμὴν αὐτὴν κλαίει

ἐπίσης, ἀπὸ τὴν ὑστερικὴν του λίσσαν μὲ αὐτὰ πού διαβάξει, συμπεράνατε καὶ ἀπὸ αὐτό.)

§ 2.

Πολλοὶ ὑπῆρξαν πιστοὶ μιᾶς πικρᾶτάξεως καὶ μετέστησαν κάποτε εἰς τὴν ἀντίθετον. Ὁ Παῦλος λ.χ. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἔσχατος ἀλήτης χαριέης, πού προδίδει αὐτοπόροφρα τὴ χθεσινὴ παράταξί του, μὲ τὸν πιὸ ἄηλιο τρόπο, στὴν ἀντίπαλή της.

Τί εἶναι, λοιπόν, ἐκεῖνο πού διακρίνει τὴν ποιότητα τοῦ ἐνὸς ἀποστάτη ἀπὸ τὴν ἀχρειότητα τοῦ ἄλλου;

Ἐγὼ νομίζω πὼς κατακτῶ, ὁ ἴδιος, μιὰ κεφαλαῖωδη ἠθικὴ ἀρετὴ, ἂν πῶ ὅτι ἐκεῖνο πού κυρίως διακρίνει τὸ «κάθαρμα» ἀπὸ τὸν «μετανοήσαντα», εἶναι τὸ πὼς ὁ δεύτερος, μὲ μιὰ σεμνότητα κοπέλας ἀγνῆς ἀλήθειας, πού ὡστόσο ἀτίγησε στὰ νιάτα της, ἀπαγορεύει στὸν ἑαυτὸ του ἐμπάθεια καὶ φανατισμὸ κατὰ τοῦ πρώτου ἔρωτά του. Ἀντίθετα, τὸ «κάθαρμα» εἶναι μιὰ πόρνη ψυχὴ, πού ἀδίστακτα βατεύεται ψελλίζοντας βρισιεὶς κατὰ τοῦ πρώτου ἔρωτά της μὲ ὅποιον ἐχθρὸ ἐκείνου.

Τοῦτο ἀκριβῶς λέγεται ἠθικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀλογολαγνεία.

§ 3.

Ἄ κ. Θ. Π., ὅπως κατηγορεῖται σήμερα ἀπὸ τοὺς ἀκραιφνῶς δεξιούς ὡς «κουκουὲς στὸ μυαλό», ὅμοια κατηγορεῖτο καὶ χθές, ἀπὸ τὰ «συντρόφια» του, ὡς «ρευστὴ συνείδηση».

* Ἄνθρωποι τόσοι — πού, ἀσέτως μικρῶν ἢ μεγάλων πνευματικῶν ἰκανότητων (μὲ πείρα ὅμως πραγμάτων καὶ προσώπων καὶ ζωῆς), βρῖσκουν, ἢ ἀπ' τὴ μιὰ ἢ ἀπ' τὴν ἄλλη παράταξιν, πὼς κάποιοι εἶναι «ρευστὴ συνείδηση», «ἔτοιμος πάντα νὰ προδώσει», «μὲ τὴν ἀποστασία ἔτοιμη πάντα μέσα στὸ κύτταρο τῆς ψυχῆς του», «μὲ τὴ νοοτροπία πάντα τοῦ ἐξομῶτη μὲς στὴν παράταξιν πού αὐτοπόροφρα ὑπηρετεῖ» — λέτε, ἄνθρωποι τόσοι (πού κάτι ξέρον ἐπιτέλους), σύμφωνα ὅλοι (πού τὸν γνώρισαν ὑπὸ πολὺ κοντὰ ἐπιτέλους), λέτε ὅλοι νὰ πλανῶνται;.. Νὰ μὴν ἔχει καμιάν ἀλήθεια ἡ κρίσις τους;

Νά είναι μόνον ἄδικη καὶ μόνον κακόπιστη;

Μπορεῖ κι αὐτό. Ἄλλὰ ἐγὼ θὰ πῶ, με τὴν πεποίθησή μου: Δέν τὸ πιστεύω!.. Πιστεύω, ἀντίθετα, πὼς ὅλοι αὐτοί, πὸν τόσο σύμφωνοι βρῆσκονται, ἀπ' ὅλες τίς παρατάξεις, γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ κ. Θ. Π., λέγουν μιὰ πρώτη ἀλήθεια γι' αὐτόν: Εἶναι ὄντως ρευστὴ συνείδηση! Καὶ δὲν ἦταν πάντα παρὰ αὐτό!.. Σχεφθεῖτε, ἄλλωστε, πόσο τὸ ἐπιβεβαιώνει ἡ τρομερὴ μανία του — συμπλεγματικὴ μανία — γιὰ τὴν «σκληρὴ συνέπεια» στὶς ἐκάστοτε «ἀρχές» του. Ἡ τὸ ὅτι εἶναι τόσο «ἀμελιτικός διώκτης», νέων πάντα - ἰδιαίτερος δὲ ἐκείνων πού τυχόν ἀνήκουν, με ἀληθινὴ συνέπεια, στή μιὰ ἢ στήν ἄλλη ἀπ' τίς παρατάξεις, ὅπου αὐτὸς (με σπασμοδικὴ ἐκάστοτε συνέπεια ἐνόχου συνειδήσεως) αὐτοπροσφερόθη.

Εἶναι χάος καὶ ἄβυσσος πολλὲς φορές ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Λόγου καὶ μέσα στὴν ἄβυσσο αὐτὴ σαλεύουν τέρατα διαρκῶς, πὸν μοροῦν, τὰ ἴδια, καὶ φτερά ν' ἀποκτῆσουν, καὶ τέρατα Καλοῦ νὰ γίνουν... Μά, ἂν δὲν ἀποκτῆσουν φτερά, τέρατα Κακοῦ, βρομερά καὶ ἀσποφάγια παραμένουν... Εἶναι δὲ τρόπο μικρὴ πάντα ἡ ἀπόσταση—ἀλλὰ καὶ τόσο δύσκολὴ ἡ ἀπόσταση—ἀπὸ τίς φολλίδες στὰ φτερά.

Τὸ λέγω τοῦτο με θλίψη γιὰ τὸν κ. Θ. Παπακωνσταντίνου.

§ 4.

Ὁ κ. Θ. Π. παριστάνει τὸν γραμματισμένο. Ἐναβρύνεται ὅτι ξεύρει νὰ σκέπτεται, ὅτι «ἐδιάβασε» στὴ ζωὴ του, ὅτι ἐπειθάρχησε τὴ νόσησίν του, με γνώση καὶ παιδεία, στὴ Λογικὴ καὶ τὴ Διαλεκτικὴ, στὴ Φιλοσοφία καὶ στὴ Κοινωνιολογία. Καὶ ὄχι μόνον ἐναβρύνεται καὶ παριστάνει ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἀτυχῶς καὶ πολλοὶ πλανῶνται περὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Ἐγὼ, ὡστόσο, λέγω, ὅτι ὁ κ. Θ. Π. δὲν εἶναι γνησίως «μελετημένος», δὲν ἔχει ἀλήθεια βασανισμένη σκέψη. Ἐξήση, ὅμως, κοντὰ σὲ ἀνθρώπους πού καὶ σκέψη καὶ παιδεία εἶχαν ἀληθινή. Καὶ «ξεσήκωσε» τὸν τρὸπο, τὸ παρουσιαστικὸ τοῦ μορφωμένου, τοῦ περιθαρμικὰ σκεπτομένου. Ὁ λόγος του

προσεταιρίσθηκε, σὰν διψασμένο σφουγγάρι, ὠρισμένα «κλισέ» τοῦ ἀληθινὰ πεπαιδευμένου. Ὑπῆρξε γυναίκα στείρα - στὴ σκέψη, στὴν ἐμπνευση. Καὶ σὰν γυναίκα στείρα, ἔκλεψε τὰ ροῦχα τῶν παιδιῶν ἀπὸ διάφορες μητέρες. Τὰ γραφιά του εἶναι ντυμένα σὰν «παιδιά» - εἶναι ὅμως ξόανα ἀπὸ μέσα, ἀπλῶς ὑποδύονται ζωντανὰ παιδιά. (Δὲν μοῦ ἐπιτρέπει τώρα ὁ χῶρος, ἀλλὰ θὰ μοροῦσα νὰ βγάλω ἐναῖνα τὰ κλεμμένα ρουχαλίκια ἀπ' αὐτὰ τὰ ξόανα, καὶ νὰ δείξω πὼς αὐτὸ τὸ ρουχαλάκι τὸ κλαίει ἢ τάδε μητέρα, καὶ τὸ ἄλλο ἡ δείνα, καὶ τὸ ἄλλο μιὰ τρίτη, μιὰ τέταρτη... Ξέρετε δὲ πόσο πολλὰ εἶν' αὐτὰ, καὶ πόσο γνωστὰ ρουχαλίκια παιδιῶν γνωστότατων μητέρων; Τὸν προκαλῶ, ἂν τολμᾷει, νὰ τὸ ἀμφισβητήσει - καὶ θὰ δείξω σὲ ὅλους πόσο δάνειος καὶ πόσο τενεκεδένιος εἶναι ὁ δῆθεν «μορφωμένος» λόγος του.)

Εἶναι ἡ τυπικὴ περίπτωση τῆς στειρίας μες στὸ Πνεῦμα. Ὑπῆρξε ἐπιμελὴς μαθητὴς τοῦ Θεοφίλου Βορέα, καὶ ἔμαθε περίπου ὠστὰ τοὺς ὄρους τῆς Λογικῆς - ἀλλὰ μόνον τοὺς ὄρους, τὰ ρουχαλίκια!.. Ὑπῆρξε κοντὰ σ' ἕναν σοφὸ γενικό γραμματέα ἐγκυκλοπαιδείας - ὁ ὁποῖος καὶ πολὺ τὸν ἐστήριξε Πῆρε κι ἀπὸ κεῖ ρουχαλίκια... Ἐπῆρε ρουχαλίκια ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ Θεωρίαν, ἐπῆρε κι ἀπὸ τὴ δεξιὰ καὶ ἀπὸ τὸν Βορέα, καὶ ἀπὸ τὸν Γληνὸ, καὶ ἀπὸ τὸν Ἀποστολίδη. Ἐδιάβασε καὶ μοροσοῦρες: ἐθαύμασε καὶ τὸν Ἀένιν, ἐθαύμασε καὶ τὸν Τρότσκυ. Ἐξήλεψε καὶ τὸν Ἰωσήφ Τζουγκασβίλι — αὐτὸς ἐφάνταξε σὸ νοῦ του τόσο, ὥστε τρομερὰ νὰ τὸν μισήσει! («Ἄχ, ἂν τοῦ ἔδιναν «πόστο» οἱ ἐδῶ ὑποτακτικοί του!» — καὶ με ὅλα αὐτὰ τὰ ρουχαλίκια ντύνει ἀκόμα σήμερα τὰ ξύλινα παιδιά του.)

Τὸ λέγω κι αὐτὸ με θλίψη γιὰ τὸν Θ. Π... Μ' ὄλο πού δὲν τὸν ἀγαπῶ, καταλαβαίνω., καταλαβαίνω... τὸν πόνο τῆς στειρίας γυναίκας! Καὶ τὸν λυπᾶμαι, ἀληθινὰ τὸν λυπᾶμαι

(Τί ὠφελεῖ τὰ τοῦ εἰπῶ κ' ἐγὼ, ὃ, τι τοῦ εἶπαν λυπημένοι κατὰ καιροὺς ὅλοι ὄσους ἐπρόδωσε; «—Κρίμα, μορὲ Πέτρο!..», τὰ «συντρόφια», με τὸ παρανομικὸ του... «—Κρίμα σὲ σένα!..»

Ἡ, σὰν τοὺς σημερινοὺς δεξιούς, τῆς καταστάσεως τῶν ὁποίων αὐτοπρόσ-

φερτα ὑπεραμίνεται, σὰν ἀποστάτης κουκουὲς ὄμως, ὄχι σὰν φυσικὸς πατριώτης: «—Κρίμα κύριε Θεοφύλακτε! Χαρά στή χολή σου!»)

(Κλαίει πάλι;.. Ἔ, μὰ τί θὰ γίνει μ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο;)

§ 5.

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ ἦταν καλὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Ἄ λ η θ ι ν ἄ θ ἄ μποροῦσε—μὰ δὲν ε ἶ ν α ι... Θὰ μποροῦσε· καὶ δὲν εἶναι. Εἶναι, ἄρα, ἔνοχος. Καὶ τὸ ξέρει ὅτι θὰ μποροῦσε· καὶ τὸ ξέρει ὅτι εἶναι ἔνοχος.

Εἶναι ὁ «ἀμαρτήσας» κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ «πεπιωκός» ἄγγελος, ποὺ φθόνησε τόσο τὸν Πλάστη γιὰ τὴν γονιμότητά του, ὥστε, ἄγονος αὐτός, μὲ τὸ πάθος τῆς μήτρας—ποῦ ὥστόσο δὲν παράγει—, διάλεξε λοιπὸν νὰ παράγει καὶ τὸ Κακὸ ἀκόμη, νὰ γ ρ ν ν ἄ κ ἄ τ ι, ἔστω καὶ σκιά μέσα στή σκιά, ἔστω καὶ τὴν ἄρνηση, τὴν παρεμπόδιση τοῦ Καλοῦ!.. Δημονώνας μὲς στὸ τραγικὸ του πάθος, ὁ ἄμοιρος, ὅτι στὸ Καλὸ συντελεῖ ζ α ἰ π ἄ λ ι, στήνοντας διαρκῶς τὴν προσωπική του ἐνοχὴ ἐμπόδιο στὸ δρόμο του.

Ἄμοιρος ἄγγελος...

§ 6.

Δὲ βαριέστε... Ἄς τοῦ χαρίσουμε τὰ βαριά—ὅπως θὰ τὰ χαρίσει καὶ τοῦ δίσμοιρου ἀγγέλου ὁ Μακρόθυμος... Κι ἄς ποῦμε ὅτι τὸν κατηγορήσαμε γιὰ ἐλαφριά—πὼς συλλογιστήκαμε μικρά του ἀμαρτήματα. Ἔτσι, νὰ μείνει αὐτὴ ἡ ἀπαλή ἐντύπωση... Ἄς ποῦμε, λ. χ., μόνο, πὼς ὁ κ. Θ. Π. εἶναι κοινωνιολογικὰ ἀγράμματος, ἀφοῦ ἔγραψε, στὸ ἄρθρο ποὺ μᾶς ἔδωσε αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ, πὼς, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, «γενεσιουργὰ αἵτια»—ἀδίστακτα: «γ ε ν ε σ ι ο υ ρ γ ἄ»!—τῆς πολλῆς «λογοτεχνικῆς» παραγωγῆς μας εἶναι: «Πρῶτον, ἡ κακὴ ὀργάνωσις τῆς Παιδείας» καὶ δεύτερον, ἡ τάσις πρὸς τὸν ἐλασσονα μόχθον!»

«Κοινωνιολόγος» αὐτός! «Φιλοσοφημένος» αὐτός! «Μὲ σοβαρὴ σκέψη» αὐτός! «Γ ε ν ε σ ι ο υ ρ γ ἄ»—καὶ δὲν τρέμει!

Ποῦ θὰ πεῖ—γιατὶ τοῦ χροιάζεται λίγο μαθηματικά—ὅτι ἡ κακὴ ὀργάνωσις τῆς Παιδείας ἐνὸς Τόπου, καὶ ἡ τάσις τῶν νέων ἐνὸς Τόπου πρὸς τὸν «ἐλασσονα μόχθον», γ ε ν ο ὦ ν (!), π α ρ ἄ γ ο υ ν ἔ ρ γ ο ν ! Τὸ ἐξῆς δέ... «ἔργον»... γ ε ν ο ὦ ν : Πολλὰ λογοτεχνικά ἔργα!!!

Ἄντε πήγαινε ἀπὸ κεῖ, κ. Θ. Π., ποῦ θὰ σὲ πάρουμε καὶ στὰ σοβαρὰ τώρα!

ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΑ

Ἦτοι ἀπάνθισμα χαρακτηριστικῶν κρίσεων περὶ τοῦ ἀνεκδιηγήτου Θ Π ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Πολιτικὴ»—Μαῖου καὶ Ἰουλίου—Ἰουλίου '60—, γιὰ ν' ἀπολαύσετε πὼς τὸν λούζουν καὶ ἄλλοι τὸν κύριον Π ὦ ο ν καθὼς τὸν λένε. (Τὰ ἄρθρα αὐτὰ γράφονται ἀπὸ τὴ διεύθυνση τῆς συντάξεως τῆς «Πολιτικῆς», καὶ ὅπως ἐδηλώθη: καλύπτονται ἀπολύτως ἀπ' τὸν διευθυντὴ τῆς κ. Ἠλίαν Τσιριμῶκον).

Η ΝΕΚΡΟΨΙΑ

ΤΟΥ

«ΑΝΑΤΟΜΟΥ»

«Ὁ συντάκτης»—ὁ κ. Θ. Π. δηλαδὴ—καὶ μόρφωσις καὶ τάλαντον ἔχει. Καὶ θλίβεται κανεὶς ὅτι τὸ ἔσπατάλησε διὰ νὰ γράψει μιὰ τέτια βρομιά.»

«Πρέπει νὰ προβῶμεν, ἀφοῦ μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα, εἰς τὴν νεκροψίαν του:

»Ὁ κ. Θ. Π. ὑπῆρξε κομμουνιστής. Δικαίωμά του. Ἔπειτα ἔπαυσε νὰ εἶναι. Δικαίωμά του ἐπίσης*. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ ἦταν κομμουνισταὶ καὶ ἔγιναν ἔπειτα σοσιαλισταὶ ἢ δημοκράται. Ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ ἄλλοι, ποῦ, ἀφοῦ ἔπαυσαν νὰ εἶναι κομμουνισταὶ, ἔγιναν τελείως ἀρνητικὰ στοιχεῖα. Ἄφοδ ἔπερασαν ὀλίγα στεγνὰ ἔτη ὡς «ἀντιπολιτευόμενοι τοῦ Κ. Κ.», τροτσκισταὶ, ἀρ-

* Ὅχι καὶ τόσο «δικαιώματα» δλ' αὐτά.

χειρί, «λενινιστάι», «γνήσιοι έπαναστάται», καλλιεργούντες ένα ακατάληπτον πολιτικόν σουρρεαλισμόν — συνήθως άγνωστον εις κύκλον πέραν των 17 ατόμων —, μεταβάλλονται εις άχρήστους ή έπικινδύνους ανθρώπους — διότι, εις τό βάθος, μένουσ προσηλωμένοι εις τό παρελθόν — και, άφοϋ δέν είναι πλέον κομμουνιστάι, γίνονται «άντικομμουνιστάι», και, αναλόγως τής ποιότητός των, χαφιέδες, φασίστες - ή πάντως μονοϊδεατισμένοι με μόνην σκέψιν πώς θα χτυπήσουν τόν κομμουνισμόν, διχως όμως να ήμπορεί να εισχωρήσει εις τήν ψυχήν ή εις τήν σκέψιν των μία θετική ή γενναία ιδέα. "Οχι μόνον δημοκράται οϋτε σοσιαλιστάι δύνανται να γίνουσιν, αλλά μισοϋσιν κυρίως τούς δημοκράτας και τούς σοσιαλιστάς. Γιατί αυτοί είναι μόνον «άντι». Είναι οι άνθρωποι που δέν χρωστούν σε άνθρωπο Καλό. Στεγνοί, στυγνοί, πολιτικά νεκροί, πνευματικά περιχαρακαμένοι στα τείχη που οι ίδιοι έχουν ύψώσει γύρω τους, ψυχικοί σκαντζόχοιροι με χίλια άγκάθια, δέν «δισφωνοϋσιν» έξτω, με άλλους τούς άλλους, θέλουσιν να ξεσχίσουσιν πάντα άλλον, να τόν ταπεινώσουν, να τόν άποδείξουσιν μικρόν όπως αυτοί, ύστερόβουλον, γελοϊόν ή πρόστυχον. Διότι τήν πνοήν, τήν γενναϊότητα ή απλώς τήν εύγενή φιλοδοξία ή τήν απλή όρμη προς δράσιν οϋδούποτε ανθρώπου τήν έκλαμβάνουσιν ως προσωπικήν προσβολήν. "Οσάκις ήττολήθησαν με πρόσωπα έγγραφαν μόνον λιβέλλους. Δέν έκτύπησαν τάς ιδέας, τάς ενεργείας των, τά σφάλματά των: αλλά τά πρόσωπα καθεαυτά. Διότι δέν τούς ένδιαφέρουν αι ιδέαι. "Ιερόν των καθηκόν θεωροϋσιν: να πλήξουσιν τά πρόσωπα. Να μη μείνει τίποτε όρθιον εις τόν τόπον αυτόν, άφοϋ οι ίδιοι δέν κάτόρθωσαν να είναι τίποτα. "Ετσι Ικανοποιούν τόν ψυχικό μηδενισμό τους.

»Τούτο δέν σημαίνει ότι δέν ζοϋν καλά. "Ο ενεργός «άντικομμουνισμός» είναι μία βιομηχανία λιαν άποδοτική: άρθρα, βιβλία, ραδιόφωνα, μισθοί και άλλα πολλά. Βρέχουσιν αι άμμοιβαι εις τοιούτους πατριώτας!»

«Πώς όμως να ύπάρξει διάλογος με άνθρωπον που δέν ηύδόκησε να

ένοχλήσει τόν έαυτό του με κανένα άγώνα ύπερ του λαοϋ; [ ]»

«Η έλαφρότης με τήν όποιαν (γράφει) είναι ίση με τήν χυδαιότητά του.»

«Συγχωρεί κανείς ένα οϊονδήποτε χωροφύλακα ή άγράφματον άνθρωπον να άγνοει μερικά ή πολλά ή πάραπολλά πράγματα. Άλλ' ό κύριος Π. δέν τά άγνοει. Τότε διατί, άν όχι έν γνώσει και έκ προθέσεως, τά άποκρύπτει;»

«"Ο «δημοκράτης» κ. Π., ό κήσωρ των σοσιαλιστών, έγκρίνει τήν σημερινήν κατάστασιν έν «Έλλάδι!» «Και προσάπτει [ ] τήν κατηγορίαν τής «συνοδοπορίας» εις όλα τά δημοκρατικά κόμματα, αρχίζοντας από τόν κ. Γ. Παπανδρέου, περνώντας στον κ. Θ. Βενιζέλον και φθάνοντας μέχρι τής Δ. Ε., διότι όλα αντίτίθενται εις τό αστυνομικόν κράτος και όλα αντίτιθενται εις τά έκτακτα μέτρα - τά όποια ό κ. Π. δνομάζει «άμυσαν τής Δημοκρατίας»! "Αποδίδει τήν συνοδοπορίαν άκόμη και εις τήν έφημερίδα τής όποιας είναι άρθρογράφος, τήν «Έλευθερία», ή όποια, προς τιμήν τής, έχει επανειλημμένως καταδικάσει τά έκτακτα μέτρα. "Η πρόθεσις είναι σαφής: ό κ. Π. θέλει να ύπηρετήσει τήν κατάστασιν που ύπάρχει, και διά τούτο κτυπά κάθε άνθρωπον ή κόμμα που θέλει ή συντείνει εις Άλλαγήν. "Η πρόσθετος άθλιότης τής προσπαθείας του έγκειται εις τήν αυθαίρετη τοποθέτησιν εις τήν «σοσιαλιστικήν σκοπιάν». Είναι ή ύπηρεσία που προσφέρει. Διότι όσα λέγουσιν οι ύπουργοί, τό ραδιόφωνον, αι έφημερίδες τής Δεξιάς (ταυτόσημα με όσα επαναλαμβάνει εύπειθέστατα τό περιοδικόν) (στο όποιο γράφει ό κ. Θ. Π.) «δέν άρκοϋν δι' άλλους. Με τό άρθρον αυτό, και τό περιοδικόν αυτό, επιδιώκεται, με επιμονήν, διά παντός τρόπον, να δημιουργηθεί ή σύγχυσις εις τήν ψυχήν των νέων [ ], να τούς άπομακρύνει από τόν δημοκρατικόν άγώνα, πείθοντάς τους ότι ό γνήσιος σοσιαλισμός άπαιτεί όχι μόνον να μισεί τήν "Ακραν Άριστεραν, αλλά και να... άποστρέφεται τό Κέντρον! Να ζεις εις μίαν «Λέσχην», άπασχολού-

μενος μὲ λέξεις καὶ προσπαθῶν νὰ προκαλέσεις ἄλλην μίαν, ἔστω γελοίως ἀσήμαντην, διάσπασιν εἰς τὸν χώρον τῆς Δημοκρατίας !..
Οἰκτρὸν ἔργον !»

Η ΥΠΟΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΚΟΦΑΝΤΟΥ

«Ὅπως ὁ κοριός, ἅμα τὸν πατήσεις, βγάζει ὄλη του τὴ βρόμα, ἔτσι καὶ ὁ «ἐπιστήμων Ἀνατόμος» κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, μόλις ὑπέστη τὸ ἐξοντωτικὸν κτύπημα [ ], ἔχυσε ὄλο τὸ δηλητηριῶδες πύον ποῦ ἔχει ἀντὶ ἐγκεφάλου καὶ ψυχῆς.»

«Μεταξὺ τῶν Ὑπηρεσιῶν Προπαγάνδας τῆς Δεξιᾶς (ἐθνικῶν βεβαίως) τὰς ὁποίας ὁ κύριος Πύος γνωρίζει πολὺ καλά, ὑπάρχει καὶ ἡ Ὑπηρεσία τῆς λεγομένης «Μαύρης Προπαγάνδας», μὲ ἀποστολὴν τὴν κατασκευοφάντησιν ὄλων τῶν προσώπων - ἡγετῶν ὀρισμένων δυνάμεων ἢ φορέων ὀρισμένων ἰδεῶν. Τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐξυπηρετεῖ μὲ τοὺς λιβέλλους του ὁ κύριος Πύος. Καὶ ὑπέπεσε — ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντός του — εἰς

ὑποτροπήν. Πῶς ὅμως ἐκατάφερε νὰ ἀνοίξει καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν τὸ παιχνίδι του τόσον - ἴσως περισσότερον ἀπὸ τὴν ἄλλην; Ἡ Βλακεία δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν του. Κάτι ἄλλο θὰ συμβαίνει... Ἴσως ἔπρεπε νὰ δείξει «κάπου», ὅτι ἔχει πλήρη συνείδησιν τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν...»

«Ἐγραψε, λέγει ὁ κ. Π., τὸν λιβελὸν του ἀπὸ «συναίσθηση εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ ἔθνους... κ.λ. κ.λ.» Καὶ ἔναντι μὲν τοῦ ἔθνους, ἐφόσον ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὴν ΚΥΠ, ἔχει βεβαίως εὐθύνην ὁ κ. Πύος!»

Ὁ κ. Πύος ἐνεγράφη κάποτε εἰς τὸ Σοσιαλιστικὸν Κόμμα (Στρατῆ - Χωμενίδη), ἀλλὰ διεγράφη διότι ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν «Πρωϊαν» ἐγκώμιον διὰ τὸν Ἰωάννην Μεταξάν!»

«Ζητοῦμε συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἀαναγνώστας μας διὰ τὸ αἰσθημα ἐμετοῦ ποῦ τοὺς προκαλοῦν τὰ κείμενα ποῦ ἀναφέρομεν, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ δειχθεῖ πόσον οἱ λιβελλοὶ τοῦ εἶδους αὐτοῦ δὲν ἀποδεικνύουν τί εἶναι ἐκεῖνοι ἐναντίον τῶν ὁποίων κατευθύνονται, ἀλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς γράφουν.

» Ἄς ἐξακολουθήσει τώρα ὁ κ. Πύος.»

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Λίγο θλιβερό. Κι ώρες - ώρες, δ-
ταν μᾶς παραπνίγει ἡ αἰσθησή του
καταθλιπτικῶς.

«Υπάρχουν». Δὲν τοὺς φθάνει δ-
μως νὰ «υπάρχουν», νὰ παρατείνουν
μὲ κάθε φτηνὸ μέσο τὸ κούφο κέλυ-
φος τῆς ἄλλοτε υπέρξεωσ τους. Πρέ-
πει καὶ νὰ μὴ ὑπάρχει τίποτε πέραν
αὐτῶν! Νὰ μὴ ὑπάρχουν οἱ δίκως
εἰσαγωγικὰ ὑπάρχοντες - οἱ ἔποιοι
νέοι, οἱ ἀλήθεια νέοι.

Καὶ «κρίνουν». Ὅχι γιὰ νὰ στηρί-
ξουν, γιὰ νὰ δείξουν, γιὰ νὰ φωτί-
σουν. Μὰ γιὰ νὰ πλήξουν, ν' ἀντα-
ποδείξουν, ν' ἀντιστρατευθοῦν τὰ
ἴδια τὰ πράγματα - νὰ συσκοτίσουν.

Καὶ ποζάρουν ἀνάμεσά τους—πὶὸ
ἐπικίνδυνοι ἀπ' ἔλους—οἱ δῆθεν «ἐ-
λεύθεροι», οἱ δῆθεν «ζωτικῶς», οἱ
δῆθεν «οὐσιαστικοί» καὶ «ἀδέκα-
στοί». Καὶ αὐτοὶ «χρυσώνουν τὰ χά-
πια» καὶ παριστάνουν τὴν «ἐμπροσ-
θοφυλακὴ» τῆς Ἐλευθερίας! Ἄλλ'
εἶναι οἱ ναρκοθέτες ἀκριβῶς τῆς
Ἐλευθερίας, οἱ στραγγαλιστὲς ἰσα-
ῖσα τοῦ ἀπεγνωσμένου, τοῦ πάντα
ἐκτροχιασμένου, παραπλανημένου ἀ-
ναγεννητικοῦ ρεύματος σ' αὐτὸν τὸν
Τόπο.

Κι ὁ Τύπος - αὐτὸς «λειτουργεῖ»,
ἀφῆστε τον! Τὸν εἶδατε πῶς «λει-
τουργεῖ», κι ἀπὸ Δῶ κι ἀπὸ Κεῖ! Τὸν
εἶδατε, καὶ στὸ ἐλάχιστο αὐτὸ
περὶ ἀποκάλυψε τὸ 1ο τοῦτο «Κρι-
τήριο» πόσο θαυμαστὰ «λει-

τοουργεῖ»! Μὲ τί «ἔρευρες», ἔ;
Καὶ τί λαμπρὲς «συζητήσεις»! Ὅ-
που «σοβαρότατα», ὑποτίθεται, ἔν-
τυπα δίδουν βῆμα σὲ ἀκόμη σοβα-
ρότερους κι ἀπ' τὰ ἴδια «γνώστες»
καὶ «κριτὲς» καὶ «ἀποτιμητὲς» τῶν
πάντων, οἱ ὅποιοι, στὰ σοβαρά, «συ-
ζητήσιν» κάμνουν, «διάλογον» μὲ
νέους στήνουν - καὶ τέτιον «διάλο-
γον»: Ἡ θὰ λὲς ε,τι μοῦ ἀρέσει,
ἢ σοῦ βουλῶν τὸ στόμα καὶ ξανα-
λέω ἐγὼ ε,τι μοῦ ἀρέσει!

(Βρὲ δὲν ντρέπεστε! Καὶ «λει-
τουργεῖτε», σὺν τοῖς ἄλλοις, τήν...
Δημοκρατία ἔτσι!)

Κι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά: «Ἀγῶ-
νες» ἀπὸ δῶ, «ἀγῶνες» ἀπὸ κεῖ, καὶ
κόντρα «ἀγῶνες» - «γιὰ τὴν εἰρήνη»,
«γιὰ τὴ συνυπαρξή», «γιὰ τὴ δη-
μοκρατία», γὰ τοὺς νέους ἀκό-
μα... Ναι. Καὶ γιὰ τοὺς νέους καὶ
γιὰ τὴν ἀλήθεια τους. Μὰ ὑπὸ ἔ-
ρους, φυσικά: Ἄν μᾶς ἀρέσει, ἂν
μᾶς βολεῖ ἡ ἀλήθεια τους. Ἄν εἴ-
ναι πειθῆνια καὶ ὑπηρετικὴ τῆς
«γραμμούλας» μας - ἀλλιῶς, καὶ διὰ
χειρὸς ἀκόμη Παπακωνσταντίνου
κα λ ὠ ς χ τ ο υ π ι ο ὖ ν τ α ι ! Λου-
φάζουμε ἑμεῖς, καὶ τρίβουμε κρυφὰ
τὰ σπανὰ χερᾶκια μας...

Ναι; Δὲν εἶν' ἔτσι, κύριε Βουρ-
νά; Δὲν εἶν' ἔτσι, ἔπως ἀκριβῶς τὸ
εἶπατε; Ὅτι: «δὶ κ ι ο ἔ χ ε ι ὀ
κ. Θ. Π.»!

Δίκιο, ἔ;

Βρὲ, δὲν ντρέπεστε, παρατάξεις
ὀλόκληρες, «ἀγωνιστικὲς»!

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

‘Οδηγίες παλιού νέγρου για την επιμέλεια ύλης

Κόβε, ένωανε, στήριζε!
Κόβε, ζισωνε, χρίε!
Κόβε, συγύριζε, βάφε!
Διόρθωνε, δμάλυνε, μπογιάντιζε!
Σβήνε και γράφε - μάλλον σβήνε παρά γράφε!
Συγχώνευε, συντόμευε - κόβε!
Βόλευε άβόλευτα - και με τή στίξη, έστω!
Πέτα κακοχηίες και κακογουστιές!
Διῶχνε τίς έλληνικοῦρες και τὰ ψωροδασκαλίτικα!
‘Ανέχου και τὰ σφαλερὰ κοινολεκτούμενα!
‘Απόφευγε και τήν φανταχτερή καλλιέπεια και τήν έντυπωσιακή όρθοέπεια!
Σοβάρευε, στρώνε, κανονίκευε!
Και δίνε, δίνε! Και άλλο, και άλλο! - γι’ αυτό, κυρίως, σέ θέλουν, και για νά τ’ αλλάξης τόσο ώστε νά τὰ χάνουν κ’ εκείνοι πού είναι βέβαιοι πώς αντιγράφει ή μεταφράζει.
Κρύβε του τὰ κλεψιμέμια, συγκάλυπτέ τα!
Κόβε και εξισορρόπει, κόβε και αντικαθίστα!
Μίκραινε τήν απόσταση νάνου πρὸς γίγαντα!
Ντύνε τον, σκέπαζε τον τουλάχιστον, όταν αποξεχνιέται και, από διπλοτριπλοκουμπωμένους πού ήταν, απογυμνώνεται όλότελα!
Κράτα τον σέ μιὰ μέση ύποκρισία!
Σταμάτα τον στήν κατηφόρα πού παίρνει σά βάζη στὸ χέρι ξένα πέδιλα!
Μετρίαζε τήν άπρεπη κ’ έξοργιστική μεγαλαυχία του, όπως και τήν πέρα ενός μέτρου τάχα ταπεινοσύνη του!
Φέρνε τον σέ λογαριασμό, ανασήκωνέ τον, κατέβαζε τον!
Κάλυπτε τήν από δέκατο χέρι «σοφία» του!
Κόβε του και δίνε του, δίνε του, δίνε του!
Κάνε τον λιγώτερο άφορισματικό - ex cathedra, ma non troppo!
Ξοῦ! ξοῦ! τῆς φτηνῆς φιλολογίας του!
Εήλωνε, μετάτασσε, σύμπτυσσε!
Κάνε τούς δυό, τρεῖς, τέσσερες γράφοντας τοῦ κειμένου του, ένα!
‘Απάλυνε αντίγωνιμες του ως από ἴσου, πού δέ στέκουν’ άλάφρωνε συγκαταφάσεις του πού γελοιοποιοῦν.
Κάν’ ‘Ελληνικά τὰ καραμανλιδικά του, ‘Ελληνικά τὰ ξενισματικά, ‘Ελληνικά τὰ χαζοδασκαλίτικά του.
Σύνδενε τ’ ασύνδετα, αποσυσχέτιζε τὰ άσχετα, έξάλειφε τίς κρυφοαντιθέσεις του τίς αστήριχτες, ξελαγάριζε τὰ νοήματα κι όταν αυτό τὰ κάνη νά μη έντυπωσιάζουν και τόσο.

Διόρθωνε τὶς ἀπὸ καλὸ μὲν δάσκαλο κακὸ ὅμως μαθητὴ κρατημένες ση-
μειώσεις.

Κόβε καὶ διόρθωνε, διόρθωνε καὶ κόβε!

Στοκάριζε καὶ σοβάτιζε, χρωμάτιζε καὶ ξαναχρωμάτιζε!

Ἵπόπτειτε τὰ «ἄρα», τὰ «συνεπῶς» - τὰ «συμπεράσματα»· πού πολὺ θὰ
τόθελαν νάβγαιναν κάπως τέτοια, μὰ πῶς· συνήθως διχάζουν καὶ
τριχάζουν τὸ μοναχικὸ κουτσοσυμπέρασμα, κατὰ κανόνα δὲ τὰ κα-
τατάσσουν δουλεύοντας στὴ σειρὰ τῆς προηγηθείσης ἐπιχειρημα-
τολογίας.

Κόβε καὶ διόρθωνε, κόβε κι ἀναπλήρωνε!

Σπονδύλωνε κ' ἐξισορροπεί! (Τὰ ἀποκυήματα τῶν Ἑλληνάδων εἶναι,
κατὰ κανόνα, ἀσπόνδυλα, πολύχειρα καὶ πολύκοιλα, πού χειρονο-
μοῦν ἄγαρμπα καὶ προκοιλιοῦνται ἀηδιαστικά.)

Μὴν ξεχνᾶς πῶς περιαιτολογία εἶναι κάθε... «-λογία», ἀνεχτὴ ὅμως
εἶναι μόνο ἡ καλομασκαρεμένη.

Ξέρε πῶς ἰδίως γιὰ ὅ,τι δὲν ἔννοεῖ μιλάει ὁ ἄνθρωπος καὶ ρυάζεται ὁ
χαμοέλληνας. Συγκράτα τον!

Φρενάριζε τὸν ξεμποχειλιασμένον ἐπιδειξισμό τους. («Ὀλοι εἶναι ὠραῖοι
— δὲ λέγω! — μὰ γιατί τόσο ἐκθεσίαι! ;)

Ἀπάλειφε τὸν ἀνθυπολογιστὴ καὶ τὸ δικολάβο γιὰ τὸν ὁποῖο προωρί-
ζονταν ὁ καθένας! (Τὸ πῶς κατάντησε... «βιολόγος», λ.χ., μὴν τὸ
ρωτᾶς!)

Λεπτολόγει ἰδιαίτερα τὶς «περιπτώσεις μας»· οἱ κριτές, καὶ ἐξ ἰδίων
κρίνοντας, τὶς ὑποπτεύονται σφόδρα.

Σβῆνε ἐπαναλήψεις, σβῆνε καὶ καταχώνιαζε δευτερολογίες καὶ τριτολο-
γίες! («Λέγαμε, λοιπόν...») - νὰ μὴ σώνατε νὰ πῆτε!

Βγάζε, βγάζε τὰ «ὡς γνωστόν», τὰ «ἐννοεῖται», τὰ «ἔπιομεν», ξεείπο-
μεν, μηδενὸς ζητοῦντος ξαναλέμε, «ἐδειξαμεν», ξαναδείξαμεν, «θὰ
δειξωμεν», ἀκόμα καὶ τοῦτο θὰ κάμωμε, κ' ἐκεῖνο δὲ θὰ ἀφήσω-
με, «πραιτέρω», «κατωτέρω», «παρακατιόντες», «πρῶτον», «δεύ-
τερον», «τρίτον», «1ον», «2ον», «3ον»., «α'», «β'», «γ'»., «I»,
«II», «III»., «προφανῶς», «ἀναμφιβόλως», «βεβαίως»... (Ξοῦ!
Ξοῦ!)

Κόβε καὶ διόρθωνε, διόρθωνε καὶ κόβε!

Βάζε μὲ τὴν ψυχὴ σου τελείες καὶ βγάζε μὲ τὴν ψυχὴ σου ἀποσιωπητι-
κά, θαυμαστικά...

Μὴν ἀφήνης μαχητὰ σημεῖα κ' εὐκόλες λαβὲς γιὰ τὸ κοντὸ του καὶ τὸ
μακρὸ του! (Κακόπιστοι εἶναι καὶ τῶν πιὸ ἀνάξιων οἱ ἐπικριτές.)

Πέτα τραπεζορητορίες, κορῶνες...

Ἐλάττωνε παρεκβάσεις, πού κοψομεσιάζουν τὸ λόγο.

Σβῆνε μεγαλοφερσίματα, κρίσεις γιὰ ἀσυγκρίτως καλύτερους ἀπὸ θέση
«ὑπεροχῆς», σχετλιασμοὺς γιὰ πιασίματα σοφῶν, πού κ' οἱ μποσι-
κιές τους περισσεύουν.

Μὴν ἀφήνης τὴν πνευματικὴ ἀλητεία νὰ ἐμπαίλζη τὴν ἀφελῆ σοφία!

Δεῖχνε τὸν λιγώτερο ἀστόχαστο, λιγώτερο ἐπιπόλαιο, λιγώτερο ἀνεπι-
φύλαχτο, λιγώτερο κατηγορηματικὸ.

Συμμόρφωσε όρολογία και ειδική έκφραστική προς την κρατούσα και την οικεία της έδρας.

Μή συγχωρήσ στα ποδάρια τόλμες που δεν τις έχει το κεφάλι, «σοφία» στις ύποσημειώσεις άσοφου κειμένου. (Με το ότι μπαίνει κάτι με ψιλά στοιχειά δε σημαίνει πως το λέμε στ’άφτι, κ’είναι άφύσικο κι άσυμπαθές να ριχνόμαστε των άλλων σα σιγανοπαπαδιές!)

Καλοζύγισε τα «συμπεράσματα» και μη παρατονίζης τη σημασία της «συμβολής»!

Ξεκαθάριζε τη βιβλιογραφία από όσα σίγουρα ό βιβλιογραφών δεν τα είδε ό ίδιος, και άπ’όσα δεν σχετίζονται ντίπκαταντίπ με το θέμα, άπλώς δε: άνήκουν σε μέλλοντα συν-κριτήν.

Δίνε, δίνε του άχρειού, σα να το άξίζης! (Συ κάτι άξίζεις’ τα παιδιά σου, οί δικοί σου άξίζουν!)

Δός του τόν τόνο, δός του το ύφος — κάποιο ύφος — που να του πάη! (Γιά να τόν όμορφήνης σε πληρώνει. ΄Εξωραϊστής μου έγινες, ταλαίπωρε!)

Δός του — έλεος! — δός του είκεινο που έκτιμούν οί μέλλοντες να τόν κρίνουν, που μπορεϊ άλλωστε και νάναι κι άπ’αυτόν χειρότεροι μερικοί. (Ξέρεις έσύ...)

Δειχνε τον ύπερχαρή γιατί «την ΄Επιστήμη ταπεινά διακονεϊ» και «δε θέλει παύσει» (μπρω!)

Κάνε ΄Ελληνικά, ΄Ελληνικά, τα μη ελληνικά μήτε ξένα, τα άγλωσσα βατταρισμάτά του. έρευνητικοφανή, έπιστημονικοφανή τα κακοακουσμένα, κακοδιαβασμένα, κακομαθημένα, κακογραμμένα...

Ξαναβλέπε τα όταν ξαναδαχτυλογραφούνται. (Μή φείδεις του έαυτού σου, ξαναπιάνε το μάγγανο - ώσπου να μείνης πάνω κεί.)

Κατάπινε την άηδία σου, την άγανάκτησή σου, και μη λες ποτέ τίποτε κανενός. («Όταν άπρεπα κάνουμε, έχέμευθοι πρέπει να είμαστε - τάφοι!)

Νίβου καλά-καλά κάθε φορά που τελειώνεις και ζητα συγνώμη άπ’τ’ «Άγιο Πνεύμα.

΄Εχει και χειρότερα — θέ’μου φύλαγε! — κι όλοένα στο χειρότερο πάμε!

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Ρ.Η.Α.: Τις σημειώσεις-όδηγίες αυτές μου΄δωσε, «ειδικά γραμμένες για μένα» όπως μου είπε, ό πατέρας μου, στις 10-3-63, όταν άποφάσισα — δεν το τήρησα (ευτυχώς!) παρά μόνο δέκα χρόνια — να ζω από επιμέλειες ύλης γραφτών άλλων, που πληρώνουν για να τούς διορθώνη κανείς, ή και να τούς ξαναγράφη έξ ολοκλήρου κι από βάσεως το «σύγγραμμά τους» κ.λ. Δηλαδή όταν άποφάσισα να συνεχίσω, σαν κύρια πια δουλειά μου, τη δουλειά νέγρου πουχα μάθει κοντά του άπ’το ΄40 - για να μίν πω: από παιδι: (γιατι άπ’το ΄32, έφτά χρονώ, μ’έβαζε να τόν βοηθάω στην παραβολή, όταν είχε διορθώσεις διαφόρων έντύπων). Το δεύτερο πρόσωπο, στο όποιο μιλάει, έγώ είμαι — και φαίνεται καθαρότερα

στις τρεῖς τελευταῖες «ὕποθῆκες» του, βεβαιότατα δὲ στὴν τελευταία καὶ στὴν ἑνατῇ, ὕγδοη, ἔβδωμη ἀπ’ τὸ τέλος —, ἀλλ’ ἀσφαλῶς εἶναι μαζί καὶ πρὸς αὐτόν τὸ ὕφος κ’ ἡ γούση. Ἀπ’ τὸ ‘61 εἶχε πάψει πιά ὁ ἴδιος νὰ κἀνῆ ἐπιμελείες ὕλης τέτοιες, σὲ «συγγράμματα» καθηγητῶν, ὑφηγητῶν, ἐπιμελητῶν, βοηθῶν ἑδρῶν πανεπιστημίων, ἢ «ἐπὶ διδακτορία», «ἐνασιμους» διάφορες, «ὕφηγεςίαι», «καθηγεςίαι», «ἐναρκτηρίους», «πανηγυρικούς» κ.λ., ἢ καὶ σὲ ἀνεξάρτητα ἄρθρα, ἢ βιβλία θεωρητικά, λογοτεχνικά κ.ἄ., πού ἔκανε εἰδικώτερα μὲν ἀπ’ τὸ ‘35, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παλιότερα, στὴ *Μεγάλη ‘Ελληνική ‘Εγκυκλοπαίδεια*, τὸ *Πυρσού*, ἀπ’ τὸ ‘26 ὡς τὸ ‘34, ὅπου, σὰν γενικός γραμματεὺς τῆς συντάξεώς της, καὶ ὁ ἴδιος ἐπεμελεῖτο τὰ κυριώτατα θεωρητικά-φιλολογικά-ἐπιστημονικά, καὶ ὠργάνωσε καὶ διηύθυνε, σὰν ἔμπειρος καλῶς δημοσιογράφος, «ἐπὶ τῆς ὕλης» καὶ ἀρχισυντάκτης πολλῶν ἀθηναικῶν ἐφημερίδων, τὸ εἰδικὸ ἐπιτελεῖο συντάξεως καὶ γενικῆς ἐπιμελείας τῆς ὕλης τοῦ ἀκόμα ἀξέπεραστου εἰκοσιετράτομου ἔργου, πού μόρφωσε τρεῖς τοῦλάχιστον γενεές ἐπιστημῶν, θεωρητικῶν, γενικώτερα καλλιεργημένων ἐλλήνων, καὶ ἀκόμ’ ἀντέχει (σὲ πολλά δὲ εἰδικά, φιλοσοφικά, φιλολογικά, θεωρητικά ἄρθρα, ὑπερέχει καὶ μεγίστων ξένων ἐγκυκλοπαιδείων, μὲ πρῶτο κύρος καὶ μακραίωνη εὐρωπαϊκὴ παράδοση). Σ’ αὐτὴ τὴν ὑπὸ ἀπόλυτον ἐχεμύθειαν» δουλεῖα τοῦ νέγρου, ὅπως λέγεται, πού ἔκανε σ’ ἑκατοντάδες ἄρθρα κ’ ἐπιστημονικά «συγγράμματα», σὰν πού μισὸν αἰῶνα, χρωστοῦν ἀναμφισβήτητα (καὶ ἀναγνωρισμένα ἀπ’ τοὺς παρικοῦντας) τὴν καθηγητοποίησή τους καμμιὰ εἰκοσαριά παλιοὶ διαφόρων ἑδρῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν — τῆς Ἱατρικῆς καὶ τῶν πλείστον ἐπιμέρους κλάδων της οἱ περισσότεροι, ἀλλὰ καὶ τῆς Φιλοσοφικῆς, τῆς Νομικῆς, τῶν Οἰκονομικῶν-Πολιτικῶν-Κοινωνικῶν ἐπιστημῶν κ.ἄ. —, καθὼς καὶ τὴν ὑφηγητοποίησή τους ἄλλοι καμμιὰ τριανταριά, καὶ τίς ἐπιμελητεῖες τους πάνω ἀπὸ πενήντα, καὶ πάνω ἀπὸ διακόσιοι βοήθοι κ’ «ἐρευνηταὶ» ἢ ἄλλοι «συγγραφεῖς» τὰ «διδακτορικά», τίς «μελέτες» τους, τὰ «ἐνασιμια», τὰ ἐπώνυμα καὶ «πρωτότυπα λογοτεχνικά τους», ἢ «εἰρευνῆς τους», «δοκίμια» κ.λ.π. Στὸ *‘Αρχεῖο* μου, κρατημένα ἀπ’ τὴ μᾶνα μου γιὰ τοὺς λογαριασμοὺς της (τί, ποῖός, τότε, γιὰ ποιά ἐπιμέλεια ὕλης τοῦ πατέρα ἐπλήρωσε), ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὀνόματα, στοιχεῖα, χρονολογίες ἀκριβεῖς κ.λ. Πέραν τῆς εἰδικῆς φιλολογικῆς ἀξίας πού ἔχουν τὰ πενταποστάγματα αὐτὰ τέτοιας ἐμπειρίας νέγρου «ἐπιμελητοῦ ὕλης» γραφτῶν ἄλλων — τί «ἐπιμελητοῦ» δηλαδή, πού τὰ ξανάγραφε πολλές φορές, ἀπὸ βάσεως, τὰ περισσότερα, ἢ τοὺς ἔγραφε, ὁ ἔρμος, ἀπ’ τὴν ἀστέρευτη σοφία του, ὅλως ἄλλα, κ’ ἔβαζε σιωπηρά, ὁ ἀνώνυμος αὐτοτιμωρούμενος, τ’ ὄνομά τους, τῶν πληρωνόντων, ἀπὸ πάνω (ἔτσι ζούσαμε, ἔτσι ζοῦσε ὁ «ὑπεράξιος»), γιὰ τόσους καὶ τόσους, Ἱρακλῆς Ἀποστολίδης, ἀπ’ τὸ ‘36 πούγιν’ ἡ δικτατορία, καὶ δὲν ξαναδούλεψε πιά σ’ ἐφημερίδα, ὡς τὸ ‘70, ἐπὶ τῆς ἐπόμενης δικτατορίας, πού πέθανε, 24 Ἀπριλίου) — ἔχουν κ’ εὐρύτερη κριτικὴ ἀξία, γιὰτὶ ἐγκλιεῖον — φτάνει νὰ ξέρῃ κανεὶς νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ προσέξῃ τὰ πολὺ προσεγγμένα κείμενα — ριζικῆς κ ρ ἰ σ ε ἰ ε - τ ε κ μ ἦ ρ ι α, γιὰ τὴν ὅλη ἀυστασία καὶ ἀντιπνευματικότητα τῶν «ἀνωτάτων» τάχα «πνευματικῶν» καὶ «θεωρητικῶν» καὶ πανεπιστημιακῶν ἢ ἀκαδημαϊκῶν χώρων τοῦ δύστυχου ἴσπου μας, ἀπὸ μισὸν αἰῶνα τώρα: τὴν ἀυστασία ἀκριβῶς, καὶ τὴν ἀντιπνευματικότητα, καὶ τὴν ἀνεπιστημῶσιν ἢ τὴν τόσο χθαμαλὴ μισοεπιστημῶσιν καὶ ἀπατηλὴ ἐπιστημονικοφάνεια, πού τὰ ἔχοντα ὑποπαράγῳγὰ τους σήμερα τινάζουν στὸν ἀέρα καὶ τὰ τελευταία ἀπολιθώματα ψευτοπαιδείας ἔδῳ μέσα, καὶ ἀφήνουν — μὲ τέτοια δυσῶδη λύματα, καὶ καθαυτὸ Ἄ π α ἰ δ ε ἰ α ἐξοντωτικὴ, ἀπὸ κάθε τάξης ἔδρα καὶ κάθε θρασύτερη (ἀνωτέρα) ἢ «ἀνωτάτη» καθέδρα — τὰ παιδιά καὶ τοὺς νέους καὶ ἔλους στὸ κενὸ καὶ στὸ χάος τοῦ νέου μεσαίωνα πού μᾶς παρασέρνει στὶς δίνες του [ἐμᾶς δέ, τοὺς Ἕλληνας, δίχως τὴν παράδοση παιδείας καὶ τ’ ἀντιστῦλια στέρεας καλλιέργειας αἰῶνων τῶν εὐρωπαίων: γιὰ νὰ μᾶς ἀφανίσῃ καὶ ταυτοτικά, καὶ γλωσσικά, καὶ ἀπὸ κάθε ἔποψη, δίχως οὔτ’ ἐλάχιστα περιθώρια καμμιᾶς «πολιτιστικῆς» μας «ἐπιβίωσης», μὲ καμμιὰ μορφὴ καὶ καμμιὰ ποιότητα!.. (Ἐῦχομαι νὰ γινόταν νὰ διαψευδῶμουν... Ἄλλ’ ἀκούν εὐχές τὰ π ρ ἄ γ μ α τ α ;..)]

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Ἑρακλῆς Ἀποστολίδης

Ἄν κουλτούρα εἶναι, σύμφωνα μὲ τὴ φράση τοῦ γάλλου φιλοσόφου, ἡ εὐαισθητοποίηση πρὸς τὴν ποιότητα, ὁ Ἑρακλῆς Ἀποστολίδης ἦταν ἀσφαλῶς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους νεοέλληνες ποὺ ἄσκησαν τὴν εὐαισθησία τους καὶ ἀκόνισαν τὴ δεκτικότητα τους ὡς τὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου πιά συντελεῖται αὐθόρμητα καὶ αὐθεντικά ὄχι μόνο ἡ πρόσληψη τοῦ ποιητικοῦ, ἀλλὰ — κυρίως — ἡ ἀνακλαστικὴ ἀπόρριψη κάθε μὴ ποιητικοῦ.

Γιατὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει πράγματι σημασία δὲν εἶναι ἡ ἱκανότητα νὰ δέχεται κανεὶς «ὀπωσοῦν» τὴν ποιότητα, ὅπου καὶ ὅπως ἐκφράζεται, ἀλλὰ νὰ μπορῆ ν' ἀντιλαμβάνεται καὶ νὰ ἐπισημαίνει κάθε μὴ ποιητικό, ἀπλῶς ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι σύμφωνο πρὸς ἐκεῖνο ποὺ ἀντιπροσωπεύει αὐτός.

Στὸ ἀκράϊο τοῦτο ὄριο εὐαισθησίας ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ποιητικοῦ εἶναι πιά κυτταρική, γιατί ἔχει συντελεσθῆ ἡ ἐσχάτη μεταμόρφωση τοῦ πνεύματος, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὶς γνωστικὲς του ἱκανότητες σὲ ἐνστικτὰ του, ὅπως θάλεγε ὁ Βαλερύ.

Τὸ περίεργο ὡστόσο εἶναι ὅτι οἱ ὑψηλὲς αὐτὲς ἐκπυρώσεις εὐαισθητοποιήσεως, ποὺ σημειώνονται σὲ ὀρισμένα ἄτομα, συνοδεύονται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ μιὰν ὑποτονικὴ δημιουργικότητα, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μὲ τὴν προσφορὰ ἑνὸς μικροῦ σχετικὰ προσωπικοῦ ἔργου, σάμπως ἡ μεταμόρφωση αὐτὴ τοῦ πνεύματος ν' ἀποτελῆ τελικὰ ἓναν αὐτοσκοπὸ, ἓνα εἶδος ἐσωτερικῆς αὐτάρκειας, ἱκανῆς ν' ἀποκλείσει σὰν περιττὴ κάθε ἄλλη προσπάθεια ἐκφράσεώς του.

Ἴσως πάλι ἡ ὀδυνηρὴ αἴσθησις ποὺ προσφέρει στὶς «ὑπερευαίσθητες» αὐτὲς φύσεις ἀκόμη καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀδυναμία διατυπώσεως τοῦ καίριου καὶ τοῦ αὐθεντικοῦ νὰ ἀποθαρρύνει ἐκ προοιμίου κάθε ἀνάμιξή τους ἢ δέσμευσή τους στὴν ἐπικίνδυνη ἐπιπέτεια τῆς δημιουργίας. Ἔτσι, ὁ μόνος χῶρος ποὺ ἀπομένει γιὰ νὰ ἀσκήσουν τὰ δημιουργικὰ ἐνστικτὰ τους εἶναι τὸ ἔργο τῶν ἄλλων, δηλαδή οἱ προσφερόμενες ποιότητες, γιὰ τὴν ἀξιολόγησι τῶν ὁποίων διαθέτουν τὴν ἀποκλειστικὴ προπαρασκευὴ καὶ εὐθύνη.

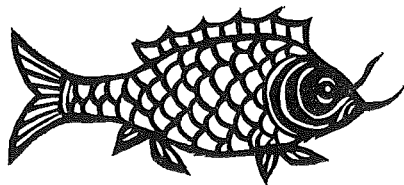
Οἱ κάπως κοινότοπες αὐτὲς ἀλήθειες χρησιμεύουν ἀπλῶς γιὰ νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι ὁ Ἑρακλῆς Ἀποστολίδης ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς σπάνιες νεοελληνικὲς προσωπικότητες ποὺ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκοῦν καὶ νὰ δικαιολογοῦν τὴν ὑπαρξή τους ὡς κριταὶ καὶ ἐκτιμηταὶ τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων. Τὸ γεγονός μάλιστα ὅτι οἱ περισσότεροι ποιηταὶ μας, ὄχι μόνο ἐπιζητοῦσαν νὰ ἀνθολογηθοῦν ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ ἰκέτευαν — ὅπως συμβαίνει νὰ γνωρίζω προσωπικῶς, ἀπ' τὴ γνωριμία μου μὲ τὴν οἰκογένεια Ἀποστολίδη — νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν κρίση του, ἀποδεικνύει ὅτι τοῦ παρεῖχαν ἀσυζητητὶ τὸ δικαίωμα αὐτό, καὶ ὅτι ἐθεωροῦσαν τὴν ἔνταξή τους στὸν ποιητικὸ χῶρο ποὺ ἐχάρασσε αὐτός, μὲ τὰ «αὐθαίρετα» προσωπικὰ του κριτήρια, ὡς ἓνα εἶδος ὑπέρ-

τατης και άδιαβλήτου κυρώσεως. Κανένας άνθολόγος στη νεότερη Ελλάδα δεν περιβλήθη με τέτοια έμπιστοσύνη από τους πνευματικούς ανθρώπους του Τόπου, και κανενός άνθολόγου ή κρίσις δεν έθεωρήθη τόσο αυθεντική στην εκτίμηση του προσφερομένου προϊόντος, όσο του 'Ηρακλή 'Αποστολίδη.

Ο άνθολόγος δεν ξέρει βέβαια «νά καλλιεργή» τριαντάφυλλα, έλεγε ένας γάλλος κριτικός. Ξέρει όμως, εισπνέοντας τó άρωμά τους, νά μεταβάλλη την αίσθηση τής προσωπικής του έντυπάσεως σέ παγκοσμιότητα καθολικού νόμου, όπως θάλεγε ó Κάντ.

Όταν λοιπόν ένας άνθολόγος τής κατηγορίας αυτής άποφάσιση νά γράψη κάτι δικό του — και ó 'Ηρακλής 'Αποστολίδης, εκτός από τά αυστηρώς «επαγγελματικά», πολιτικά, λογοτεχνικά, φιλοσοφικά και αισθητικά άρθρα του, σέ έφημερίδες, έγκυκλοπαιδείες και περιοδικά, έγραψε επίσης και τά περίφημα 'Ενάριθμα, τó καθαρώς, ως πούμε, προσωπικό του έργο — τότε τó «έργο» αυτό θ' άποτελή τó καταστάλαγμα μιās πείρας και μιās πορείας, τής όποιας ή έγκυρότητα μόνο με την έγκυρότητα και την καθολικότητα φυσικού νόμου θά μπορούσε νά εξομοιωθή.

«Ο πνευματικός άνθρωπος», μου είπε κάποτε, άρπάζοντάς με άπ' τους ώμους και κοιτάζοντάς με μ' εκείνο τó άμίμητο ίκετευτικό και περιπαιχτικό συγχρόνως βλέμμα του, «και όταν άκόμη άποπατή, άποπατεί με τó αίμα τής καρδιάς του!..» Έξόχως άποστολιδέικη φράση, αλλά και έξόχως άποκαλυπτική τής πνευματικής βαρύτητας που απέδιδε σέ κάθε τι ó ιδιόρρυθμος αυτός και βαθύτατος στοχαστής και εκτιμητής τής νεοελληνικής μας πνευματικής πραγματικότητας.

ΝΙΚΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΗΣ

Πέτρες στη θάλασσα

Μη πετροβολάς τή θάλασσά μας γιέ μου
και ματώνει
καθώς γυρνούν οι πέτρες και μάς χτυπούν
κατάστηθα:
ένα - δυό - τρία τά σημάδια πάνω μας
κόκκινα τά νερά!

Τίποτα δεν άναιρεί τά ίχνη
άπ' τó παιγίδι σου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

τοῦ 2ου τόμου τῶν ΤΕΤΡΑΜΗΝΩΝ ('76 - '77), 8-14

ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ: Πέτρες στή θάλασσα. (Ποίημα.)	1062 (14)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ, ΝΙΚΗ Ἡρακλῆ: Φωτογραφία τῆς.	849 (12)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ Ν.: 657-64, 764-8, 963-76, 1057-60 (8-14)	
— Ἀνομία. (Ἔρθρο.):	764-5 (10-11)
— Γράμματα στό Ρένο. (χρόνια τοῦ Ἐμφυλίου.):	776-9 (10-11), 963-76 (13)
— Δημήτριος Γούναρης. (Ἔρθρο.):	767-8 (10-11)
— Ἡ Νέα Ποίηση. (Θέσεις-διαπιστώσεις.):	657-64 (8-9)
— Θαυμασμός. (Ἔρθρο.):	765-7 (10-11)
— Ὁδηγίες παλιού «ἀνέγρου» γιά τὴν ἐπιμέλεια ὕλης:	1057-60 (14)
— Ἰδιόγραφο τοῦ '65-'66:	976 (13)
— Μονόγραμμά του, στυλιζαρισμένο σὲ σφραγίδα ἀπὸ τὸν Δ. Δάβη:	664 (8-9)
— Ὑπογραφή του. (Κλισέ.):	768 (10-11), 1059 (14)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΡΕΝΟΣ Ἡρακλῆ:	(8-14)
— ΠΟΙΗΜΑΤΑ:	
— Ἐνηλικίωση:	855 (12)
— Κομμάτια!..:	851 (12)
— Μαζί σου, ἄγριε οὐρανέ!:	689 (8-9)
— Μόλιστα. (Μὲ κάποιες διορθώσεις.):	972-3 (13)
— Ὁ Λοχίας τῆς Ἀλλαγῆς. (Μὲ κάποιες διορθώσεις.):	969-71 (13)
— Πέρ' ἀπ' τὸ τέλος:	855 (12)
— Ψῆλά τ' Ἀστήριχο:	851 (12)
— Der Wachhabende. (Γερμανικὴ μετάφραση τοῦ «Λοχία τῆς Ἀλλαγῆς», ἀπὸ τὸν Johannes Weissert.):	729-31 (8-9)
— Τὸ λυγνάρι. (Μετάφραση ἐρωτικοῦ τοῦ Στατύλλιου Φλάκκου.):	950 (13)
— ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ καὶ ἄλλα πεζά:	(8-14)
— Ἀμερικάνα:	856-62 (12)
— Γλυκά παίζ' ἡ κιθάρα!:	960-2 (13)
— Γράμματα τοῦ Πατέρα:	769-75 (10-11)
— Ἡ Δύμη καὶ ἡ Μύτη:	1016-24 (14)
— Καλοκαιρινὸ σημειωματάριο:	1009-15 (14)
— Μάνα Φωτιά:	955-9 (13)
— Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς καὶ τὸ ποντίκι. (Ἐπεισόδιο ἀπ' τὴν «Πυραμίδα 67».):	965 (13)
— Ὁ φυλακισμένος καὶ ἡ γάτα τοῦ νοσοκομείου:	780-3 (10-11)
— Πίσω, σὸ γῶμα!:	714-25 (8-9)
— Συνομιλία μὲ τὸν Πατέρα, πενήντα χιλιάδες ὥρες μετὰ τὸ θάνατό του:	725-8 (8-9)
— Τὸ Ἐγὼ καὶ τὸ Ἐμεῖς. (Προλεγόμενα σὲ κάθε γραφτὸ πού θ' ἀξίωνε νὰ ἐνδιαφέρῃ ἄλλους.):	951-4 (13)
— Der Rauschmiss der Putzfrau. (Γερμανικὴ μετάφραση τοῦ διηγήματος «Τὸ διώξιμο τῆς παραδουλεύτρας», ἀπὸ τὸν Martin Jordan.):	803-4 (10-11)
— Die «Legitime». (Γερμανικὴ μετάφραση τῆς «Νόμιμης», ἀπὸ τὸν Martin Jordan.):	873-88 (12)
— Die Maschine, die das Glück gab. (Γερμανικὴ μετάφραση τῆς «Μηχανῆς πού ἔδινε τὴν εὐτυχία», ἀπὸ τὸν Martin Jordan.):	784-91 (10-11)
— Die Sparbüchse. (Γερμανικὴ μετάφραση τοῦ «Ρόλου», ἀπὸ τὸν Martin Jordan.):	801-3 (10-11)
— In den Gärten des Finios. [Γερμανικὴ μετάφραση τοῦ διηγήματος «Στοὺς κήπους τοῦ Φίνιου», ἀπὸ τὸν Martin Jordan. (Μὲ F πρέπει νὰ διορθωθῇ τ' ὄνομα «Finios», γιὰτ' εἶναι πλασμένο ἀπ' τὸ λατινικὸ finio: «περαίνω, τελευτῶ» - ἀλλὰ καὶ «ὀρίζω». Δηλαδή, «Φίνιος»: «ὁ Τελευταῖος», «ὁ Ἥδη Νεκρός»· μὰ κι αὐτὸ «Ὁριακός».)]:	792-801 (10-11)

- La «Légitime». (Γαλλική μετάφραση τῆς «Νόμιμης», ἀπὸ τὸν Σπύρο Γεωργαντζά, μὲ τὴν συνεργασία τῆς Ἑλίζας Καλογιάννη-Σταμπέκη.): 1073-88 (14)
- ΠΡΟΣΩΠΡΑΤΙΚΟΙ: 694-705, 758-63, (8-11)
- Στοιχεῖα Προβληματικῆς. (Ἀντικείμενο, τρόποι, κίνηση τῆς μελέτης τῶν Προσωκρατικῶν.): 694-705 (8-9)
- XV: Σύμμορφες καὶ προσλαμβάνουσες ἐμπειρίες.- Φυσικὴ Μεταφραστικὴ.- Τὸ βασικὸν (μεταφραστικὸ/γνωσεολογικὸ) πρόβλημα.: 694-700 (8-9)
- XVI: Ὁ Ἡράκλειτος στὶς ρίζες τῆς Διαλεκτικῆς τοῦ Γίγνεσθαι καὶ τῆς εἰσβολῆς πραγμάτων τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνα.: 700-2 (8-9)
- XVII: Ταῦτόν ἐστὶν ἐγὼ τε μὴ ἐγώ. 702-4 (8-9)
Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι. (Μεταφραστικὰ στὸν Παρμενίδη.): 703-4 (8-9)
- Πρώιμες ἠρακλείτειες προσπελάσεις: 758-63 (10-11)
- I: Ὁ λόγος τοῦ Ἡρακλείτου: 758-61 (10-11)
- II: Κόσμος-Λόγος, Πῦρ-Αἰὼν, στὸν Ἡράκλειτο: 761-2 (10-11)
- III: Τὸ τραγικὸ-διαλεκτικὸ ὄργανο Ποίησης, Τραγωδίας, Φιλοσοφίας, Ρητορικῆς καὶ Πεζογραφίας ἐν γένει, ποῦ πρωτοκαμινεῖται στὸν Ἡράκλειτο: 762-3 (10-11)
- IV: Βάθεμα καὶ προέκταση τῆς μελέτης τοῦ Λόγου-Κόσμου στὸν Ἡράκλειτο. 852-5 (12)
- Βραχυγραφίες: 705, 758 (8-11)
- Παράλειψη (τῆς ὑποσημειώσεως 121, ποῦ πρέπει νὰ προστεθῆ στὸ τέλος τῶν ὑποσημειώσεων τῆς σ. 763) σ. δ' ἐξωφ. τοῦ τ.: 10-11
- ΚΡΙΤΙΚΕΣ, σχόλια, χρονικά, πολεμικῆς, λίβελλοι κ.λ.π.: (8-14)
- Ἀθλιότητα τῆς «λογιότητος», τῆς «παιδείας», τῆς «πολιτικῆς», τῆς «κριτικῆς», τοῦ «τύπου» ὅλου, τῶν νέων καὶ παλιῶν «λογοτεχνῶν» μας: 1009-15 (14)
- Ἀντι-διαφήμιση.- Ἀγορά, πρωτίστως, δὲν ὑπάρχει!.. Ὁ μηχανισμὸς ἀξιώσεως πάσχει.- Ἔτσι γιόμισε ἡ ζωὴ μας σκουπίδια!- Ἡ μάκενα παραγωγῆς τῆς ὅλης πνευματικῆς καὶ παιδευτικῆς ἀναξιοκρατίας μας.- Τὸ πνευματικόν.- Συστήματα ψευτοαξιών.- Ἡ ψευτοδημοσιογραφία μας κ.λ.π.: 732-5 8-9
- Ἐλεεινότητες... Καλύτερα νὰ τὸ βουλλῶνῃ!.. (Ἡ Ἑλένη Βλάχου.): 949-50 (13)
- Ἐνα μάτσο χάλια! 641-7 (8-9)
- Ἐπιμέλεια ὕλης (δηλαδὴ διόρθωση, συμπληρώσεις, τιτλοποίηση κ.λ.) στὰ πεζὰ τοῦ Π. Δρακόπουλου: «Προλεγόμενα σὲ κάθε μέλλουσα αἱμάτινη σκέψη ποῦ θ' ἀξίωνε πῶς ἐκφράζει οὐσία», 682-9 (8-9)
- «Μεῖνε μόνος, Ἄμπραμ Τσιβόλσκι!», 812-23 (10-11) καὶ στὸ ἄρθρο «κατὰ -ισμῶν, ἰδεολογιῶν, ὀλοκληρωτισμῶν, θεωρητικῶν συστημάτων, θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν φανατισμῶν κάθε λογῆς»: 840-2 (10-11)
- Ἐπιμέλεια ὅλων τῶν τευχῶν τῶν Τετραμηνῶν, τιτλοποιήσεις, κεφαλίδες, ἐνιαία ὀρθογραφία, περιεχόμενα ἐξωφύλλων κ.λ.: (8-14)
- Ἡ Εὐρώπη στὸ ἔμπα τοῦ νέου μεσαίωνα κ' ἡ ἀθάνατη» Ἑλλάδα στὴ χιλιετηρίην αὐτῆ πατούσα τοῦ Βαλκάνιου: 1012-5 (14)
- Καλοκαιρινὸ σημειωματῆριο: 1109-15 (14)
- Κριτήριον. Ἀναδημοσίευση — φωτοτυπικὴ — τοῦ πρώτου ἐντύπου «Κριτήριον» 1. (Ἔργον κριτικῆς τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου).- Περιεχόμενα: Ἡ ἀθλιότητα τῶν «12» καὶ ὁ ἀπολογητὴς τους κ. Θ. Παπακωνσταντίνου, ὁ μισο-νεϊστής.- Γράφουν: Φ. Διαλεισμαῆς (καθ' ὑπαγόρευσιν Ρένου Ἡρ. Ἀποστολίδη), Βασίλ. Ζιώγας, Ν. Καραχάλιος (καθ' ὑπαγόρευσιν Ρένου Ἡρ. Ἀποστολίδη), Ν. Καροῦζος, Ἀλ. Κοτζιάς, Τ. Κουφόπουλος, Στ. Μαράντος, Ἀλκίης Ράμφορ (: ψευδώνυμο τοῦ Ρένου Ἡρ.

- 'Αποστολίδη), Π. Τακόπουλος, Νίκος Φωκᾶς.- 'Αθήνα, Σεπτέμβρης '60. Σελίδες: 1-30. 1027-56 (14)
- Γραφτὰ Ρένου στὸ «Κριτήριο» 1 (σὲ ἀριθμοὺς σελίδων τοῦ «Κριτηρίου», ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὶς 1027-56 τοῦ τεύχους 14, ὅπου περιέχεται ἡ φωτοτυπικὴ ἀναδημοσίευσή του): 1-30 (14)
- Τὸ «Κριτήριο» εἶν' ἕνας κουρσᾶρος: 2 (14)
- Τὸ «Κριτήριο» εἶν' ἕνας πυρπολητῆς: 2-3 (14)
- Τὸ «Κριτήριο» εἶν' ἕνας πολυβολητῆς: 3 (14)
- Τὸ «Κριτήριο» εἶν' ἕνας τίτλος: 3 (14)
- Ἔτσι, τὸ «Κριτήριο», ἂν εἴστε νέοι...: 4 (14)
- Ὁ κουρσᾶρος, λοιπόν, δὲ θάν' ἕνας: 4 (14)
- Τὸ ἱστορικό: 5-6 (14)
- Τὰ ἐρωτήματα τῆς ἐρεύνης κατὰ τῶν «12»: 6 (14)
- Καὶ μὲ τίς ὑπογραφές: Φ. Διαλεισιμᾶς (12-3), Ν. Καραχάλιος (8-9, 24-7), Ἕλληνας Ράμφος (13-4, 19-23). (14)
- Τὸ συμπέρασμα: 30 (14)
- Καὶ ὅλοι οἱ τίτλοι, κεφαλίδες, μορφὴ ἐν γένει, σημειώσεις καὶ ὑποσημειώσεις τοῦ «Κριτηρίου»: 1-30 (14)
- Κριτικὴ στὴ ρίζα τῆς Δεξιᾶς, μὲς ἀπ' τὴν ψευτολογοτεχνία της: Ὁ κακογράφος καὶ πλαστογράφος τῆς Ἱστορίας Μπούλης Φραγκόπουλος.- Τί ἀποκαλυπτικά γιὰ τὴν ἀκλόνητὴ Δεξιὰ προκύπτουν, κυνικὰ ὁμολογούμενα, στὸ ἀπομνημονευματικὸ τοῦ ψευτομυθιστόρημα «Τειχομαχία».- Γιὰ νὰ τελειώνουμε μ' ἕναν-ἕνα τῆς ἄθλιας ψευτολογιότητος. (Μὲ ψευδώνυμο: *Δημήτρης Βλαντής*.): 892-913 (12)
- Κριτικὴ στὴ ρίζα τῆς Νεοελληνικῆς ἀ-Παιδείας μας: Ἡ ἀθλιότητα τῆς «Ἱστορίας τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας» τοῦ Κ. Δημαρᾶ: 929-48 (13)
- Κριτικὴ μὲ τεκμήρια γιὰ λογοκλοπίες τῶν «ὠρχῶν καὶ ὀλίγων» μας: Ὁ πολὺ «πρωτότυπος» Σπ. Πλασκοβίτης, ποῦ... «δαίνειζεται» τὰ «λυχνάρικια» του ἀπ' τὸν μπαρμπα-Ἡρόδοτο! -Τὰ κλεψιμείκια: σ' ἔξη παρατιθέμενα τρίστηλα! Γιὰ νὰ τελειώνουμε μ' ἕναν-ἕνα τῆς ἄθλιας ψευτολογιότητάς μας. (Μὲ ψευδώνυμο: *Δημήτρης Βλαντής*.): 983-92 (13)
- Κριτικὴ γιὰ τὸν «Ἐωσφόρο» τοῦ Ἀλέκου Κοτζιᾶ, μὲ ψευδώνυμο: *Δημήτρης Βλαντής*.- Ὅπου ὁ τόσο «πολλὰ ὑπεύθυνος» «φροντιστῆς» τῆς «Φιλολογικῆς Καθημερινῆς» πιάνεται νὰ κλέβη αὐτοῦσια τὰ μάτια τοῦ Ραγόζιν ἀπ' τὸν «Ἡλίθιο» τοῦ Ντοστογιέβσκι καὶ νὰ τὰ... «δαίνειζῃ» σὲ ἕρωα τοῦ ἄτυχου «μυθιστορήματός» του: 837-40 (10-11)
- Μονογραφὴ ΡΗΑ, στυλιζαρισμένη ἀπὸ τὸν Μίμη Δαβία: 725 (8-9), 1060 (14)
- Νίκη Ἡρακλῆ Ἀποστολίδη: 849-50 (12)
- Οἱ «ξωφλημένοι» ποῦ θορυβοῦν. (Ἄρθρο γιὰ τὸν ἐπαίσχυντο θάνατο τῆς λεγόμενης «Γενιάς τοῦ Μεταπολέμου», ποὺ ξέπεσε καὶ ὑπηρετεῖ ξαδιάντροπα τὸ «Κατεστημένο» - αὐτὸ ποὺ κάποτε ὠρκίζονταν οἱ σήμερα φιγουράροντες ὡς «φορεῖς της» πὺς ποτὲ δὲ θ' ἀνέχονταν καὶ θ' ἀρνιόντουσαν ἐφ' ὄρου ζωῆς!): 753-7 (10-11)
- Ὁ κάθε ἀτάλαντος καὶ κάθε νεκρὸς πνευματικὰ ἀπὸ χρόνια (ἢ καὶ ἀπὸ γενεσιμιῶ του) γίνεται μέλος τῆς «Ἐπιτροπῆς Βραβείων» τοῦ Ἀπολιτισμοῦ μας! (Δὲ σοβαρεῦεται ἡ «κυβέρνησή» μας στὰ πνευματικὰ καὶ στὰ τῆς παιδείας ἐν γένει.): 842 (10-11)
- Ὁ κάθε γελοῖος δημοσιογραφικός καὶ παλιοφυλλάδα βαφτίζονται «μεγάλους τῆς λογοτεχνίας μας» ὅποιους θέλουν! : 842 (10-11)
- Ὁ καθένας μόνος. (Σχόλιο γιὰ τὴν ἀπερίγραπτη κατάντια τῶν καθημερινῶν μας παλιοφυλλάδων - μὲ εἰδικώτερη ἐπικύρωση τῆς «Καθημερινῆς», ποὺ δημοσίευσε ἄθλιο «λιβανωτὸ»

- σ' «ἐξομολογητικὸν» βιβλίον κάποιου ἀτάλαντου κίναιδου, προβάλλοντάς το σάν... «τίμιον» καὶ περίπου σάν... «παράδειγμα πρὸς μίμησιν»!): 835-7 (10-11)
- Ὁ πανάθλιος μεταφραστῆς-ἐκτελεστῆς τοῦ Παρμενίδη (καὶ μαζὶ ὑβριστῆς τοῦ λαμπροῦ Παπαδιαμάντη μας): ὁ «πολύς» Κ. (Ντιντῆς) Δημαρᾶς, σὲ τραγελαφικὰς «ἐρμηνευτικὰς» τοῦ γκάφες καὶ ἀγραμματοσύνης!): 703-4 (8-9)
- Ὁ τελευταῖος «Κατεπάνω» στὰ Γιάννενα: Κώστας Φρόντζος, καὶ τὸ πολυτίμο πολιτιστικὸ του ἔργο στὴν «Ἐταιρία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν»: 830-3 (10-11)
- Ὁ «τοπάρχης» τῆς Κύπρου Μακάριος, καὶ ὁ πιὸ μακάριος ἥλιος τῆς Βαριελώνης! (Σχόλιο γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Μούσκου.): 1011-2 (14)
- Πνευματικὰς ἀσκήσεις (ἤ: Κριτικὴ τοῦ πόσο «μοντέρνος» εἶναι ὁ Ἐλύτης). Φύτεμμα στίχων — ποῦ «δένουν» μιὰ χαρά! — ἀπ' τὸν παλαμικὸ «Δωδεκάλογο τοῦ γύφτου» (1907) στὸ «Τῆς δικαιοσύνης ἤλιε» τοῦ Ἐλύτη μας («Ἄξιόν ἐστι»): 757 (10-11)
- Προκήρυξη τοῦ κυκλοφόρησαν νέου στὴν Ἀθήνα τὴν 10-X-77. [Κείμενο παρμένο ἀπὸ τὰ «Πράγματα» τοῦ τεύχους 16 «Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν», Ἀπριλίου' 67 (κυκλοφόρησε: 1-4-67), 1205-6] σ. δ' ἐξωφ. τοῦ τ.: (14)
- Σημειώσεις, ὑποσημειώσεις κ.λ.π.: 889, 963-76, 1059-60 (12-14)
- Στὰ Γράμματα τοῦ Ἡρακλῆ Ν. Ἀποστολίδη: 963-76 (13)
- Στὶς «Ὀδηγίες παλιῶν νέγρου γιὰ τὴν ἐπιμέλεια ὕλης», τοῦ Ἡρακλῆ Ν. Ἀποστολίδη: 1059-60 (14)
- Στὸ σατιρικὸ-ἀποκαλυπτικὸ τοῦ Πῶλ Νόρ: «Ποιὸς τὰ γαργάλαγε!» [Γιὰ τὰ «Γαργάλα τα!», ποῦ δὲν εἶναι τοῦ Γ. Ἀθάνα (Ἀθανασιάδη - Νόβα) παρὰ τοῦ Πῶλ Νόρ!]): 889 (12)
- Στὸ σχόλιο: «Δὲ μᾶς τὰ λὲν καλὰ γιὰ τὴ γλῶσσα!..» Ὅπου ὁ Πάρις Τακόπουλος ἀπαντᾷ στὸν Ἀντρέα Μπελεζίνη: 917-8 (12)
- Σ. Μαράντος: 1025-6 (14)
- Σφραγίδα ΡΗΑ, ἀπὸ τὸν Δ. Δάβη: 855 (12), 1060 (14)
- Ὑπογραφή: Ρένος. 647 (8-9), 757 (10-11), 1015 (14)
- Τετραμηνιαῖα. (Κρίσεις, σχόλια, χρονικά κ.λ.π.): 830-44 (10-11)
- Τὸ ἐπαναστατικὸ πρόβλημα. [Κριτικὴ (βιβλίου τοῦ Κορνῆλιου Καστοριάδη) καὶ πρόταση γιὰ μιὰ *Διαρκῆ Μεταβλητῆ*]: 863-71 (12)
- Φώτης Ἡρ. Ἀποστολίδης: 843-4 (10-11)
- Χάρις Ἰγγλέση: 842-3 (10-11)
- *ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Ἀρχαιοελληνικῆς καὶ Βυζαντινῆς Γραμματείας*: (2-4), (6-7), (13)
- *ΠΟΙΗΤΙΚΑ*, σὲ μετάφραση Ρ.Η.Α.: (2-4), (6-7), (13)
[Ἐπειδὴ παρελείφθησαν στὰ περιεχόμενα τοῦ πρώτου τόμου τῶν *Τετραμῆνων*, ἀναφέρονται ἐδῶ καὶ ὅσα ὑπάρχουν στὰ τεύχη 1-7.]
- Αἰσχύλος: 121 (2)
- Θεουκιδίδης: 578-80 (6-7)
- Ὀρφικὸ (τοῦ δ' ἢ γ' π.Χ. αἰ.): 291 (3-4)
- Φλάκκος, Στατύλλιος (ἀπὸ τὴν Παλατινὴ Ἀνθολογία): 950 (13)
- *ΠΕΖΑ*, σὲ μετάφραση Ρ.Η.Α.: (6-7)
- Πλάτων: 588-9 (6-7)
- *ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας*: (8-14)
- *Συμπληρώματα στὴν ΠΟΙΗΤΙΚῆ*: (8-14)
- Ἀποστολίδης, Στάντης Ρ.: 668, 805-6, 862, 913, 918, (8-12)
- Γεωργαντᾶς, Σπύρος: 926 (12)
- Γεωργοπούλου, Χαρά: 706 (8-9)
- Δανέζη, Βάσω: 914 (12)
- Δημουλᾶ, Κική: 648-9 (8-9), 916 (12)
- Δούρος, Ἀγγελος: 655-6 (8-9), 890-1, 926 (12)
- Ἰατρόπουλος, Δημήτρης: 891 (12)

'Ιγγλέση, Χάρης :	891 (12)
Κεσμέτη, Νατάσα :	693 (8-9)
Κοντολέων, Μάνος :	1063 (14)
Κουτσοῦκος, Ἡλίας :	1063 (14)
Κυριάκης, Εὐθύμιος :	1063 (14)
Λογοθέτη, Μαρία :	681, 809 (8-11)
Μάναρης, Ζώης :	1063-4 (14)
Πανάγου, Κώστας :	807 (10-11), 1064-5 (14)
Πατίλης, Γιάννης :	806 (10-11)
Σαχτούρης, Μίλτος :	872 (12)
Σοφινός, Κώστας :	673 (8-9)
Στριγγάρη, Ἑλενα :	808-9 (10-11), 994 (13)
Τσάτσος, Κώστας :	872 (12)
Χάκκας, Μάριος :	916 (12)
Χυτήρης, Γεράσιμος :	811 (10-11)
— Συμπληρώματα στην Ἀθολογία ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ :	632-9, 660-4, 690-3 (8-9)
Ζερβός, Τάσος :	632-9 (8-9)
Κεσμέτη, Νατάσα :	690-3 (8-9)
Φωκάς, Νίκος :	650-4 (8-9)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΣΤΑΝΤΗΣ Ρ. Ποιήματα :	668, 805-6, 862, 913, 918, (8-12)
— Concierto de Aranguez :	668 (8-9)
— Δὲς τὸν ἀνατέλλοντα... :	862 (12)
— Διαχωρισμός :	862 (12)
— Ἐπιτέλους :	918 (12)
— Κλειστὸς φάκελλος :	668 (8-9)
— Λογοδοσία :	805 (10-11)
— Προτίμηση :	805-6 (10-11)
— Σὰν ἐπικήδειος :	913 (12)
— Τὸ πρόβλημα :	668 (8-9)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΦΩΤΗΣ Ἡρακλῆ. Ἰδιόγραφό του :	844 (10-11)
BARBERH - ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ, ΝΟΡΑ. Ἡ σκούπα. (Βινιέττα) :	948 (13)
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ. Βιβλιογραφία Ἡρακλῆ καὶ Ρένου Ἡρακλῆ Ἀποστολίδη : 752 καὶ γ' σ. ἐξ. τοῦ τ. 8-9, 845 καὶ 847 τοῦ τ. 10-11, 1008 καὶ γ' σ. ἐξ. τοῦ τ. 13, β' σ. ἐξ. τοῦ τ. 14	
ΒΛΑΝΤΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ : ψευδώνυμο τοῦ Ρένου Ἡρακλῆ Ἀπο- στολίδη :	837-40 (10-11), 983-92 (13)
ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ :	926 (12), 1073-88 (14)
— Ἀποσπασματικά (ἀθολογημένα ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ Ν. Ἀποστολίδη). Στίχοι :	926 (12)
— Μετάφραση στὰ Γαλλικά τοῦ διηγήματος «Ἡ Νόμιμη» («La Lé- gitime») τοῦ Ρένου, μὲ τὴ συνεργασία τῆς Ἑλίζας Καλογιάννη-Σταμπέκη :	1073-88 (14)
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΑΡΑ. Ποιήματα :	706 (8-9)
— Ὅσο ἀντέξῃς :	706 (8-9)
— Σύγχυση :	706 (8-9)
— Ὑπόθεση :	706 (8-9)
ΔΑΒΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ :	664 (8-9), 855 (12)
— Μονόγραμμα-σφραγίδα τοῦ Ἡρακλῆ Ν. Ἀποστολίδη :	664 (8-9)
— Μονόγραμμα-σφραγίδα τοῦ Ρένου Ἡρακλῆ Ἀποστολίδη :	855 (12)
ΔΑΒΙΑΣ, ΜΙΜΗΣ. Μονογραφὴ τοῦ Ρένου Ἡρακλῆ Ἀποστολίδη :	725 (8-9)
ΔΑΝΕΖΗ, ΒΑΣΩ : Λιγόστιχα I-XIII.	914 (12)
ΔΗΜΟΥΛΑ, ΚΙΚΗ. Ποιήματα :	648-9 (8-9), 916 (12)
— Ἐν παραβολαῖς :	648-9 (8-9)
— Σήκωσε ἀέρα :	916 (12)
ΔΙΑΔΕΙΣΜΑΣ, ΦΩΝΤΑΣ : Ἄρθρο του, καθ' ὑπαγόρευσην Ρένου Ἡ- ρακλῆ Ἀποστολίδη, στὸ «Κριτήριο» 1. Σ. «Κριτηρίου» :	12-3 (14)
ΔΟΥΡΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ. Ποιήματα :	655-6 (8-9), 890-1, 926 (12)
— Ἄλτ! :	655 (8-9)

—'Ανάπνεε μόνο...:	655 (8-9)
—'Αν άπωλέσατε...:	890 (12)
— Γιατί δέν παντρεύτηκαν:	891 (12)
— Έντροπή:	890 (12)
— Θά μ' έφταναν...:	656 (8-9)
— Κόρη του 'Ακρισιού:	655 (8-9)
— Μé καταλαβαίνετε...:	656 (8-9)
— Μή φοβάσαι...:	656 (8-9)
— Ούστ!:	656 (8-9)
— Σά μουσική που βγάξει:	926 (12)
— Σφεντόνα:	890 (12)
ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:	632-9, 812-23, 840-2 (8-11)
— Εισαγωγή κατά «-ισμών», «ιδεολογιών», «όλοκληρωτισμών», θεωρητικών συστημάτων, θρησκευτικών και πολιτικών φανατισμών κάθε λογής κ.λ.π. (Εισαγωγή μιás κριτικής, διωρθωμένη από τον Ρένο 'Ηρακλή 'Αποστολίδη.):	840-2 (10-11)
— Μείνε μόνος, 'Αμπραμ Τσιβόλσκι!.. (Πεζό, διωρθωμένο, τιτλοποιημένο, έπεξεργασμένο κ.λ., από τον Ρένο 'Ηρακλή 'Αποστολίδη.):	812-23 (10-11)
— Προλεγόμενα σé κάθε μέλλουσα αίματινη σκέψη που θ' άξιωνε πώς εκφράζει ούσία. [Πεζό διωρθωμένο, τιτλοποιημένο, έπεξεργασμένο (και συμπληρωμένο, σé διάφορα μέρη), από τον Ρένο 'Ηρακλή 'Αποστολίδη.]:	632-9 (8-9)
ΖΕΡΒΟΣ, ΤΑΣΟΣ: 'Η τελική 'Εφοδος των Πραγμάτων ή Τò Κεντρικό Σύστημα. (Διήγημα.):	632-9 (8-9)
ΖΙΩΓΑΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτηρίου» 12 (14)
ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ. Ποιήματα:	891 (12)
— Διψαστικό και όχι:	891 (12)
— Μé τά πόδια:	891 (12)
— 'Υποκειμενοαντικειμενικά:	891 (12)
ΙΓΓΛΕΣΗ, ΧΑΡΙΣ: "Ένας στίχος κι άπ' τò τίποτε.	891 (12)
ΙΨΕΝ. Δόγος του Πέερ Γκύντ. (Γραφή Φώτη 'Ηρ. 'Αποστολίδη.):	844 (10-11)
JORDAN, MARTIN, übersetzt Rénos. (Μεταφράσεις διηγημάτων του Ρένου στά Γερμανικά.):	784-804 (10-11), 873-88 (12)
— Die «Legitime». («'Η Νόμιμη.»):	873-88 (12)
— Die Maschine, die das Glück gab. («'Η Μηχανή που έδινε τήν εύτυχία.»):	784-91 (10-11)
— In den Gärten des Finios. («Στους κήπους του Φίνιου»):	792-801 (10-11)
— Die Sparbüchse. («'Ο ρόλος.»):	801-3 (10-11)
— Der Rausschmiss der Putzfrau. («Τò διώξιμο τής παραδουλεύτρας.»):	803-4 (10-11)
ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ-ΣΤΑΜΠΕΚΗ, ΕΛΙΖΑ, σé συνεργασία με τον Σπ. Γεωργαντά μεταφράζει τò διήγημα «'Η Νόμιμη» του Ρένου («La Legitime») στά Γαλλικά:	1073-88 (14)
ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ, ΝΙΚΟΣ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1, καθ' ύπαγόρευσιν του Ρένου 'Ηρακλή 'Αποστολίδη: Σ. «Κριτηρίου» 8-9,	24-7 (14)
ΚΑΡΟΥΖΟΣ, ΝΙΚΟΣ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτηρίου» 6-7 (14)
ΚΕΣΜΕΤΗ, ΝΑΤΑΣΑ:	690-3 (8-9)
— 'Η έκδίκηση τής Στίξης μου ή του Ρά. (Ποίημα.):	693 (8-9)
— Σάν με τò Φαίδρο παραριγμένοι... (Διήγημα.):	690-3 (8-9)
ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ, ΦΩΤΗΣ. 'Η γλαστρούλα τής 'Ανθολογίας:	668, 689 (8-9)
ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ, ΜΑΝΟΣ. Ποιήματα:	1063 (14)
— 'Ημιμάθεια:	1063 (14)
— Σημείο και κύκλος:	1063 (14)
ΚΟΤΖΙΑΣ, ΑΔΕΚΟΣ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτηρίου» 9 (14)
ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ, ΗΛΙΑΣ. Ποιήματα:	1063 (14)
— 'Αγάπη:	1063 (14)
— Σάν έσάς!:	1063 (14)

- ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΑΚΗΣ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1: Σ. «Κριτηρίου» 7-8 (14)
 ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ, ΔΡΟΣΟΣ: (8-14)
- 'Αμφισσαϊκό εὔρημα φραγκικῶν τουρνεσιῶν (ιγ' -ιδ' αἰ.): 1066-72 (14)
  - Κατάλογος ἐνετικῶν καὶ οὐγγρικῶν νομισμάτων (1342-1400) εὔρηματος Καλαποδίου Λοκρίδος: 995-1005 (13)
  - Κατάλογος ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν νομισμάτων εὔρημάτων 'Αμφίσσης: 824-9 (10-11)
  - Κατάλογος ρωμαϊκῶν νομισμάτων ἑλληνικῶν νομισματοκοπειῶν μονομῶμένων εὔρημάτων 'Αμφίσσης: 736-9 (8-9)
  - Κριτικὴ ἁ-Παιδείας: Τὰ φριχτὰ λάθη τῶν γυμνασιακῶν βιβλίων ἐξακολουθοῦν καὶ μὲ τὰ «νέα» μας «μυαλά»! Κ' ἢ ἀθλιότητα τῆς «Παιδείας» μας συνεχίζεται! - Κριτικὴ τῶν γυμνασιακῶν βιβλίων Χημείας: Α' 'Ανάργανος Χημεία, Δ' καὶ Ε' Γυμνασίου, Λεωνίδα Σπ. Λιώκη [919-23 (12)], Β' 'Οργανικὴ Χημεία, Γ' Λυκείου, Γεωργίου Βάρβογλη [923-6 (12)]: 919-26 (12)
- ΚΥΡΙΑΚΗΣ, ΕΥΘΥΜΙΟΣ: 'Ελληνικὸ καὶ προαιώνιο. (Στίχος.): 1063 (14)
 ΛΟΓΟΘΕΤΗ, ΜΑΡΙΑ. Ποιήματα: 681, 809 (8-11)
- 'Αρνηση: 809 (10-11)
  - Γιὰ νήπια: 681 (8-9)
  - 'Εμᾶς μονάχα: 809 (10-11)
  - Δεῖπεις!: 681 (8-9)
  - Μέσα μου: 681 (8-9)
  - Οὔτε ἀναμνήσεις: 681 (8-9)
  - Παράκληση: 681 (8-9)
  - Σίγουρα: 681 (8-9)
  - Στὴν ἄκρη...: 681 (8-9)
  - Τὸ γέλοιό σου: 681 (8-9)
  - Τὸ δέντρο: 681 (8-9)
- ΜΑΝΑΡΗΣ, ΖΩΗΣ. Ποιήματα: 1063-4 (14)
- 'Ανάμεσα: 1063 (14)
  - 'Αλφαβητικὰ ἀποσπάσματα: 1064 (14)
  - 'Ερωτας: 1064 (14)
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ, Σ. "Άρθρο στο «Κριτήριο» 1: Σ. «Κριτηρίου» 6 (14)
 ΜΟΡΑΛΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ. Λύρα. (Βινιέττα.): 693 (8-9)
 ΠΑΝΑΓΟΥ, ΚΩΣΤΑΣ: 807 (10-11), 1065 (14)
- 'Αφελὲς παραμῦθι. (Πεζό.): 807 (10-11)
  - Προκινδυνεύων. (Ποίημα.): 1065 (14)
  - Σιντροίμμια τὸ καρᾶβι τῶν ὄνειρων... (Ποίημα.): 1064 (14)
- ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ. Δυὸ ἄρθρα τοῦ κατὰ τῶν νεωτέρων λογοτεχνῶν (τῆς λεγόμενης «Γενιάς τοῦ Μεταπολέμου»), ποὺ ἀποτελέσαν καὶ τοὺς στόχους τῆς πολεμικῆς τοῦ «Κριτηρίου» 1: Σ. «Κριτηρίου» 14-9 (14)
- ΠΑΤΙΑΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: 806, 916 (10-12)
- Νιστὸ Συνέδριο. (Ποίημα.): 806 (10-11)
  - Πεζὸ ἐλεγεῖο γιὰ τὸ θάνατο τῆς Νίτσας 'Αλεξάνδρη: 916 (12)
- ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ποὺ κυκλοφόρησαν νέοι στὴν 'Αθήνα τὴν 10-10-77, πρὶν ἀπ' τὴς ἐκλογές. ['Αναδημοσίευση ἀπ' τὰ «Πράγματα» — σχόλια, κρίσεις κ.λ. τοῦ Ρένου 'Ηρακλῆ 'Αποστολῆ — στὰ ἱΝέα 'Ελληνικά», τ. 16, 'Απριλίου '67 (κυκλοφόρησε: 1-4-67).] σ. δ' ἐξ. τοῦ τ. 14
- ΠΩΛ ΝΟΡ. Ποιὸς τὰ γαργάλαγε! [Σατιρικὸ ποίημα, ἀποκαλυπτικὸ τοῦ ὅτι τὰ περίφημα «Γαργάλα τα!» δὲν εἶναι τοῦ Γ. 'Αθάνα ('Αθανασιάδη-Νόβα), παρὰ τοῦ ἴδιου τοῦ Πῶλ Νόρ, πρωτοδημοσιευμένα, σὰν σάτιρα κατὰ Παλαμᾶ, στὴν «Παπαροῦνα» του, φ. 8, 8-4-33.]: 889 (12)
- ΡΑΜΦΟΣ, ΑΛΚΗΣ: Ψευδώνυμο τοῦ Ρένου 'Ηρακλῆ 'Αποστολῆ. Σ. «Κριτηρίου» 13-4, 19-23 (14)

ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ, ΜΙΑΤΟΣ: "Εξήσα κοντά. (Ποίημα.):	872 (12)
ΣΟΦΙΑΝΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ:	673 (8-9), 915 (12)
— Νίτσα 'Αλεξάνδρη. ('Επιμνημόσυνο.):	915 (12)
— "Όλα λαμπρά πηγαίνουν στον πλανήτη! (Ποίημα.):	673 (8-9)
ΣΟΥΛΕΙΜΑΝ Α', ο Μεγαλοπρεπής. [Ροζέτα στη Μόσχα. (Βινιέττα.):	705 (8-9)
— Υπογραφή του. (Βινιέττα.):	672 (8-9)
ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. 'Ο 'Ηρακλής Ν. 'Αποστο- λίδης. ('Αρθρο.):	1061-2 (14)
ΣΤΡΙΓΓΑΡΗ, ΕΛΕΝΑ:	808-9 (10-11), 993-4 (13)
— "Αν είναι... (Ποίημα.):	994 (13)
— Γάμος. (Ποίημα.):	994 (13)
— Δεν παίζω. (Ποίημα.):	808 (10-11)
— Δομή. (Ποίημα.):	994 (13)
— Η μάντρα. (Ποίημα.):	809 (10-11)
— Ημερήσια έκδρομή. (Ποίημα.):	808 (10-11)
— Καλά στοιχεία. (Πεζό.):	993-4 (13)
— Μήπως. (Ποίημα.):	809 (10-11)
— 'Ο 'Ασσος του Θανάτου. (Ποίημα.):	808 (10-11)
— Τό νού σας. (Ποίημα.):	994 (13)
ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΡΙΣ:	(8-9), (13-14)
— Απάντηση στον 'Α. Μπελεζίνη, με τον τίτλο: «Δέ μᾶς τὰ λέν καλά για τὴ γλώσσα! "Η, καταπῶς τόλεγε ὁ 'Ηρακλῆς Ν. 'Αποστολίδης: "Όχι, ἔχι τέ τοια σ' ἐμᾶς!...»:	917 (12)
— "Αρθρο στὸ «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτήριο» 10-2 (14)
— 'Ο 'Ηρακλής Ν. 'Αποστολίδης, ὅπως τὸν γνώρισα ἔταν ἔφρευε...:	977-82 (13)
— Τόνοι καὶ πνεῦμα ἐνός ἐλληνικοῦ ταγικό. (Θεατρικὴ σάτιρα γιὰ τίς γλωσσικὲς ψευτομεταφρασθεῖσεις τῆς «νεοδημοκρατι- κῆς» μας Δεξιάς.):	669-72 (8-9)
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: 'Ο 'Ηρακλῆς Ν. 'Αποστολίδης. ('Αρθρο.):	665-8 (8-9)
ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1. Φωτοτύπωση τοῦ ἀπὸ χρόνια ἐξάντημένου πρώτου τεύχους τοῦ ἐντύπου «Κριτήριο»: «Τὸ Κριτήριο -"Όρ- γανω κριτικῆς τῆς Γενεᾶς τοῦ Μεταπολέμου -"Η ἀθλιό- τητα τῶν 12 καὶ ὁ ἀπολογητῆς τους κ. Θ. Παπακων- σταντίνου, ὁ μισονεϊστής. 'Αθῆνα, Σεπτέμβρης '60. 1.»:	1027-56 (14)
ΤΣΑΤΣΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Νὰ μιλήσω; Σὲ ποιόν; (Ποίημα.):	872 (12)
ΤΣΙΡΙΜΟΚΟΣ, ΗΛΙΑΣ. 'Αρθρο στὸ «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτήριο» 27-9 (14)
WEISSERT, JOHANNES, übersetzt Rénos: Der Wachhabende. (Μετάφραση στὰ Γερμανικὰ τοῦ ποιήματος ὀ 'Ο Λοχίας τῆς 'Αλλαχῆς, τοῦ Ρένου.):	729-31 (8-9)
ΦΛΑΚΚΟΣ, ΣΤΑΤΥΛΛΙΟΣ: Τὸ λυχνάρι. ('Ερωτικὸ ἐπίγραμμα ἀπ' τὴν Παλατινὴ 'Ανθολογία, σὲ δυὸ μεταφραστικὲς μορ- φές, ἀπὸ τὸν Ρένο 'Ηρακλῆ 'Αποστολίδη.):	950 (13)
ΦΩΚΑΣ, ΝΙΚΟΣ:	650-4 (8-9), σ. «Κριτήριο» 9-10 (14)
— "Αρθρο στὸ «Κριτήριο» 1:	Σ. «Κριτήριο» 9-10 (14)
— Τὸ θαῦμα. (Διήγημα.):	650-4 (8-9)
ΧΑΚΚΑΣ, ΜΑΡΙΟΣ. 'Αντίθετ' ἀπ' τὰ προβαλλόμενα μετὰ θάνατον:	916 (12)
ΧΥΤΗΡΗΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ποιήματα:	811 (10-11)
— 'Η τρελλὴ καμπάνα:	811 (10-11)
— Χαμαὶ πέσε...:	811 (10-11)

Κάθε πανδότεος τόμος τῶν «Τετραμήνων»: 700 δρχ. 'Επιταγές: Δρόσων
Κραβαρτόγιαννον, 'Αμφισσα (τηλ.: 0265/28320, 28505), ἤ: Βίαν Ρ. 'Απο-
στολίδη, Μηθύμνης 43, 'Αθῆνα 823 (τηλ.: 8646977, 8676053, 8672946), ἤ:
'Αγγελον Δοῦρον, 'Αλκαμένους 121, 'Αθῆνα 201, (τηλ.: 8656427, 3227419).